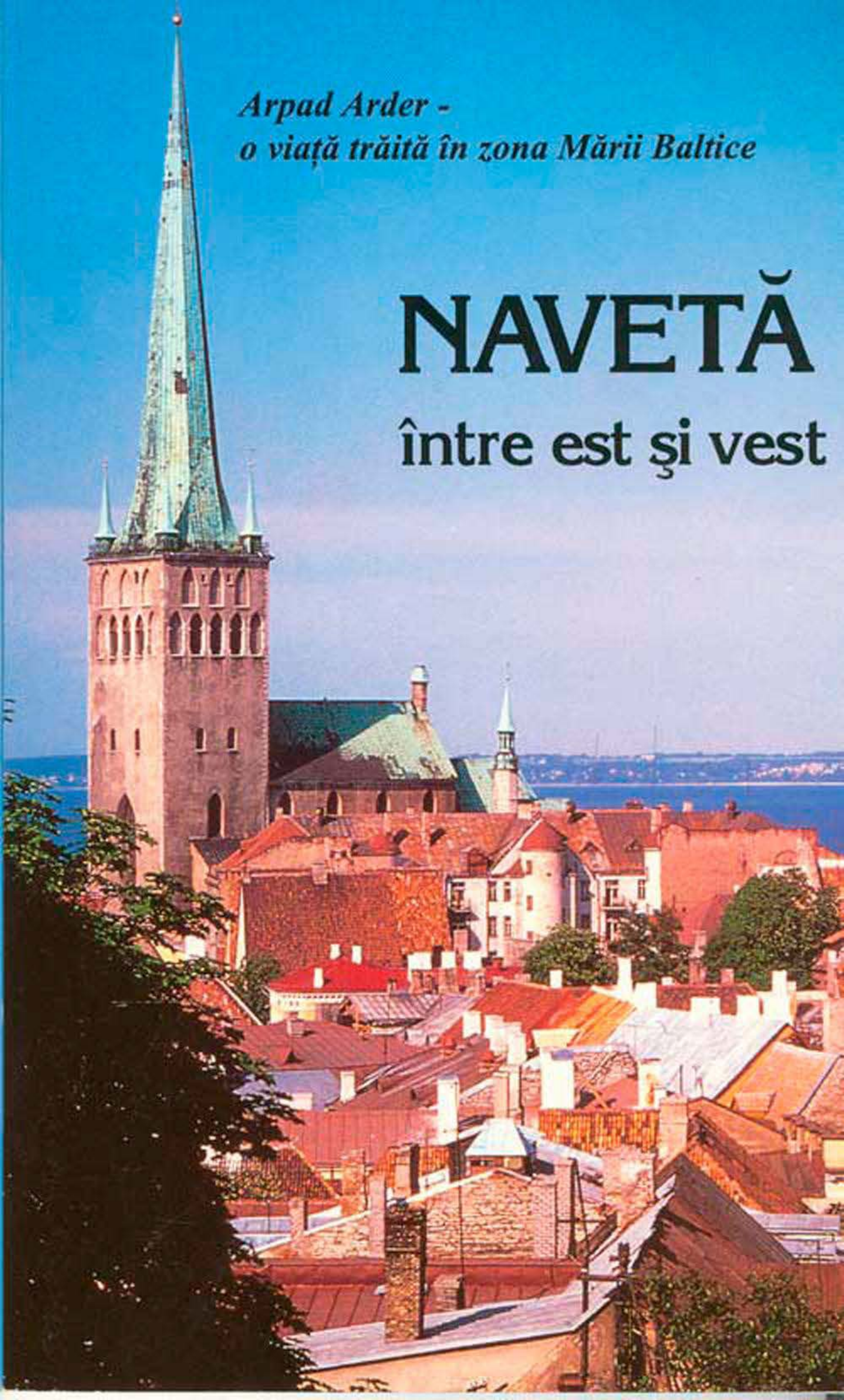

Arpad Arder -
o viață trăită în zona Mării Baltice
NAVETĂ
între est şi vest

Arpad Arder

Navetă între est și vest

O viață trăită în zona Mării Baltice

Editura Lumina lumii
Korntal, Germania
1997

Coperta față: Tallinn, biserica Oleviste

Titlul original german:
Arpad Arder, Grenzgänger zwischen Ost und West

Traducerea românească autorizată:
Arpad Arder, Navetă între est şi vest

Cuprins

La început a fost cântarea

Prin adâncurile pădurii estone răsuna în fiecare noapte o voce curată de băiat. Karp Arder păştea caii şi îşi alunga timpul şi poate şi frica prin muzică. Vocea lui era ascultată în unele nopţi de preotul ortodox din Kraawi. Acesta şi-a imaginat ce frumos ar putea să cânte această voce spre gloria lui Dumnezeu. Astfel, l-a chemat pe băiat la el şi i-a propus să-şi cultive vocea. Băiatul a fost de acord şi a plecat în capitala rusă Sankt Petersburg, unde a studiat canto la capela curţii împărăteşti. La această şcoală renumită erau adunate la acea vreme cele mei frumoase voci de băieţi din întregul Imperiu ţarist, regat din care făcea parte şi Estonia. Studiul a durat cinci ani. Pe lângă orele de canto, Karp a studiat şi vioară şi pian, cât şi teorie muzicală. După aceasta, a devenit cântăreţ de psalmi la biserica ortodoxă şi învăţător la şcoala din satul Waike-Lahtru, din vestul Estoniei.

Karp Arder a trăit între anii 1846-1935. El a avut şapte copii pe care i-a învăţat noţiunile de bază ale muzicii. Unul din fiii lui, Alexander, a fost deosebit de înzestrat din punct de vedere muzical. Tatăl lui l-a trimis la seminarul ortodox din Riga. Această şcoală era gratuită. Au absolvit-o aproximativ 1000 de estoni, printre care şi fondatorul statului eston şi ultimul său conducător, Konstantin Paets. În această şcoală se punea un accent deosebit pe educaţia muzicală. Alexander a fost atât de încântat de orele de muzică, încât după absolvirea seminarului nu a devenit preot, ci cântăreţ.

Tot în aceeaşi perioadă a frecventat gimnaziul şi fata primarului din Tallinn, Jaan Poska. Numele ei era Tatiana şi, din cele şase surori, era cea mai evlavioasă. Camera ei era împodobită cu icoane. Înaintea începerii şcolii, a

petrecut o oră în rugăciune în biserică. După absolvirea şcolii, a vrut să intre într-o mănăstire. Dar lucrurile s-au petrecut altfel. În casa părinţilor ei a apărut tânărul şi înzestratul cântăreţ şi şi-a demonstrat talentul. El a cântat atât de expresiv, încât gândurile la mănăstire au dispărut din capul Tatianei. Ea s-a îndrăgostit. Astfel, eu îmi datorez existenţa cântecului - cântecului bunicului şi tatălui meu. Şi preotului din Kraawi.

Frumoasa Dunăre albastră

Când a fost însărcinată cu mine, mama mea era studentă la Universitatea din Budapesta. A dorit să se întoarcă să nască în patria ei, Estonia. Dar s-a îmbolnăvit grav de aprindere la rinichi. A fost dusă la spital într-o stare gravă. Cinci doctori s-au adunat în jurul patului ei. Părerea doctorilor a fost unanimă: pentru a salva viaţa mamei au vrut să sacrifice copilul. Doar cel mai tânăr dintre ei s-a opus, Erno Szlabey, în vârstă de 29 de ani. El a vrut să încerce să salveze ambele vieţi.

A fost întrebată mama. Ea s-a încrezut în Dumnezeu şi în tânărul doctor şi şi-a riscat viaţa. Cu toate că doctorul Szlabey era proaspăt logodit, el s-a dedicat salvării celor două vieţi. Zi şi noapte a vegheat la patul bolnavei, până când în sfârşit, în ziua de Moş Nicolae 1922, la ora trei şi jumătate a putut s-o întrebe pe mama mea:

- Vă doriţi un tenor sau un basist?

După naştere, mama a fost atât de slăbită, încât nu mi-a putut da un nume. Ea se gândise la Alexandru, dar după obiceiul ortodox ar fi trebuit să fiu numit Nicolae. Dar despre toate acestea, doctorul nu a ştiut nimic când mi-a dat un nume. Doctorul Szlabey m-a numit Arpad, după bărbatul care a întemeiat prima dinastie regală ungară. El i-a condus pe unguri prin Carpaţi spre ţinuturile unde locuiesc şi astăzi. Aşa cum evreii spun: "Părintele nostru Avraam", tot aşa ungurii vorbesc despre:

"Părintele Arpad". Port cu recunoştinţă acest nume, în amintirea medicului acela maghiar, care a salvat viaţa mea şi a mamei mele.

Copilăria cu lumini şi umbre

Tata a fost unul dintre cei mai talentaţi cântăreţi de operă ai teatrului "Estonia". Dar constructorii teatrului au comis o greşeală catastrofală, căreia i-a căzut victimă şi tatăl meu: exact între sala teatrului şi sala de concerte au construit o cârciumă. În această cârciumă s-au înecat multe talente şi fericirea multor familii. Sticla a devenit şi pentru tatăl meu mai scumpă decât familia şi mai importantă decât slujba. Mama a încercat să-l aducă pe calea cea bună, însă fără rezultat. În final, ea s-a hotărât pentru divorţ, în speranţa că aceasta va produce o dezmeticire în el. A plecat împreună cu mine la Paris ca să-şi termine studiile de jurnalistică şi sociologie la Sorbona. Eu mi-am petrecut zilele într-o şcoală, care la început a semănat mai mult cu o grădiniţă. Îmi mai amintesc situaţia din această şcoală de mănăstire. Copiii erau bătuţi, aşa că mama m-a transferat la o altă şcoală. Dar mai am şi alte amintiri din Paris: turnul Eiffel luminat noaptea şi elefantul din grădina zoologică, atât de bătrân că pe spinarea lui crescuse muşchi verde.

După ce mama şi-a terminat studiile, ne-am întors în Estonia. Dar speranţa ei de a începe o viaţă nouă împreună cu tatăl meu nu s-a împlinit. El se recăsătorise între timp. Astfel am rămas în doi şi mama s-a dedicat educaţiei mele. A pus un accent deosebit pe învăţarea limbilor străine. Ea însăşi m-a învăţat aceste limbi la început, apoi a angajat profesori particulari.

La început am învăţat ruseşte. Cele două njanke ale mele (njanka înseamnă guvernantă în ruseşte) au fost rusoaice şi femei pline de dragoste - mătuşa Smirnova şi Olga Nicolaievna. Le-am îndrăgit foarte mult, la fel

şi ele pe mine. Pe patul de moarte, după 30 de ani, mătuşa Smirnova m-a strigat într-una pe nume...

Apoi, mama mi-a găsit două profesoare de germană - domnişoara Domberg şi Tony Appel. Tony a fost prima fată căreia i-am făcut o cerere în căsătorie. Ea avea atunci 19 ani, iar eu şase... A fost atât de plină de tact încât nu a respins cererea mea, ba încă a spus că mai este suficient timp până la nuntă. Mama a pus cel mai mare accent pe limba franceză. De aceea m-a înscris la liceul francez din Tallinn. Aici se preda zilnic limba franceză, care era şi limba de predare pentru alte materii. Suplimentar, mi-a căutat şi doi profesori acasă, care mă duceau la plimbare după-masa, sporovăind cu mine în franceză.

În cele din urmă am primit lecţii de engleză de la baroana Helma von Folkersahm - nepoata marelui Wilhelm Hamilcar, baron von Folkersahm. La mijlocul secolului trecut, acesta şi-a impus cuvântul în faţa propriilor lui compatrioţi, asigurând printr-o reformă agrară ca estonii şi letonii să primească pământ. Cu toate că strămoşii mei au fost eliberaţi din iobăgie la începutul secolului al XIX-lea, pământul a rămas totuşi în posesia nobilimii germane. Baroana a fost cu adevărat nepoata acestui mare Hamilcar, al cărui moto în viaţă a fost: “Să fii om înseamnă să fii un luptător!”

Toţi educatorii mei au fost oameni de caracter, care mi-au modelat copilăria şi educaţia într-un mod plin de dragoste. Limbile pe care le-am învăţat de la ei m-au ajutat pe tot parcursul vieţii mele şi le voi fi întotdeauna recunoscător.

Dar cel mai mult datorez formarea mea unui bărbat pe care Dumnezeu l-a trimis mai târziu pe drumul vieţii mele: tatăl meu vitreg.

Îndrumarea tatălui

Am avut patru ani când mi-am pierdut tatăl prin divorţul mamei mele. Acest loc gol din viaţa mea a fost

umplut din nou abia la vârsta de opt ani şi anume prin Eduard Laaman, care mi-a devenit un tată vitreg bun. El m-a format şi m-a educat până la vârsta de 18 ani - perioada când omul se dezvoltă şi recepţionează cel mai mult.

Am fost prezent când mama l-a întâlnit pe Laaman. Mai precis, l-a reîntâlnit. Mă plimbam cu mama prin suburbia Tallinnului, Nomme. La un colţ de stradă l-am întâlnit pe Eduard Laaman care mergea pe bicicletă. Mama îl întâlnise ultima dată în anul 1919, la Paris. Pe atunci ea era o studentă proaspăt logodită şi el secretar al delegaţiei estone la Conferinţa de pace de la Versailles. Între timp, amândoi suferiseră durerea unui divorţ.

La această primă întâlnire, cel mai mult m-a fascinat bicicleta lui Eduard Laaman. Era tocmai de pe vremea ţarului, un exemplar interesant care l-a servit pe proprietar mai bine de 30 de ani. Pentru mama şi Laaman au fost mult mai interesante alte lucruri, nu bicicleta. Au urmat tot mai multe întâlniri pentru ca, în final, totul să culmineze în ultima zi a anului 1930 cu o căsătorie. Doi oameni dezamăgiţi au găsit împreună ceea ce au pierdut în prima căsătorie.

Iar eu mi-am găsit un tată adevărat. Adesea mă lua pe bicicleta lui veche la plimbări în natură. Eu stăteam în faţă, pe "rudă" şi mă simţeam ocrotit la pieptul lui. Sub ocrotirea lui am petrecut zece ani fericiţi ai copilăriei şi adolescenţei mele.

Am locuit în apropiere de Katharinental. Eduard Laaman m-a luat adesea în plimbările lui în parc şi pe malul mării. În acest timp îmi povestea despre mare şi despre stelele de deasupra noastră. Provenea dintr-o colonie estonă din peninsula Crimeea la Marea Neagră. Căldura şi soarele acestor ţinuturi radiau din acest om.

Educaţia mea şcolară de fiecare zi continua la masa de prânz. Laaman era redactorul şef al unuia dintre cele mai mari cotidiene din Estonia, "Waba Maa" (ţara Liberă). La prânz ne aducea întotdeauna ultimele ştiri. Prin el, familia noastră a trăit în mijlocul evenimentelor

mondiale. Odată ne-a povestit despre vizita renumitului jurnalist Knickerbocker la redacție. Acesta venise direct din Uniunea Sovietică, din Gorin, unde o intervievase pe mama lui Stalin. Cu această ocazie, ea și-a exprimat regretul că fiul ei nu a devenit preot ortodox... Poate că omenirea ar fi fost mai fericită dacă Stalin ar fi devenit preot și dacă Hitler ar fi rămas zugrav...

În fiecare zi aveam voie zi să deschid servieta groasă cu acte a tatălui meu vitreg. În ea se găseau ziare internaționale proaspăt ieșite de sub tipar, cum ar fi: "Times", "Le Matin", "Neue Zürcher Zeitung" sau "Iswestija". Pe lângă acestea, mai avea aproape toate ziarele estone și cărțile mai importante care fuseseră trimise la redacție pentru recenzie. În toată Estonia cu greu s-ar fi găsit un alt băiat care să primească în fiecare zi un prânz intelectual atât de consistent.

Pe lângă aceasta, mai erau și vizitele frecvente ale prietenilor politici ai tatălui meu vitreg. În mod deosebit îmi aduc aminte de scriitorul Anton Hansen Tammsaare. Între el și Laaman exista o afinitate spirituală. Și întotdeauna am avut voie să ascult convorbirile acestor bărbați înțelepți. Dintre toate, cea mai mare influență a avut-o asupra mea personalitatea lui Laaman. Era un gentleman.

În familia noastră s-au născut, spre marea mea bucurie, două fiice - Ilona și Silvia. Și, cu toate că ele au fost copiii lui naturali, afecțiunea tatălui meu vitreg față de mine nu a scăzut nici un pic. El a fost și a rămas tatăl meu.

Lui Eduard Laaman îi datorez nu numai dezvoltarea mea intelectuală, ci și viața mea. El m-a salvat de la înec. Când am avut aproximativ zece ani, mama m-a înscris la un curs de înot. Profesorul nostru era antrenorul olimpic eston Rachman. După ce am fost sigur pe arta mea de a înota, am vrut să i-o demonstrez mamei mele. Aceasta s-a întâmplat de-a lungul unui chei. Fără să vreau, am înotat spre mare. Curând m-au părăsit puterile; obosisem și am încercat să mă odihnesc. Dar picioarele

nu au mai găsit fundul apei. M-am scufundat în apă şi cu greu am revenit la suprafaţă, am respirat adânc şi m-am scufundat din nou. A fost un chin fără sfârşit. Până când mama a înţeles gravitatea situaţiei. Pentru că nu ştia să înoate, l-a strigat pe soţul ei în ajutor. El ieşise din apă şi era deja gata îmbrăcat. A fugit spre chei, a sărit în apă îmbrăcat şi m-a scos afară înainte să mă scufund pentru totdeauna în valuri. După aceea, şi-a stors hainele şi a vărsat apa sărată a mării din ceasul lui de aur. Acest ceas bătea ora şi minutul şi costa cât jumătatea unei gospodării ţărăneşti. În tot acest timp nu mi-a spus nici un cuvânt de reproş. Omul este cel mai frumos atunci când iartă. Tatăl meu vitreg a fost întotdeauna frumos - dar în clipă aceea, a fost cel mai frumos.

Vise de adolescent

Adolescenţa este vremea visurilor, a idolilor şi a idealurilor. Primii mei idoli au fost doi bărbaţi - cercetătorul norvegian al Polului Nord Roald Amundsen şi preşedintele american Abraham Lincoln. Primul a murit la salvarea rivalului său, Nobile. Iar Lincoln şi-a dat viaţa pentru eliberarea sclavilor negri din America.

Începând cu cel de-al 16-lea an de viaţă a început să se contureze vocaţia vieţii mele. Scopul spre care am tins a fost întemeierea unei şcoli pentru copii estoni supradotaţi. Poporul meu, care număra numai un milion de suflete, avea, din perspectiva mea, o singură posibilitate pentru a se impune - prin calitate. Pentru aceasta era necesară descoperirea din timp a celor înzestraţi şi favorizarea educaţiei gratuite pentru cei săraci. Şcoala mea trebuia să se ocupe de fiecare elev în parte. Şi trebuia, mai ales, să dezvolte personalitatea fiecăruia şi să-i formeze pe elevi ca oameni care gândesc şi acţionează independent. De asemenea, programa şcolară nu avea să fie alcătuită de specialiştii fiecărei materii, ci

trebuia să fie o programă unitară. Toate materiile trebuiau să se susţină şi să se completeze reciproc.

Pornind de la acest scop, mi-am stabilit planul vieţii până la cea de-a 60-a aniversare. Fiind un "fanatic" al sistemului zecimal al lui Dewey, mi-am împărţit viaţa în zece domenii, după conţinut. Acestea, la rândul lor, în zece subdomenii şi aşa mai departe. Din punct de vedere temporar, mi-am împărţit viaţa în două părţi: până la vârsta de 40 de ani a fost prioritară acumularea capitalului pentru şcoala supradotaţilor, iar următorii 20 de ani urmau să servească dezvoltării viziunii mele. Întregul plan l-am bătut la maşină: peste 100 de pagini de format A4. Pe lângă acestea am mai făcut tabele şi diagrame.

Primul pas în realizarea planului meu a fost schimbarea şcolii. A fost o schimbare foarte mare, pentru că până atunci crescusem tot timpul într-un mediu umanist. Am părăsit, deci, liceul francez pe care-l îndrăgisem şi am intrat la şcoala orăşenească de comerţ pentru băieţi din Tallinn.

De la admitere am putut să simt cât de mult era orientată această şcoală spre partea practică a învăţământului. La examenul de fizică a trebuit să stau cu faţa la un perete văruit şi să spun de ce nu pot să mă văd ca într-o oglindă. M-am uitat timp îndelungat la perete, m-am gândit intens, dar nu am ajuns la dezlegarea enigmei. În cele din urmă mi s-a explicat, spunându-mi-se că nu pot să-mi văd faţa pentru că peretele nu este suficient de neted.

Prima zi la şcoala de comerţ a fost la 1 septembrie 1939. Nimeni nu a bănuit atunci cât de importantă avea să fie această zi pentru omenire. În acea zi a început cel de-al doilea război mondial care a influenţat viaţa fiecărui eston, cât şi a întregului popor.

Pentru mine, această zi a adus o mare schimbare, datorită schimbării şcolii. De la modernul liceu francez, unde pereţii erau împodobiţi cu cele mai bune gravuri franceze, am ajuns în întunecata clădire de piatră de calcar de pe vremea ţarului, în care se zbenguiau viitorii

comercianţi. Şi materiile erau noi şi neobişnuite: dactilografie, contabilitate, matematica pentru comerţ, birotică, ştiinţa mărfurilor etc. Materia din urmă era predată de dirigintele meu şi directorul şcolii, Otto Johann Kiesel. El ne preda atât de interesant, încât, pentru noi, fiecare oră a însemnat o adevărată aventură.

Odată, Kiesel ne-a rugat să enumerăm cărţile pe care le-am citit în afara programei şcolare. Pe atunci aveam obiceiul de a-mi face fişe cu citate din cărţile citite. În total, dispuneam de peste 640 de pagini cu însemnări, pe care le legasem la o legătorie într-o carte. Această culegere groasă am înmânat-o dirigintelui. În secret, speram să fiu apreciat. Ora următoare li s-au dat elevilor listele înapoi, mie însă profesorul mi-a spus că va discuta personal cu mine, în pauză. În pauză am avut o mare surpriză: Kiesel mi-a spus că în tinereţe a fost la fel de prost ca şi mine. Ani de-a rândul a scos citate din cărţile citite. Acum avea în pod tomuri de fişe care nu-i folosesc la nimic. Dacă ar vrea să caute ceva anume, nu ar putea să găsească nimic. Singura soluţie înţeleaptă ar fi să-ţi întocmeşti o cartotecă. Mi-a recomandat să-mi procur cartea lui Horst Kliemann, "Tehnica şi instrumentul lucrătorului intelectual". Această carte mi-a devenit călăuză în lucrarea spirituală.

La şcoala de comerţ exista un club al oratorilor, în cadrul căruia erai învăţat cum să rosteşti discursuri de la pupitru. Temele erau alese corespunzător, de exemplu, "Bărbăţii nu se numără, ci se câştigă" etc. Nici un elev nu putea absolvi şcoala fără să fi ţinut măcar o dată un discurs în faţa întregii şcoli. De asemenea, am fost învăţaţi să conducem adunări şi să facem protocol. Această şcoală mi-a facilitat o serie de abilităţi practice, care mai târziu mi-au fost de folos.

Dumnezeu începe să vorbească

Pe când frecventam şcoala de comerţ, am primit o invitaţie de la profesorul meu de religie ortodoxă de la liceul francez, preotul Nikolai Paets, să mă duc la confirmare la catedrala Alexander Nevski. În realitate, nu aveam nici un chef şi nici un interes pentru confirmare. Dar acest preot a fost, ca om, de o mare bunătate. Acestui om bun nu puteam să-i refuz invitaţia. Am mers doar de dragul lui la confirmare.

La această festivitate trebuia în primul rând să se rostească mărturisirea de credinţă. Dar nu am putut rosti mai mult de prima propoziţie: "Cred în Dumnezeu, Tatăl, Atotputernicul, Creator a toate cele văzute şi nevăzute..." Aceasta a fost totul. Pentru că nu credeam în Isus şi nici în Duhul Sfânt. În sâmbăta confirmării am alergat la preotul meu şi mi-am mărturisit necredinţa. El a fost mişcat de sinceritatea mea. Inima mea a fost uşurată şi mi s-a permis să mă limitez la această singură propoziţie şi să mă alătur celorlalţi confirmanzi. Din ziua aceea, s-a considerat că aparţin comunităţii creştine, fără să cred în Isus. Aceasta s-a întâmplat în Ziua de Florii a anului 1940.

Şi acum urmează vara de neuitat a anului 1940. Nimeni nu a bănuit că cei doi mari criminali din istoria omenirii, Stalin şi Hitler, au încheiat un acord prin care Estonia, Letonia şi Lituania au fost anexate sferei de interes a Uniunii Sovietice. Armata Roşie mi-a ocupat patria şi a anexat-o Uniunii Sovietice. Aşa a început pentru noi epoca stalinistă - o epocă întunecată din istoria poporului eston.

Mii de oameni au fost arestaţi şi deportaţi - mai întâi onoratul nostru preşedinte Constantin Paets, care rămăsese loial alături de poporul său, cu toate că ar fi putut să fugă. Nici familia noastră nu a fost cruţată de acest necaz. Unchiul meu, Jaan Poska a fost arestat şi împuşcat

în decembrie. Singura lui vină a fost aceea de a fi fost fiul primului ministru de externe al Estoniei. Dar cea mai mare nenorocire a venit peste noi în 1941, la 24 februarie, ziua naţională a Estoniei.

în acea zi, exact cu 33 de ani în urmă, Estonia cea ocupată de trupele germane se declarase independentă. Acestei declaraţii i-a urmat războiul de eliberare. Tatăl meu vitreg a scris despre aceste evenimente opera vieţii lui, intitulată: "Naşterea independenţei Estoniei". Probabil că din acest motiv a fost arestat tocmai de această sărbătoare. A fost arestat şi ridicat de la locul lui de muncă. Nu l-am mai văzut niciodată. Trei oameni au dat buzna în casa noastră ca să facă percheziţie. O jumătate de zi au cotrobăit prin dulapuri şi când au plecat, au luat cu ei câteva geamantane pline de materiale. Ne-au confiscat chiar şi vechea maşină de scris "Underwood" din timpul ţarului.

Mama a fost deosebit de liniştită în timpul percheziţiei. Dar când i s-a spus să pregătească pentru cel arestat perie de dinţi, săpun şi alte lucruri de toaletă, a început să plângă. Pentru ultima dată a putut să-şi dovedească dragostea faţă de bărbatul care a ocrotit-o plin de dragoste, pe ea şi copiii ei, timp de aproximativ 12 ani. Pe lângă mama şi eu însumi, tatăl meu vitreg a lăsat în urmă o mamă bătrână şi pe cele două fete mici - Ilona de şapte ani şi Silvia de patru. Singura lui vină a fost aceea de a fi iubit şi slujit Estonia.

Când au dispărut cele trei bestii cu geamantanele pline, am alergat plângând prin oraş la omul care, după Eduard, mi-a rămas ca şi tată - dirigintele meu, Otto Johann Kiesel. El m-a mângâiat în acel ceas greu al vieţii mele. Ce bine e să-ţi poţi împărtăşi durerea cu o inimă iubitoare!

Dumnezeu vorbeşte în continuare

În primul an şcolar sub conducerea sovietică s-a introdus un lucru nou: fiecare şcoală trebuia să-şi aleagă o şcoală - partener. Ne-am gândit şi am găsit potrivit să alegem ca şi şcoală partener şcoala de comerţ pentru fete. Eu am fost ales să intermediez această relaţie. Când i-am comunicat dorinţa noastră directoarei şcolii, aceasta a chemat-o pe preşedinta comitetului şcolii. Fata care a venit mi s-a părut foarte cunoscută. Am hotărât parteneriatul şi am planificat imediat primul nostru proiect comun - o seară gruzină. Din punct de vedere politic, eram în actualitate, pentru că Stalin era originar din Gruzia. În plus, puteam să-l invităm pe Otto Johann Kiesel ca vorbitor principal al serii, pentru că el a fost aproximativ zece ani inspector şcolar în Tiflis.

În acea seară, după ce a luat sfârşit partea oficială, s-a trecut la lucrul cel mai important: dansul. Am invitat-o pe preşedinta comitetului şcolii de fete la valsul de deschidere şi am fost refuzat. Mi-a spus că nu dansează. Atunci am invitat-o pe fata de lângă ea, care era şefa promoţiei, dar am primit acelaşi răspuns.

A fost ca un complot. Dar problema s-a clarificat curând - fetele erau creştine! Atunci mi-am amintit unde am mai întâlnit-o pe preşedinta comitetului şcolii.

În primăvara anului 1939, în sala bursei din Tallinn a avut loc un concurs. Se căuta cel mai bun vorbitor dintre tinerii de vârstă şcolară. Am mers şi eu să asist la concurs. Printre alţi concurenţi, o fată a ţinut un discurs pe tema: "În ce constă norocul?" în discursul ei, fata a clădit un palat de noroc peste altul - numai pentru a le lăsa apoi să se năruie. Încetul cu încetul, ascultătorii au început să se întrebe dacă există noroc cu adevărat. Atunci, fata a spus în mijlocul discursului: "În Dumnezeu este noroc!"

Rezultatul acestei afirmaţii a fost zdrobitor. O parte dintre băieţi a început să râdă zgomotos! Nici eu nu am crezut această afirmaţie, dar am înţeles că fata îşi mărturisise convingerea ei personală. Mi-a fost ruşine pentru acei băieţi care s-au comportat atât de vulgar şi, în lăuntrul meu, am fost de partea fetei. Pentru acel discurs fata a primit atunci o medalie. Iar în timpul lui Stalin a fost apoi aleasă aproape în unanimitate preşedinta comitetului şcolii. Aceasta ne arată ce fel de om era această fată. Veronica, prietena ei, care nu dansase nici ea, era la fel.

Iunie 1941

În anul de greu destin 1941, la începutul lui iunie am absolvit şcoala. Ultima zi de şcoală. Ultimele minute când mai eşti elev, după care păşeşti în viitorul larg. Dirigintele nostru Otto Johann Kiesel s-a îndreptat spre pupitrul vorbitorului. Pentru că era un vorbitor marcant, ne-am aşteptat de la el la o cuvântare maiestuoasă. Dar el ne-a spus un singur cuvânt: "Întrebaţi!"

Apoi, la 14 iunie 1941 a urmat deportarea. Noaptea, zbirii sovietici au venit şi au comunicat oamenilor că sunt inamici ai poporului. Sugari şi bătrâni, familiile foştilor oameni politici estoni, dar şi ţărani care aveau prea multe vite sau pământ au fost înghesuiţi în vagoane pentru animale şi transportaţi spre est. Acolo, bărbaţii au fost despărţiţi de familiile lor şi au fost trimişi în lagărele morţii.

Şi familia mea s-a aşteptat să fie deportată. Toate lucrurile mai importante erau deja împachetate. În raniţa mea am vrut să iau cu mine "Les Fables" de La Fontaine şi îndreptarul ortografic al limbii estone al lui Elmar Muuk. Dar nu a fost cazul. Din motive neexplicabile pentru noi, deportarea noastră nu a avut loc.

La o săptămână după deportare a început războiul şi pentru Estonia. Trupele germane au atacat Uniunea Sovietică şi au intrat şi în ţările baltice. Eu mi-am însoţit familia la Wosu, la mare, cu gândul de a mă întoarce imediat la Tallinn. Dar tocmai când am vrut să ocup ultimul loc în autobuz, a dat buzna o tânără femeie, spunând că are copii mici la Tallinn. I-am oferit ei locul meu în ultimul autobuz care mergea de la Wosu la Tallinn.

Deci, am rămas cu mama şi surorile mele. Puţin mai târziu a sosit vestea că toţi bărbaţii apţi de muncă trebuie să se prezinte la lucrările de consolidare. Încă o dată mi-am luat rămas bun de la mama. Ultimele cuvinte pe care i le-am spus au fost: "Mamă, îmi eşti cel mai drag om din lume!" Nu îi mai spusesem acest lucru niciodată, cu toate că întotdeauna am simţit aşa.

La ordin s-au strâns aproape 50 de oameni. Am mărşăluit pe jos prin judeţul Wiru pentru a ajunge la locul nostru de muncă. Niciodată înainte sau după aceea, Estonia nu mi s-a mai părut atât de frumoasă, niciodată nu am văzut atâtea flori înflorind, ca în acel marş de război. Când am ajuns la Mahu, ar fi trebuit să săpăm tranşee. Dar nimic nu era organizat. Nu exista nici măcar aprovizionare pentru noi. Am primit, deci permisiunea să ne întoarcem la Wosu, pentru a ne lua provizii. Când am ajuns acolo, pentru noi războiul a luat sfârşit, pentru că în Wosu am dat peste trupele germane.

Din nou în şcolile mele

M-am întors la Tallinn. Acolo am început să caut o slujbă, începând cu vechea mea şcoală. Aici se eliberase un post, prin faptul că preferatul tuturor elevilor, neuitatul bibliotecar Walter Maegi, a fost luat în Armata Roşie. El a adus biblioteca într-o stare ireproşabilă şi pentru mine a fost foarte uşor să-i continui munca. În curând s-

a auzit că şi la liceul francez s-a eliberat postul de bibliotecar. Am preluat şi această muncă, pentru că acasă aveam de îngrijit patru persoane. Eu puteam să mănânc la şcoala de comerţ. Primeam gratuit restul supei de la masa elevilor.

Astfel îmi petreceam dimineaţa la şcoala de comerţ şi după-masa şi seara la liceu. A fost o binefacere ca în acea vreme zbuciumată să îmi desfăşor activitatea la adăpostul rafturilor de cărţi, slujindu-i pe elevi şi pe profesori şi, la rândul meu, să ajung să cunosc comorile din acele rafturi cu cărţi.

În toamna anului 1942 mi s-a oferit posibilitatea să studiez ştiinţele economice la Universitatea din Tartu. Dar această bucurie nu a durat decât jumătate de an. Căci în primăvara următoare, Hitler a ordonat mobilizarea şi în ţările baltice. Astfel, pentru mine a început o nouă perioadă de viaţă.

Fuga

În mai 1943 a trebuit să mă prezint la locul de mobilizare a Wehrmacht-ului din Kohile. Dar îmi repugna gândul înrolării în armata germană. Într-o noapte am evadat din lagăr. Marşul spre Waeike-Laehtru prin păduri şi mlaştini a durat mai multe zile. Acolo locuia o soră a tatălui meu, mătuşa Wera. Ea şi-a riscat viaţa, ascunzându-mă.

Timpul petrecut la ea nu a fost lipsit de romantism. Am ajutat-o la strânsul fânului. Pentru a nu fi descoperit, mi-am schimbat hainele. O rochie lungă, sâni umpluţi cu cârpe şi un batic au făcut din mine o fată. Doar vocea mea nu s-a lăsat travestită. Mi s-a dat numele Clotilde şi s-a spus despre mine că nu sunt cu totul normală. Una peste alta, trebuie să recunosc că a ieşit din mine o fată destul de drăguţă.

Când germanii au început să caute dezertorii prin case, mi s-a dat o ascunzătoare în cocină. Între mine şi porc

era o grămadă mare de gunoi. Porcul grohăia şi ofta toată noaptea. Probabil că nici unul dintre noi nu avea nici un motiv să-l invidieze pe celălalt pentru destinul lui.

La începutul lui septembrie, când nopţile au început să fie mai lungi şi mai întunecoase, am primit veşti de la mama. Organizase totul pentru fuga în Finlanda.

Fuga în Finlanda

Liisi, soţia unchiului meu m-a dus la gară cu o căruţă. Ea a fost singura creştină adevărată din marea noastră familie. Ani de-a rândul mi-a dat broşuri şi a încercat să mă evanghelizeze. Dar eu am pus acele hârtii în sertar fără să le dau vreo atenţie. Mă simţeam mult superior credinţei ei. Dar un lucru m-a fascinat totuşi la ea: dragostea ei vizibilă pentru Isus şi pentru mine. Şi atunci, în timpul lungii călătorii cu căruţa, a cântat cântece despre Isus şi despre credinţă.

Apoi am călătorit cu trenul până la Tallinn. Pentru a mă putea mişca nestingherit, mama îmi procurase un buletin pe numele Felix-Woldemar Mets. Potrivit acestui act, eram cu zece ani mai bătrân - născut în 1912.

Pentru călătoria prin Tallinn, mama a aranjat o trăsură. Când mama a plecat să mă întâlnească, Veronica tocmai a trecut strada - a fost călăuzirea lui Dumnezeu. Mama a luat-o şi pe Veronica şi astfel am mers mai departe prin oraş spre autogară. Eu aveam nişte ochelari negri şi o ţigară în gură (eram nefumător), pentru a nu fi recunoscut de cunoscuţi şi trădat neintenţionat de ei.

În autobuz m-am întâlnit cu ceilalţi doi tovarăşi de călătorie. Toţi trei eram studenţi ai Universităţii din Tartu. La un loc dinainte stabilit am coborât din autobuz şi ne-am continuat drumul pe bicicletele pe care le-am procurat de la o călăuză. Aceasta urma să ne ducă prin pădure la golful Kolga, unde ne aştepta o barcă cu motor.

Când mai aveam doar câțiva kilometri până la golf, ne-a ieșit în întâmpinare o căruță țărănească. Nu ne-am făcut nici un fel de probleme, căci nu ne așteptam la nici o primejdie de la o căruță țărănească. Dar în momentul când ne-am apropiat de căruță, am recunoscut în ea un bărbat în uniformă germană. Era un ofițer. A ridicat mâna și a ordonat: "Opriți"! Cei doi soldați estoni care îl însoțeau și-au îndreptat armele asupra noastră. Am fost luați prizonieri. Am găsit repede un pretext. Am povestit că vrem să mergem doar până la țărm, să cumpărăm pește. Dar atunci ne-au ordonat să ne deschidem ranițele. De la mine au ieșit la iveală îmbrăcămintea de iarnă și lingurile de argint ale bunicii mele - mi le dăduse mama ca să le am drept „devize". La celălalt student au găsit coroane suedeze. Astfel a devenit foarte clar care a fost scopul nostru.

Am fost duși la grănicerii din Loksa unde a început interogatoriul. M-am prefăcut că nu înțeleg germana, de vreme ce în actele mele false treceam drept mecanic, de la care nimeni nu putea avea pretenția să știe o limbă străină. Am avut succes cu acest truc pentru că nemții m-au dat repede afară, ducându-mă în etajul de sus, pentru că nu aveau ce să facă cu mine. Prin podea am auzit cum se urla în germană la ceilalți doi studenți. Câteodată, cei "proști" au totuși viața mai ușoară.

Când ne-am trezit a doua zi dimineață, unul din prizonieri a scos Noul Testament din buzunar. Fiecare dintre noi a trebuit să-și aleagă un verset. Eu am deschis Biblia la un pasaj foarte ciudat. Apocalipsa 18:21: "Atunci, un înger puternic a ridicat de jos o piatră ca o mare piatră de moară, a aruncat-o în mare și a zis: 'Cu așa repeziciune va fi aruncat Babilonul, cetatea cea mare și nu va mai fi găsit!'"

Nu am înțeles nimic din acel pasaj, de aceea am citit mai departe: "Și nu se va mai auzi în tine nici sunete de alăute, nici cântece de instrumente, nici cântători din fluiere, nici cântători din trâmbițe..." Am înțeles astfel că s-ar putea ca și cântecul trâmbiței să aibă un sfârșit.

Am scris, totuşi, prima frază pe o bucată de hârtie şi am băgat-o în portofel.

Dimineaţa următoare, doi poliţişti nemţi graşi ne-au dus la închisoarea centrală din Tallinn. Înainte să ne predea gardienilor estoni, ne-au luat toate alimentele. Cât de bine ne-ar fi prins alimentele în închisoare.

Celula numărul 42

Cercetarea cazului meu s-a prelungit foarte mult, astfel că am avut mult timp liber. În închisoare exista o bibliotecă foarte mare, care fusese înfiinţată în perioada Republicii Estone. Pe atunci, deţinuţii au avut dreptul să-şi comande cărţi din exterior, cu condiţia să le lase ulterior pentru bibliotecă închisorii. De aceea oferta de carte era foarte bogată. La început am comandat doar cărţi de ştiinţe economice, pentru a-mi continua studiul. Dar curând mi-am dat seama că s-ar putea ca niciodată în viaţa mea să nu mai am atât de mult timp la dispoziţie, ca să meditez la sensul vieţii.

De mult timp mă preocupa o întrebare. Totul este trecător - toate organismele, naţiuni întregi, cât şi culturi - totul are un început şi un sfârşit. Există ceva cu adevărat durabil, ceva veşnic?

Am fost convins că la această întrebare doar ştiinţa poate să dea un răspuns. Şi, pentru mine, cea mai însemnată dintre toate ştiinţele era filozofia. Până atunci citisem meditaţii filozofice doar în ediţii populare, uşor de înţeles. În urma acestor lecturi ajunsesem la concluzia că cel mai înţelept filozof este Arthur Schopenhauer. De aceea mi-am comandat în închisoare principala lui lucrare, “Die Welt als Wille und Vorstellung” (Lumea ca voinţă şi imaginaţie). Lucrarea avea aproximativ 700 de pagini, pe care eu le-am citit cu tot focul inimii mele şi cu toată priceperea minţii mele. Trebuie să recunosc că Schopenhauer m-a ajutat să înţeleg beletristica şi

artele frumoase. Dar mare a fost dezamăgirea mea când, după ce am cercetat aproape două luni, am ajuns la ultimul cuvânt al cărţii. Şi acest cuvânt a fost: "nimic". Nu există nimic real - nu există decât voinţa noastră sau imaginaţia noastră. Totul din mine a protestat împotriva acestei descoperiri.

Fiind în această stare, mi-am amintit din nou de cele două fete din perioada şcolii. Ele au afirmat atunci că au găsit sensul vieţii în Biblie. Se poate să fi avut ele dreptate? Am vrut să verific acest lucru. De aceea mi-am comandat a Biblie şi anume una în limba germană. Dacă nu aş fi găsit în această carte ceea ce căutam, mi-aş fi perfecţionat cel puţin cunoştinţele de limba germană. Dacă nu pot să găsesc miezul, să mă aleg măcar cu cojile. Într-adevăr, am primit foarte repede o Biblie. Dar această bucurie nu a durat mult timp. Abia am deschis cartea pentru a citi pagina cu titlul şi uşa celulei noastre a fost deschisă cu furie. Bibliotecarii au venit înjurând şi ne-au luat toate cărţile. Descoperiseră în celula vecină că deţinuţii au rupt pagini din cărţi pentru a-şi face ţigări. Drept pedeapsă, întregului detaşament i s-au confiscat pentru o lună toate cărţile. Dar Dumnezeu a avut pregătit un plan şi mai bun.

Cadoul de Crăciun

O noapte, preasfinţită... Indiferent de concepţia despre lume şi viaţă, noaptea sfântă este acea zi din an în care gândurile noastre se îndreaptă cel mai mult spre cei dragi. Eu m-am gândit la mama mea care se afla închisă în aceeaşi închisoare cu mine, datorită ajutorului pe care ni l-a dat la fuga noastră. Şi m-am gândit la micuţele mele surori care puteau să se uite la lumânările de Crăciun doar printre lacrimi - fără tată, fără mamă şi fără fratele lor.

Dar exact în acea seară sfântă a ajuns la mine "din înaltul cerului" un cadou de Crăciun: în celula mea au

fost aduşi doi spioni ruşi. Aceştia aterizaseră cu paraşuta undeva în pădurea estonă. Nu au putut să treacă neobservaţi, au fost trădaţi imediat şi duşi într-un lagăr de deţinuţi, în Germania. Acolo, creştinii nemţi au împărţit Biblii printre prizonieri - englezilor în limba engleză, francezilor în franceză şi ruşilor în limba rusă. Cu toate că cei doi, un eston şi un polonez, au fost comunişti şi oameni importanţi în cadrul spionajului, ei au acceptat, totuşi, Bibliile pentru că nu se găsea altă carte în limba rusă. După ce au ajuns prin nu ştiu ce conjunctură - numai Dumnezeu ştie cum s-a întâmplat - în celula mea, i-am rugat să-mi împrumute cartea pentru a o citi. Mi-au dat-o cu plăcere.

Pentru prima dată în viaţă am citit Biblia cu atenţie şi fără prejudecăţi, în speranţa să găsesc în ea adevărul. Până în acel moment am căutat în Biblie doar contradicţiile şi neconcordanţele, pentru a putea să-i pun în dificultate cu cunoştinţele mele pe credincioşi. Şi ceea ce caută omul, aceea şi găseşte. Dar acum doream un singur lucru - să găsesc adevărul. Am făcut acel lucru pe care dirigintele ni l-a spus ca un ultim sfat pe drumul vieţii: întrebaţi.

De dimineaţa până seara m-am adâncit în studiul acestei cărţi. Mai mult din întâmplare - cu siguranţă fără intenţia mea - am început cu Noul Testament. L-am citit atât cu atâta atenţie, încât după două săptămâni abia am ajuns la Evanghelia după Luca. Cu inima deschisă am căutat adevărul - şi Scriptura mi s-a revelat. Undeva în Evanghelia după Luca L-am întâlnit pe Isus Cristos ca fiind Dumnezeul cel viu - fiinţa mea lăuntrică s-a întâlnit cu El. Oamenii care erau în jurul meu în celulă puteau să fie rezultatul imaginaţiei mele, dar Domnul Isus este realitate. În momentul când L-am întâlnit pe Isus, am devenit o fiinţă nouă. Fiecare dintre noi avem problema noastră etică. Şi eu aveam una. De mult mi-am dorit să pot scăpa de ea, dar nu am putut prin propriile mele forţe. Iar acum, într-o clipă am fost eliberat de această problemă, cu adevărat liber!

La scurt timp după aceasta am primit un răspuns la marea mea întrebare, dacă există ceva veşnic. Da, există ceva: viaţa veşnică. Isus a spus: "Eu trăiesc şi voi deci veţi trăi"! în fiecare om există un suflet veşnic şi ateul are un suflet veşnic. Pacea, care este mai presus de orice închipuire, mi-a umplut inima şi bucuria mi-a inundat sufletul. A trebuit să împărtăşesc această plinătate şi bucurie. Am cântat cuvintele sfinte care izvorau din lăuntrul meu, folosindu-mă de melodii vesele pe care le ştiam din lume.

Bucuria mea a fost cu atât mai mare cu cât această descoperire a însemnat pentru mine o surpriză deosebită. Nu crezusem niciodată în Isus - nici măcar pentru o clipă. Acum eram de parcă aş fi ieşit dintr-o pivniţă întunecată la lumina orbitoare a soarelui. Isus strălucea în faţa mea în toată splendoarea Lui de neînchipuit - în El erau ascunse toate comorile înţelepciunii şi ale cunoaşterii.

Toată întâmplarea a produs tovarăşilor mei de celulă multe nedumeriri. De multe ori se întâmpla ca oamenii din celulă să plângă - şi eu mă plimbam liniştit prin celulă arătându-mi bucuria, cântând încet şi zâmbind. Cel mai bătrân din celulă, un vechi comunist, m-a luat de-o parte şi mi-a dat un sfat părintesc: "Băiete, eu sunt închis de mult timp aici" - în timpul Republicii Estone fusese închis aproape zece ani pentru spionaj - "şi am văzut multe lucruri. Dacă nu încetezi să mai citeşti din Biblie, o să ajungi la casa de nebuni!"

Dar nici chiar acest sfat bine intenţionat nu a putut să-mi frâneze entuziasmul pentru Dumnezeu. Am înţeles că Dumnezeu a pregătit totul cu mult timp înainte. Biblia a fost tipărită în 1922. Deci, în anul când micul băieţel Arpad Arder a venit pe lume, Dumnezeu a făcut să fie tipărită Biblia prin care el avea să se convertească. Apoi a pus în inima unor creştini germani necunoscuţi dorinţa de a cumpăra Biblia şi de a o dărui celor doi spioni care mi-au adus-o apoi ca nişte misionari. Le sunt foarte recunoscător celor doi pentru serviciul pe care mi l-au făcut. Probabil am fost unicul rod al muncii lor.

O prietenie minunată

Când am devenit credincios, nu a existat nici un alt creştin în celula mea. Dar, într-un mod miraculos, polonezul comunist de la care am primit Biblia mi-a devenit foarte apropiat. Leonid Ladussew mi-a fost drag şi pentru abnegaţia lui. El era unul din cei doi deţinuţi din celulă care împărţea celorlalţi jumătate din conţinutul pachetelor pe care le primea. Leonid îşi împărţea chiar şi săpunul în două. Zile de-a rândul am mărşăluit unul lângă altul în celula de 11 metri lungime şi trei metri lăţime, un slav şi un eston, un comunist şi un creştin cuprins de focul dragostei dintâi. Simţeam că mergem în acelaşi ritm. Visul nostru era frăţia tuturor oamenilor. Cu câtă plăcere aş fi mers cu el pe acest drum. Dar pe Leonid îl aşteptau gloanţele plutonului de execuţie. Şi aşa s-a şi întâmplat. Când i-am vizitat familia după război, am constat că eu am fost ultimul care l-a văzut în viaţă.

Primul frate creştin

Dumnezeu a folosit pentru mântuirea mea o Biblie rusească - nu pot să uit acest lucru. Şi drept prim prieten creştin, El mi-a trimis un rus - ţăranul Tarras Filipovici Lopucov, din satul Albaşkino, de lângă Welikije Luki. Era aproape de două ori mai bătrân decât mine (pe atunci eu aveam 21 de ani) şi era un fiu sincer al naturii. El ne spunea pentru îmbărbătare: "Priveşte la broscuţă - în timpul iernii este ca moartă. Dar când vine primăvara şi apare soarele, se trezeşte la viaţă. Aşa va fi şi cu noi! Soarele are ultimul cuvânt!"

Cu toate că în ceea ce priveşte etatea, naţionalitatea şi profesia, eram vizibil diferiţi, Tarass a devenit cel mai bun prieten al meu din celulă. El, ortodoxul, a fost primul

meu prieten creştin. Am început să descopăr alte calităţi noi şi frumoase la acest ţăran rus.

Ceea ce îl motiva pe acest om a ieşit la iveală într-o anumită ocazie. Tarass îşi primea pâinea zilnică (300 grame) şi o punea lângă el pentru a se ruga. Dar după rugăciune, când a vrut să apuce pâinea, a apucat în gol. Pâinea dispăruse. Primul lui gând nu a fost însă la pâinea furată şi la foamea pe care trebuia să o îndure acum, ci la hoţ, care era desigur atât de ticălos, încât să-i fure unui camarad pâinea. "Vai, omule!" A strigat numai aceste două cuvinte.

Toţi locatarii celulei au fost imediat în picioare pentru a căuta bucata de pâine cei aparţinea lui Tarass - dar fără rezultat. Ne-am gândit apoi cine a stat lângă Tarass. A fost tocmai un eston, secretarul administraţiei dintr-un orăşel, un om educat... Un eston educat fură pâinea unui ţăran rus! Ce ruşine. S-a întrunit completul de judecată al celulei. Pentru că fusesem ales între timp drept cel mai înţelept, a trebuit să fac acum pe judecătorul. Un economist, Alfred Poom, a fost advocatul acuzării. Sentinţa a fost exilarea din celula noastră. Pentru a reface paguba, noi, estonii, i-am dat lui Tarass din pâinea noastră.

La 5 februarie mi s-a ordonat să-mi strâng lucrurile. Fiecărui locatar al celulei a trebuit să-i strâng mâna, atât de mult îi îndrăgisem. Am strâns 32 de mâini. Atâţia prizonieri se aflau în celula care fusese proiectată pentru 13 persoane. Cel mai greu mi-a fost să mă despart de Leonid. Dar când acesta mi-a oferit Biblia lui, am refuzat-o, în speranţa că îl va conduce totuşi pe drumul spre Isus. Paznicului îmbrăcat complet în negru i s-au părut prea lungi aceste scene. "Mai repede, mai repede!" a strigat din cadrul uşii. Ultimul şi-a luat rămas bun de la mine Tarass. A venit după mine până la ieşirea din celulă, m-a îmbrăţişat cu mâinile lui slabe şi mi-a dat sărutul frăţesc.

Când am părăsit închisoarea, mi s-au înapoiat toate lucrurile care îmi fuseseră confiscate la arestare. Pentru

ultima dată am semnat cu numele fals: Felix Mets. Şi, cu adevărat, eram un "Felix" - Fericitul - cu Isus în inimă!

Când mi-am controlat portofelul pentru a vedea dacă totul este la loc, am dat peste o bucată de hârtie. Uitasem cu desăvârşire de această hârtie. Pe hârtie scria:

"Atunci, un înger puternic a ridicat de jos o piatră ca o mare piatră de moară, a aruncat-o în mare şi a zis: 'Cu aşa repeziciune va fi aruncat Babilonul, cetatea cea mare şi nu va mai fi găsit!'" (Apocalipsa 18:21)

Fulgerător, am înţeles că acest Babilon eram de fapt eu, eul meu vechi şi stricat. Dar acum a fost luat de la mine şi aruncat în adâncul mării. Acolo nu-l va mai găsi nimeni.

Construirea noii Europe

Încă din închisoare am fost predat la doi jandarmi germani care m-au dus la lagărul de concentrare de la Hiiu. Aici erau închişi cei care s-au sustras mobilizării sau au încercat să fugă în Finlanda. Lagărul era păzit de soldaţi germani, în timp ce închisoarea centrală din Tallinn fusese sub pază estonă.

Un ofiţer neamţ mi-a ordonat imediat: "Rade-ţi barba!" în cele cinci luni de detenţie lăsasem să-mi crească o frumoasă barbă roşie, care, într-adevăr, acum era plină cu păduchi. I-am răspuns ofiţerului că mi-am crescut cu greu barba şi că nu mă voi rade până nu mi se va face o poză. Şi surprinzător, ofiţerul a fost de acord cu cererea mea! Sonderführer-ul lagărului, Kurt Hamster, a făcut poza. Astfel am făcut prima poză după marea mea convertire.

Imediat după sosirea în lagărul Hiiu am făcut două descoperiri: dimineaţa, când mă trezeam, vedeam în celălalt capăt al barăcii un creştin îngenuncheat la rugăciune. Pentru prima dată m-am luminat - aşa trebuie să te rogi! După convertire am stat de vorbă cu Dumnezeu

în timpul zilei, dar niciodată în genunchi! Aceasta a fost prima mea descoperire. A doua a fost studentul baptist Ilo Jaks, care a devenit primul meu învăţător în problemele legate de credinţă.

Numele lui era Ilo, ceea ce însemna bucurie în finlandeză. Şi acest nume i se potrivea foarte bine. Tot timpul radia de bucurie. Avea un umor deosebit de fin şi zâmbetul îi strălucea permanent pe faţă. Creştinismul lui plin de bucurie şi-a pus amprenta asupra mea.

Alături de el am condus prima adunare - în ziua de Paşti, în baraca principală a lagărului. Rareori au existat ascultători atât de atenţi ca aceşti deţinuţi care au ascultat mesajul despre Mântuitorul înviat.

Preocuparea principală din lagăr a fost la început tăiatul lemnelor de foc. Partenerul meu a fost un tânăr foarte bine educat, pe nume Uno Ussisoo. Discutam în franceză în timp ce tăiam lemne şi puteam să ne odihnim destul de mult, pentru că paznicii nemţi s-au dovedit destul de înţelegători. Doar când se ivea statura uscăţivă a şefului, căpitanul Hoffmeister, începeam să tăiem lemnul cu o viteză nebună. Căpitanul avea o fire de funcţionar de nimic care pretindea împlinirea tuturor regulilor până în cele mai mici amănunte. Printre altele, el ordonase că prizonierii nu au voie să primească unt. Într-o zi, s-a năpustit în baraca noastră, tocmai în momentul în care mâncam nevinovat o pâine cu unt în faţa pozei mareşalului finlandez Mannerheim.

- Ce este acesta? a strigat la mine căpitanul arătând spre unt.

- Unt, domnule căpitan!

- Cine este acesta?

- Mareşalul Mannerheim, domnule căpitan!

- Să dispară!

Curând, căderile masive de zăpadă ne-au obligat la noi sarcini: între staţiile de cale ferată Hiiu şi Rahumaee a trebuit să curăţăm zăpada de pe autostrada Pernau. Să cureţi zăpada cu lopata de pe doi kilometri de autostradă nu este chiar o sarcină uşoară. Eu eram bucuros să ies

din lagăr, mai ales pentru că mă aşteptam să întâlnesc cunoscuţi. Şi aşa s-a şi întâmplat. Am recunoscut curând o cunoştinţă care se apropia pe stradă. Eram deja foarte bucuros şi speram la o privire prietenoasă. Dar când s-a apropiat şi m-a zărit, şi-a întors privirea într-o parte. Aşa s-a întâmplat de câteva ori. Aşa am început să mă tem de cunoscuţi.

Dar a doua surpriză, de data aceasta una plăcută, nu s-a lăsat mult aşteptată. Făceam o pauză pe autostrada Pernau. În depărtare a apărut un fost elev de-al meu. Era fiul ultimului ministru al agriculturii al Estoniei democrate, Nikolai Talts. Eu fusesem pentru el doar un bibliotecar neînsemnat şi nu am sperat să mă recunoască în noua situaţie. Cu siguranţă că mă va evita. Dar nu! Când m-a văzut, a lăsat-o pe trotuar pe doamna mai în vârstă pe care o însoţea - evident, era vorba de mama lui. În ciuda paznicilor nemţi, s-a apropiat de noi, deţinuţii şi mi-a strâns mâna cu căldură. Zeci de mii de oameni mi-au strâns mâna - dar niciodată o strângere de mână nu a însemnat mai mult pentru mine, ca şi strângerea de mână a lui Wello Talts.

Când s-a oprit ninsoarea, ni s-a ordonat o nouă sarcină. Trebuia să construim un tunel printr-un munte. Acesta trebuia să fie un adăpost antibombardament perfect şi a devenit proiectul cel mai îndrăgit al căpitanului Hoffmeister. El a supravegheat cu deosebită stricteţe progresul proiectului său măreţ. Pentru a accelera munca, au fost mobilizaţi şi prizonieri de război ruşi. Dar muntele în care trebuia să construim adăpostul era format numai din nisip. Săpatul ne punea vieţile în pericol. A fost un mare har că nici unul din noi nu a fost îngropat în nisipul mişcător.

Eu trebuia să scot nisipul cu un cărucior din văgăună. Pentru că acest cărucior era prea greu, un altul îl trăgea din faţă. La această muncă m-am rănit, mi s-a infectat un deget şi a început să puroieze. Nu mai puteam să păşesc decât cu dureri îngrozitoare. De aceea am rămas în pat în baracă. Imediat, căpitanul a trimis un medic

subofiţer pentru a verifica dacă nu mă prefac. Medicul s-a uitat la degetul meu, mi-a observat chinul şi... nu a făcut nimic, cu toate că era de datoria lui să mă ajute. În timpul nopţii durerile au devenit şi mai mari. Până când, în final, a apărut unul din paznicii germani, Fritz Linnenberg. Avea la el o geantă mică plină cu medicamente şi s-a îngrijit de degetul bolnav ca un samaritean milostiv. Am rămas prieteni tot timpul cât am stat în lagăr. El a fost singurul paznic care a avut curajul să vorbească negativ la adresa lui Hitler.

Încă un alt membru al corpului de pază mi-a devenit ca un prieten: Sonderführer-ul Kurt Hamster, cel care mi-a făcut poza când aveam barba roşie. El trebuia, de fapt, să ne educe în spiritul lui Hitler şi al noii Europe. La început şi eu am avut o atitudine rezervată faţă de el. Dar apoi mi-a devenit tot mai clar că el nu făcea nici cea mai mică încercare să facă din noi fascişti. Ne povestea despre Columb şi despre alte personalităţi istorice. Hamster era originar din Tallinn şi vorbea estona cursiv. Şi pentru că soldaţii de pază nu înţelegeau estona, nu au simţit din ce direcţie bate vântul. Uneori, comandantul lagărului privea victorios cum ne preda Hamster. Probabil că îşi închipuia că eram educaţi ca şi luptătorii loiali ai cauzei noii Europe.

Când am cunoscut adevăratul caracter al Sonderführer-ului Kurt Hamster, l-am rugat să-mi introducă clandestin literatură spirituală în lagăr. El a făcut acest lucru şi, printre altele, mi-a adus de la Veronica un Testament în estonă.

Şi totuşi în Wehrmachtul german

La 5 mai am fost predat sub pază unui batalion de lucru care era staţionat în apropierea lagărului. Dar batalionul a fost dizolvat curând şi noi am fost transportaţi cu mocăniţa la Wiljandi. Acolo a trebuit să ne

oprim în fața clădirii regimentului eston, regiment care tocmai lua ființă. Locotenentul nostru a intrat în clădire pentru a da raportul. Exact în acel moment a sosit un apel telefonic de la divizie și au existat greutăți în comunicare deoarece adjutantul comandantului regimentului nu știa decât limba estonă. Nici unul din membrii diviziei care tocmai se forma nu știa limba germană. Atunci adjutantul nu a avut altă soluție decât să-și caute un traducător dintre foștii deținuți. Eram doi care cunoșteam limba germană. I-am spus celuilalt:

- Tu ești mai în vârstă - du-te tu! Dar el mi-a răspuns:

- Eu vreau să rămân cu ai mei! Așa am ajuns în corpul regimentului.

Ca și angajat al statului major al regimentului mi s-a permis să locuiesc într-un cartier particular. Imediat mi-a venit în minte familia Raid, despre care îmi povestise Ilo Jaks în închisoare. Curând am reușit să găsesc această familie. Mama Berta m-a luat în gazdă, cu toate că, pentru ea, eu eram un străin. Pe deasupra, veneam direct din lagăr și eram plin de păduchi. Numai numele lui Ilo Jaks a fost un fel de recomandare pe care am avut-o. Cu toate acestea, mătușa Berta m-a acceptat ca și pe fiul ei. Mi-a dat o cameră chiar lângă bucătărie. Dar asta nu a însemnat că a trebuit să mă mulțumesc numai cu mirosurile din bucătărie. Mai mult, de fiecare dată primeam de alături ce era mai bun. Ce mai chifle vieneze știa să coacă mătușa Berta!

Când m-am întors într-o zi acasă de la lucrul la statul major al regimentului, am găsit toată camera plină cu flori. În toată casa domnea o atmosferă de dragoste, curățenie și frumusețe. Această atmosferă a fost atât de binefăcătoare pentru tânăra mea credință. Seara cântam cu întreaga familie la țiteră imnuri ale credinței, care ne înveseleau și ne bucurau. Familia a fost un paradis după experiențele înfricoșătoare pe care le-am trăit și o oază în mijlocul unei călătorii prin deșert, unde am putut să acumulez forțe proaspete pentru ceea ce mi-a stat în față.

Veronica

În Wiljandi am întâlnit-o şi pe femeia vieţii mele. Veronica. Fusese funcţionară în administraţia şcolii de comerţ pentru fete din Tallinn, până când şi-a pierdut locuinţa într-un bombardament. Atunci şi-a propus să devină învăţătoare într-o şcoală de sat şi s-a dus la cursurile respective. Aceste cursuri s-au ţinut în cinci locuri diferite în Estonia. În iunie 1944 i s-a comunicat că trebuie să se prezinte la un curs în Saarepeedi, lângă Wiljandi. Într-o seară de iunie am vizitat-o acolo. Ne-am plimbat pe stradă şi eu i-am povestit cum îmi imaginam eu lucrarea în împărăţia lui Dumnezeu. Apoi am întrebat-o dacă doreşte să lucreze cu mine în împărăţia lui Dumnezeu. A răspuns imediat: "Da!"

După aceea am îmbrăţişat-o - ceea ce a pus-o puţin pe gânduri. Pentru că nu a înţeles propunerea mea ca o cerere în căsătorie, ci efectiv ca o propunere să lucrăm împreună. Până în ziua de astăzi, Veronica spune că am luat-o doar prin vicleşug. Dar am rămas înţeleşi. În noaptea aceea a înflorit liliacul şi a cântat privighetoarea...

Aşa am găsit în Wiljandi o mamă în Cristos şi o soţie, ale căror dragoste şi rugăciuni m-au însoţit de-a lungul examenelor care îmi stăteau înainte. Wiljandi a rămas oraşul primei mele iubiri.

Lucrul la statul major

Cu toate că prin rangul militar eram cel mai neînsemnat om din statul major, ca şi traducător deţineam, totuşi o poziţie cheie. Lucram în fiecare zi cu comandantul regimentului şi cu adjutantul lui.

Într-o dimineaţă, la statul major s-a vorbit că ar fi ziua de naştere a comandantului regimentului, colonelul Tomander. Într-un fel, mi-a fost clar că trebuie să-i urez

binecuvântarea lui Dumnezeu. Cu această intenţie am intrat în camera de lucru a colonelului. Dar în momentul când am stat în faţa acestui om respectabil, m-a părăsit curajul şi nu am putut să-i spun decât:

- Domnule colonel, vă doresc fericire!

Această urare nu a fost, desigur, neavenită - dar nici nu a fost ceea ce ar fi trebuit să-i urez. Aveam să constat curând acest lucru.

Duminica eram liber şi mă duceam de fiecare dată la biserica comunităţii Herrnhut, unde, într-o anexă, se adunau creştinii de diferite confesiuni care slujeau în regiment. Chiar în duminica în care trebuia să-mi spun mărturia personală la serviciul divin, nu a venit nimeni altcineva la biserică, decât comandantul regimentului - împreună cu soţia sa de religie protestantă, aşa cum aveam să aflu ulterior! Cât am fost de ruşinat! Mai târziu am cunoscut-o mai bine pe această femeie. Era o creştină convinsă şi convingătoare. Soţul ei respecta mult credinţa soţiei lui tocmai datorită ei. Şi mie mi-a fost frică de acest om! Cât de binevenită ar fi fost în dimineaţa zilei sale de naştere o urare de binecuvântare din partea unui soldat - după ce acasă soţia i-a urat acelaşi lucru.

Acest colonel era un om al păcii, o atitudine care bineînţeles că nu a fost pe placul nemţilor. De aceea l-au scos curând la pensie. A fost înlocuit de maiorul Wask care venea direct de pe front. Acesta a început imediat să facă ordine strictă în regiment. Dar interesant: respecta credinţa.

Într-o zi, statul major a primit un telefon de la sectorul administrativ al armatei. Ne întrebau dacă nu le putem trimite un om care să nu bea, să nu fumeze şi să nu fure. Am raportat cererea maiorului Wask. El a spus:

- Nu cunosc astfel de oameni!

La rândul lui, iubea mult sticla. Apoi a adăugat:

- Dar tu ar trebui să-i cunoşti!

Şi eu cunoşteam într-adevăr un astfel de om: Kalju Kaur din comunitatea Herrnhut. El a corespuns cerinţelor şi a fost trimis imediat la sectorul administrativ al

armatei. După câteva zile a venit un nou telefon de la acelaşi sector: "Mai există astfel de oameni?" Pentru ei, Kalju a fost ca o revelaţie, ca o arătare din lumea spiritelor. Am trimis încă unul la fel ca el.

Cam în aceeaşi perioadă am primit vizita comandantului meu din lagărul Hiiu, Kurt Hamster. Era foarte îngrijorat pentru că familia lui, care trăia în Polonia, nu mai putea fi contactată. Mi-a cerut să mă rog pentru familia lui. Am îngenuncheat împreună la marginea lacului Wiljandi. El şi-a descărcat inima şi astfel am devenit fraţi.

Împăratul meu

Tunetul tunurilor care s-a auzit toată vara a ajuns acum tot mai aproape. De pe acoperişul statului major al regimentului se vedeau spre sud nori de fum. Estonia era în flăcări.

La mijlocul lui septembrie am primit ordinul comandantului diviziei 205: întregul regiment de rezervă trebuia detaşat în Paernu în "zona de aşteptare" şi apoi transportat în Germania. Conform uzanţei, am transmis ordinul mai departe maiorului Wask. Dar el s-a opus acestei dispoziţii:

- Nu transmit mai departe acest ordin. Voi spune numai, cine doreşte, acela să meargă! Astfel, fiecare a avut libertatea să aleagă.

Nu am ştiut ce să fac. A rămâne putea fi destul de periculos, pentru că nimeni nu putea să prevadă ce va face Stalin cu cei care au slujit în Wehrmacht-ul german. Şi a te duce pe un vapor care se scufundă, adică în Germania care se îndrepta spre înfrângere, nu era de asemenea o perspectivă atrăgătoare. Veronica dorea să rămână în orice caz în Estonia, în timp ce mama mea plecase în mod legal împreună cu surorile mele în Suedia.

Eu însumi nu ştiam încă ce să fac. Pentru a primi o călăuzire în această problemă m-am dus la biserica

comunităţii Herrnhut. Biserica era complet goală. Acolo am putut fi singur cu Dumnezeul meu. M-am rugat din tot sufletul - dar când m-am ridicat de la rugăciune, încă mai orbecăiam prin întuneric. Să mai rămân sau să plec? încă nu ştiam ce decizie să iau. Atunci privirea mi-a căzut pe Biblia groasă de pe altar. Imediat mi-a venit gândul să o deschid şi să caut în ea călăuzirea lui Dumnezeu. Am făcut acest lucru şi când am pus degetul arătător de la măna dreaptă pe un verset, am văzut că în acel loc era scris numele meu: Arpad! Până atunci citisem numai în Noul Testament şi nu am ştiut că numele meu este scris în Biblie.

Dar în acel moment îl vedeam în acel loc, de parcă ar fi fost tipărit pentru mine. Am citit contextul: "Unde este împăratul ... Arpadului" (Isaia 37:13). Şi dintr-o dată s-a făcut lumină în jurul meu. Împăratul meu este în cer, mult deasupra lui Hitler sau Stalin. De acolo El vede cel mai bine. El ştie tot ce a fost, ce este şi ce va fi. El este începutul şi sfârşitul şi are toată autoritatea. I-am încredinţat lui Dumnezeu, împăratului meu toată viaţa mea şi în mod special situaţia deosebită în care mă găseam şi m-am întors în pace la statul major al regimentului.

Acolo m-am întâlnit cu superiorul meu nemijlocit, adjutantul comandantului. El se decisese între timp. Dorea să plece în Germania. Soţia şi copilul său care erau în Tallinn trebuiau să-l însoţească. Mi-a încredinţat două geamantane în care se găsea toată averea lui şi m-a rugat să le duc în portul din Paernu. I-am promis că voi face acest lucru. Astfel am înţeles că drumul meu trece în primul rând prin Paernu.

Dar cum să ajungem acolo? întregul regiment nu dispunea decât de o singură maşină. Aceasta era folosită, bine înţeles, de către ofiţeri. Dar, pe când mă gândeam încă cum să duc cele două geamantane la Paernu, împăratul meu mi-a trimis un ajutor. O bătaie în uşă şi a intrat fratele meu loial de la Herrnhut, Kalju Kaur. Pentru mine a fost atunci ca un înger. A adus vestea că lagărul de

aprovizionare al armatei a fost dezafectat şi că el a fost trimis cu calul lui la regimentul de rezervă. Astfel s-a rezolvat şi mijlocul de transport la Paernu. Mi-am luat deci rămas bun de la familia Raid, care îmi devenise atât de dragă şi am început marea mea aventură.

O coloană lungă ieşea din oraş spre vest. Este foarte interesant ce îşi ia fiecare cu el într-o astfel de situaţie. Alături de mine mergea un om de vreo 40 de ani care avea un sul ascuns sub cămaşă. La un moment dat, a scos sulul de sub cămaşă şi mi-a arătat plângând ce era - o diplomă de jurist de la Universitatea din Tartu. Un altul ducea într-un coş o gâscă vie. Al treilea flutura deasupra capului o tigaie şi striga tot timpul: "Importantă e tigaia!"

În acest marş am fost în total patru creştini care ţineam unul la altul. Căruţaşul Kalju Kaur era unul dintre noi. Cea mai mare comoară, pe Isus Cristos, îl purtam fiecare ascuns în inimă. Pe durata marşului de aproape 100 kilometri am fost aproape singurii care am cântat. Uneori am reuşit să-i consolăm şi pe alţii. Şi datorită calului lui Kalju am putut să-i ajutăm pe unii să-şi care poverile.

Înainte de a ajunge la Paernu, comandantul regimentului a trecut cu maşina pe lângă coloană şi a strigat încă o dată oamenilor săi:

- Fiecare face ceea ce-l îndeamnă inima!

Aceasta ne-a determinat pe noi, cei patru creştini să căutăm acum călăuzirea finală. Ne-am dus în desişul de pe marginea drumului şi ne-am rugat fiecare pentru sine. Pentru doi situaţia s-a clarificat - au rămas în Estonia. Şi Dumnezeu i-a ocrotit - pe unul chiar printr-o minune. El a fost convocat în armata sovietică şi a ajuns în marină. Într-o zi a fost chemat la căpitan. A intrat înăuntru şi l-a salutat pe căpitan cu salutul hitlerist! Căpitanul s-a făcut alb la faţă - şi nici prietenul meu nu s-a simţit prea bine. Dar rusul nu l-a trădat.

Şi Kaur a luat o hotărâre. S-a sculat de la rugăciune, şi-a deschis gulerul cămăşii şi a scos un săculeţ pe care i-l dăduse tatăl lui când a plecat la război, l-a deschis şi

a băgat în el o mână de pământ. Când l-am întrebat ce decizia a luat, ne-a răspuns că Dumnezeu i-a spus: “Du-te acolo unde va merge Arpad!” Dar eu, la rândul meu, nu ştiam încă unde să mă duc.

Când am ajuns în portul din Paernu, am aflat că adjutantul meu se îmbarcase deja de mult, împreună cu soţia şi copilul lui. Astfel am fost într-un fel eliberat de responsabilitate, pentru că ne däduserăm întâlnire în port. Dar care trebuia să fie drumul meu în continuare? “Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi neprihănirea Lui şi toate celelalte lucruri vi se vor da pe deasupra” (Matei 6:33).

Mi-am imaginat cât îi va fi de greu adjutantului şi familiei lui când vor ajunge săraci lipiţi în Germania înfometată. Şi am înţeles că ar corespunde voii lui Dumnezeu dacă i-aş duce geamantanele. Kaur şi-a luat rămas bun de la calul lui şi ne-am urcat şovăind într-o barcă cu motor. Eram foarte încărcaţi: cu cele două geamantane, raniţele şi maşina mea de scris “Olimpia” - maşină care, după câte ştiu, a fost întreaga avere a regimentului de rezervă care a fost evacuată din Estonia.

Cu această ocazie Kaur a văzut pentru prima dată în viaţă marea. Era o mare furioasă şi barca cu motor se clătina în sus şi în jos pe valuri. Credinţa băiatului de la ţară a fost pusă la grea încercare. Când am ajuns la bordul vaporului care trebuia să ne ducă în Germania, un ofiţer al regimentului de rezervă a strigat:

- Acest vas nu se va scufunda - omul sfânt este la bord!

În Danzig

Şi într-adevăr, prin harul lui Dumnezeu am ajuns în oraşul în care s-au auzit primele împuşcături ale celui de-al doilea război mondial - în Danzig. Regimentul nostru a fost încartiruit într-un sat în apropiere de Danzig. Acolo, într-o mansardă mică l-am întâlnit pe adjutant

împreună cu soţia şi copilul lui. Cu mare greutate am putut băga înăuntru şi cele două geamantane. Este greu să spun cine s-a bucurat mai mult de reuşita noastră - adjutantul care a primit, sau eu care am predat geamantanele... În acest sat s-a văzut clar că din regimentul nostru de rezervă doar puţini luaseră drumul Germaniei.

În tren m-am întâlnit cu o apariţie deosebită a noii Europe: doi tineri de vârsta mea s-au ridicat şi mi-au oferit locul lor. Eu nu am acceptat şi nici nu am înţeles despre ce era vorba. Dar după o clipă am înţeles: erau doi polonezi. Ei nu aveau voie să şadă pe scaun, dacă un neamţ stă în picioare. A trebuit să-i aşez înapoi pe bancă cu hotărâre şi să le spun prietenos:

- Sunt eston!

Neuhammer

Curând toţi estonii au fost transferaţi în Silezia - la Neuhammer. Acolo, nemţii au înfiinţat o mare unitate estonă. Denumirea ei oficială a fost: a 20-a divizie estonă a SS-ului armat. Acesta nu a fost un nume oarecare, ci un plan satanic al lui Himmler. Căci prin apartenenţa la SS-ul armat, se încerca să se împiedice ca estonii să se predea ruşilor.

Curând s-a văzut că erau mai mulţi ofiţeri disponibili decât era necesar - aproximativ 300 dintre ei au rămas fără loc de muncă, formând rezerva de ofiţeri. Şi maiorul Wask, comandantul regimentului de rezervă din Estonia, era acum în rezervă, probabil mai ales datorită modului deplorabil în care şi-a evacuat regimentul. Dar a reuşit să mă pună pe postul de traducător al rezervei de ofiţeri. Eu, la rândul meu, m-am simţit responsabil pentru Kalju Kaur, de aceea am încercat imposibilul: l-am cerut drept curier. Am avut succes şi mi s-a îngăduit să am un curier! Am locuit împreună cu Kalju în casa ofiţerilor. În fiecare zi priveam pe geam din camera încălzită cum exersau

soldaţii în zăpadă. Seara, Kalju îmi povestea visurile lui de viitor:

- Când se va termina războiul, am să plec la oraş şi am să învăţ croitorie!

Sarcinile

În lagărul militar din Neuhammer exista o capelă mică cu două altare - unul pentru luterani şi unul pentru catolici. Când am vizitat această biserică pentru prima dată, am făcut cunoştinţă cu bătrânul pastor luteran, Gerschwiz. I-am cerut literatură religioasă şi mi-a dat "Călătoria pelerinului" de John Bunyan. Această carte a fost scrisă în timpul unei detenţii de 12 ani, autorul descriind drumul credinţei unui tânăr creştin. Am simţit imboldul lăuntric să citesc această carte pentru a descoperi unde mă aflam eu pe drumul credinţei. Căci treceam printr-o criză spirituală. Îmi lipsea ceva. Dar nu puteam să îmi dau seama ce.

Am luat deci această carte în mână, în speranţa că îmi va arăta unde mă aflu în această călătorie de pelerin. Primele rânduri ale cărţii vorbesc despre faptul că creştinul citeşte Evanghelia şi simte o mare povară. În cazul meu, în închisoare s-a întâmplat exact contrariul - când am citit Evanghelia, m-am simţit eliberat de povară. Şi totuşi eram apăsat de ceva.

Pentru a găsi o explicaţie pentru această problemă, i-am cerut superiorului meu trei zile de concediu. Acesta era un om deosebit - Sturmbahnführer-ul stindardului personal al lui Adolf Hitler, Hans Kappus. Era un mare admirator al operei "Faust" a lui Goethe - din care îmi recita pasaje întregi din memorie. El simţea ceva aparte pentru mine, poate din cauză că eram singurul dintre subordonaţii lui - inclusiv subordonaţii germani - care cunoşteam stenografierea în limba germană. El mi-a aprobat concediul şi am plecat în singurul mare oraş

care mai rămăsese întreg în Germania - la Dresda. Am ajuns la Dresda în ajunul zilei mele de naştere.

Aproape toate zilele mele de naştere le-am petrecut până atunci împreună cu mama mea. În ajunul acestor zile, în timp ce dormeam, ea punea o masă în fața patului meu pe care îmi aranja cadourile. În mijlocul cadourilor trona întotdeauna o cutie mare de pleu plină cu prăjituri, cutie pe care ardeau atâtea lumânări, câţi ani împlineam. În acel an, înaintea zilei mele de naştere, m-am rugat lui Dumnezeu să-mi dăruiască un cadou de ziua mea. Şi El a făcut acest lucru! în dimineaţa zilei mele de naştere, când am deschis ochii în căminul pentru soldaţi, am văzut o lumină - şi în acea lumină m-am văzut pe mine, cel mai mare păcătos al lumii! Această recunoaştere a fost cu atât mai înspăimântătoare, cu cât eram deja de un an un creştin convins. Dar acum am văzut lanţul păcatelor mele începând din copilărie - ca o peliculă de film. Pelicula începea la vârsta de şase ani. Un vecin, domnul Althausen, îmi permisese atunci să mă uit la colecţia lui de timbre. Cu această ocazie am luat asupra mea zece timbre şi le-am băgat în ciorap. Le mai am şi acum în faţa ochilor - un timbru albastru cu o pasăre, unul roşu cu o stemă şi un timbru mare, maro din Brazilia...

Şi celelalte nelegiuiri mi s-au derulat în faţa ochilor. Mă simţeam ca şi un om bolnav care avea nevoie urgentă de medic. Eu l-am mărturisit într-adevăr pe Domnul Isus ca şi Fiul lui Dumnezeu şi Mântuitor - dar păcătos am fost până în acea dimineaţă doar după propriile mele reguli. În dimineaţa aceea am recunoscut că întreaga mea fiinţă este păcătoasă.

Bineînţeles că nu cunoşteam Dresda. Pentru a găsi ajutor am luat cartea de telefon şi am căutat cuvântul "creştin". Dresda era un oraş cu adevărat creştin - exista o listă lungă de instituţii creştine. Dintre acestea mi-am ales-o pe cea mai potrivită - Clubul creştin al bărbaţilor din Saxsonia. Timp de o oră l-am căutat pe preşedintele acestui club. Când am dat de el în cele din urmă, s-a

dovedit că toată osteneala mea a fost zadarnică. Era un bătrân cu o pipă în mână şi o halbă de bere pe masă. Nu avea nici măcar stropul de lumină pe care îl aveam eu. L-a sfârşitul discuţiei noastre mi-a îndesat în buzunar broşuri în care numele lui Cristos apărea tot atât de frecvent ca cel al lui Goebbels. Am fost dezamăgit şi descurajat.

Dar am mai avut o idee. Când am căutat în cartea de telefon, am remarcat că în Dresda există o stradă cu numele Zinzendorf. Numele acestui om care era cunoscut şi preţuit de estoni, mi-a dat o scânteie de speranţă. Dacă această stradă poartă numele acestui om, oare nu se găsea aici ceva care să amintească de el dintr-o perspectivă spirituală? Am plecat astfel în căutarea acestei străzi. Şi, într-adevăr: am găsit aici o librărie creştină. Nu departe de ea am descoperit o casă gri cu patru nivele pe care scria: "Misiunea oraşului". Am bănuit că această casă este plină cu funcţionari din administraţia orăşenească care probabil nu aveau timp pentru problema mea. Dar în momentul când am fost gata să trec pe lângă această casă, mi-a sărit în ochi o frază scrisă pe uşa clădirii: Dumnezeu să binecuvinteze această casă şi pe cei care intră şi ies din ea! Acesta era lucrul după care am tânjit în lăuntrul meu. Am intrat deci înăuntru în speranţa să găsesc binecuvântarea lui Dumnezeu şi un om care să mă poată ajuta.

Ziua mea de naştere este în 6 decembrie, în perioada de Advent. În casă se auzeau voci de copii care cântau cântece de Crăciun. Copiii erau supravegheaţi de o femeie de vârsta mamei mele - Gustava Ritter. M-a invitat prietenoasă să iau loc şi să cânt împreună cu ei. După aceea i-am ajutat pe copii să se îmbrace - o ocupaţie pe cât de neobişnuită pe atât de înduioşătoare pentru un soldat! - după care i-am trimis acasă. Sora Gustava m-a invitat în biroul ei unde s-a înfiripat repede o discuţie.

În faţa mea stătea o adevărată îngrijitoare de suflete. Ea şi-a pus mâna pe mâna mea şi mi-a spus:

- Tinere, ştiu ce te chinuie!

Apoi a numit păcatul care mă chinuia cel mai mult. Ea era un profet căruia i-aş fi povestit cu bucurie totul. Dar ea mi-a spus:

- Mai bine caută un frate mai în vârstă căruia să-i povesteşti tot ce te chinuie!

Când i-am spus că eram cantonat în Neuhammer, mi-a dat adresa unui preot luteran credincios, care locuia la 30 de kilometri de Neuhammer. În final, mi-a făcut încă un cadou de ziua mea: o ediţie legată în piele a partiturilor primei cărţi de cântări a trezirii de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Cu această comoară în mână şi cu o şi mai mare comoară în suflet am pornit pe drumul de întoarcere la garnizoană. Dacă fraza scrisă la intrarea acelei clădiri s-a dovedit adevărată pentru cineva, atunci cu siguranţă eu am fost acel om norocos. Dumnezeu, împăratul meu, s-a atins de mine.

Imediat ce am ajuns în lagăr am încercat să-l caut pe preotul a cărui adresă mi-o dăduse Gustava. Dar nu am reuşit acest lucru: datorită căderii frontului în est nu ni s-au mai dat concedii. Iar eu am rămas singur cu povara vieţii mele, povară care a devenit tot mai apăsătoare. Dumnezeu m-a învăţat acest capitol în creşterea mea spirituală, ca să nu uit cine sunt. Aproape două luni am fiert în suc propriu.

Pentru Wehrmacht, situaţia a devenit tot mai critică. Toţi bărbaţii apţi au fost înrolaţi. Chiar şi lui Kalju al meu, care până atunci fusese curierul meu, i-au pus în mână o armă şi l-au trimis pe front fără pregătirea necesară. Ne-am îmbrăţişat cu lacrimi la despărţire şi ne-am încredinţat călăuzirii milostive a Dumnezeului nostru.

Apoi nemţii au vrut să scape şi de rezerva de ofiţeri estoni. Nu după mult timp au fost trimişi toţi ca simpli soldaţi pe front.

Pentru mine se pare că a fost pregătit ceva mai bun. Am fost chemat la statul major al diviziei unde s-au interesat câte limbi străine vorbesc. Răspunsul se pare că a fost atât de interesant, că m-au ataşat imediat detaşamentului de informaţii al diviziei.

Pentru prima dată a trebuit să trăiesc ca un soldat în cazarmă. Aici bineînţeles că nu mai era nici urmă de confort. A fost o decădere interesantă. Până atunci îmi făcusem slujba printre ofiţeri şi fusesem într-o oarecare măsură favorizat. Acum am ajuns cu adevărat la cheremul unei "săbii prusace". Primul lucru de care s-a lega a fost patul meu. În fiecare dimineaţă după ce-mi făceam patul, el arunca pătura la o parte şi trebuia să o i-au de la capăt. În fiecare dimineaţa avea ceva de comentat referitor la patul meu.

Al doilea lucru care-l mânia era dulapul meu - acolo erau aranjate frumos o jumătate de duzină de Biblii în diferite traduceri şi limbi. Doar datorită protestelor mele energice, "sabia" a lăsat dulapul neatins. Dar relaţia noastră s-a înrăutăţit tot mai mult.

Dar "sabia" nu a fost problema mea cea mai mare. Mult mai grea a fost povara pe care o purtam în inimă. Încă nu reuşisem să scap de ea. În disperarea mea, i-am mai scris o dată sorei Gustava care mi-a dat o soluţie: tot în Neuhammer, mai mult, în acelaşi lagăr, era şi credinciosul pastor luteran Hans Brandenburg din Berlin.

În câteva zile am aranjat o vizită la acest pastor. În seara respectivă am pornit spre el. Încă şi în ultimul moment m-am întrebat dacă aş putea vorbi cu un alt om despre cea mai grea problemă a vieţii mele? Am îngenuncheat sub un pom şi m-am rugat. Când m-am sculat, am ştiut: ori totul ori nimic, ori acum, ori niciodată! Am intrat la fratele meu mai în vârstă ca şi femeia păcătoasă la Isus, în casa fariseului. Acest pastor credincios a ascultat cu adâncă compasiune spovedania mea. Până în ziua de astăzi îmi amintesc de artera concestionată din partea stângă a feţei lui. În final, ne-am plecat împreună înaintea Aceluia care are puterea să ierte păcatele. Şi am trăit împlinirea făgăduinţei Domnului: "Dacă ne mărturisim păcatele, El este credincios şi drept ca să ne ierte păcatele şi să ne curăţească de orice nelegiuire" (1 Ioan 1:9).

Când m-am întors înapoi, tocmai ninsese pe drum. Totul în jurul meu era de un alb imaculat şi neatins. Dar eu mă

simţeam mai alb ca zăpada. Pentru că exact acest lucru ni l-a promis nouă Domnul! Două zile mai târziu am ajuns şi eu pe front.

Pe front

Divizia estonă a fost trimisă acolo unde, înainte de război, s-au întâlnit graniţele Poloniei, Cehoslovaciei şi Germaniei. Detaşamentul de informaţii a rămas câţiva kilometri în spatele frontului. Pentru că nu cunoşteam deloc echipamentul tehnic, singura mea preocupare a fost strângerea cablului. În realitate, adjutantul comandantului diviziei m-a trimis în acest loc pentru a asculta ce emit aliaţii. Dar apoi au uitat de mine. Dar în final, sabia aceea neobosită mi-a găsit spre marea lui bucurie o îndeletnicire foarte semnificativă. El striga în fiecare dimineaţă:

- Arder, la curăţat cartofi!

Nu mai existau alţi creştini în apropierea mea. Doar o singură dată m-am întâlnit într-un sat din Silezia cu un călugăr franciscan şi am sperat să întâlnesc astfel un om spiritual ca şi mine. De departe l-am recunoscut datorită şnurului lung cu care îşi încinsese mantia-i lungă. Am înţeles mai apoi că era preotul satului. Când am stat împreună cu el la masă, s-a căutat prin buzunare, a scos o tabacheră de argint şi m-a îmbiat cu ţigările lui. Era o floricică ciudată a Sfântului Franz. Mi-a povestit cu entuziasm despre cartea sa groasă de liturghie - între acele coperţi se afla toată experienţa lui religioasă.

Pe atunci aveam obiceiul ca în fiecare dimineaţă şi în fiecare seară să îngenunchez liniştit într-un colţişor. Când mă întâlneam cu camarazi noi, se iscau pe acest motiv discuţii aprinse.

Dar camarazii mei nu au reacţionat întotdeauna pozitiv faţă de rugăciunea mea. Într-o seară, în timp ce mă rugam, un eston gras m-a apucat de gât şi m-a agresat, ocărându-mă. După câteva zile însă, a recunoscut că se

poate totuşi trăi bine şi cu un astfel de om bigot. A ieşit la iveală că era un om foarte rău: în Estonia a mers dintr-o piaţă în alta să caute ceartă. Rezultatul cel mai remarcabil al vieţii sale era că a reuşit să mănânce moştenirea de un milion de la unchiul lui în numai zece zile, astfel încât ziua următoare nu şi-a mai putut cumpăra nici măcar un peşte. Acest bătăuş m-a chemat într-o zi afară şi m-a rugat să stăm de vorbă. Nu a durat prea mult până ce a îngenuncheat ca un copil sub mărul unui ţăran şi a plâns pentru viaţa lui risipită.

Erau şi dintre aceea care, datorită situaţiei militare critice, îl căutau pe Dumnezeu. Unul dintre şoferii unităţii noastre a primit ordinul să meargă cu camionul său pe un drum foarte periculos. Era un uriaş care cântărea poate 110 kg. Înaintea misiunii a venit la mine şi a îngenuncheat pe pardoseala de piatră din bucătăria ţărănească. Când s-a ridicat, podeaua a rămas udă de lacrimile lui.

În batalionul de alarmă

Curând situaţia a devenit foarte critică. Divizia noastră şi alte unităţi ale Wehrmacht-ului - în total o divizie şi jumătate - au fost încercuite. Statul major al diviziei a decis să lase apărarea părţii de est a încercuirii unor unităţi mai neimportante. Acestea nu au avut alt scop decât să reţină inamicul atâta timp cât ar fi fost necesar grosului trupelor să spargă încercuirea spre vest. S-a constituit urgent un batalion de alarmă format din soldaţii de care se puteau dispensa uşor celelalte unităţi. Această grămadă deplorabilă de oameni trebuia sacrificată pentru a fi salvate unităţile combatante. Şi eu am făcut parte din batalionul de alarmă. La locul de adunare am dat peste un frate rus din ţinutul Peciora din sud-estul Estoniei. Până atunci fusese pantofarul unităţii sale, iar acum nu mai era bun decât drept hrană pentru tunuri. Dar

pentru că era rus, nu i s-a dat nici o armă. În schimb, eu am primit pentru prima dată în acest război o armă în mână. Când în final ne-am aliniat pentru a primi muniția, acest frate rus a venit la mine și mi-a spus o singură propoziție:

- Omul este templul lui Dumnezeu - poți tu să tragi asupra templului lui Dumnezeu?

Apoi a plecat fără să aștepte răspunsul meu. Dar întrebarea lui a fost pentru mine ca un cuvânt, ca o poruncă de la Dumnezeu. Fiecare a primit 15 gloanțe cu care trebuia să țină piept inamicului. Eu nici nu am încercat muniția, ci am aruncat-o imediat, pentru a nu cădea în ispită într-un moment de slăbiciune.

În final am fost trimiși în secțiunea cea mai grea a frontului, unde am înlocuit batalionul morții. Din acest batalion au făcut parte soldați care au fost condamnați la diferite pedepse și de la care se aștepta să-și răscumpere greșeala în situații de luptă fără scăpare. Cei mai mulți nu au supraviețuit luptelor prin care a trecut batalionul. Dar de această dată au avut noroc, pentru că noi eram cei destinați să fim hrană pentru tunuri. Puteau să se considere norocoși că au scăpat din acel iad!

Prima noapte am petrecut-o într-un post de observație. M-am adăpostit pe o alee lângă un pom, iar fratele meu rus și-a găsit la rândul lui adăpost după un copac, la aproximativ 30 de metri depărtare de mine. Noaptea a trecut fără incidente, se puteau auzi doar cântecele rușilor și zgomotul vreunui camion.

A doua zi dimineața am primit ordinul să ocup împreună cu un trăgător la mitralieră un pâlc de copaci în mijlocul unei poienițe. Accesul la acel loc era posibil doar la adăpostul nopții. Când am ajuns în sfârșit cu camaradul meu în noul cuib de mitralieră, acesta s-a prins brusc de burtă, spunându-mi că are dureri îngrozitoare de stomac. "Durerea" a devenit din ce în ce mai acută, încât se părea că are nevoie urgentă de medicamente. La adăpostul ultimelor umbre ale nopții s-a furișat înapoi din adăpost. Până a primit medicamentul s-a luminat atât

de mult, încât nu s-a mai putut întoarce la mine. Am rămas astfel toată ziua singur cu mitraliera şi cu puşca mea fără gloanţe. Doar la câteva zeci de metri în faţa mea se aflau ruşii, iar în spatele meu era o poiană mare pe care nu o puteam traversa la lumina zilei. Ce puteam să fac? Nu mi-a venit o idee mai bună decât să-mi întind oasele, să-mi petrec timpul în somnul celor drepţi şi să las Domnului meu sarcina de a sta de pază. Când s-a înserat, am părăsit postul, întorcându-mă la ai mei.

Nu după mult timp a început marele atac aşteptat. Vârful atacului rusesc a lovit în unitatea de lângă noi, din care făcea parte prietenul meu loial, Kalju. Când ne-am retras, am întâlnit un om din această unitate. Mi-a spus că în afara lui au mai rămas în viaţă doar doi. Aceasta a fost ultima veste pe care am avut-o despre Kalju, pentru că el nu era unul din cei care au scăpat din acel atac.

Ne-am îngropat apoi în tranşeele de pe o moşie pe care urma să o apărăm în ciuda oricăror circumstanţe. A început un foc greu de grenade. O grenadă a căzut la doi metri de mine pe un acoperiş de ţiglă. Aproape că am surzit şi am fost acoperit de praful de ţiglă - dar fără cea mai mică zgârietură. În ciuda pericolului, inima mea a fost plină de pace. Cum m-aş fi simţit oare dacă nu aş fi primit pacea Dumnezeului meu în inimă?

Ruşii au pătruns în sat cucerind casă după casă. Am încercat să ne apărăm - fără prea mult succes. Nu după mult timp, superiorul meu a observat că nu trag cu arma. M-a tras la răspundere. I-am răspuns că eu nu pot să trag cu arma pentru că sunt creştin. Şi Dumnezeul meu, în care m-am încrezut, m-a ocrotit.

Comandantul se pare că a înţeles atitudinea mea şi mi-a dat ordinul să duc un rănit la postul de infirmerie. Am executat ordinul cu bucurie. Când am ajuns la infir'-merie, am constat că acea unitate tocmai se retrăgea. Din acel moment, batalionul nostru a rămas fără ajutor medical. Mi s-a propus chiar să o şterg împreună cu ceilalţi. Dar eu am refuzat şi m-am întors prin zona periculoasă la unitatea mea.

La scurt timp după aceea am primit ordinul de atac. M-am năpustit şi eu în luptă cu puşca mea descărcată, scoţând în acelaşi timp cel mai cumplit urlet de care am fost capabil (vocea am moştenit-o de la tatăl meu). Urletele noastre şi-au atins scopul. Se pare că am reuşit să le dăm ruşilor impresia că pe moşie s-ar afla concentrată o unitate mult mai mare. Ne-au lăsat în pace până la lăsarea întunericului. Şi la adăpostul întunericului ne-am retras. Am lăsat în urmă un singur mort, un băiat de la şcoala reală din Tallinn. De abia am părăsit moşia, că ruşii au început să tragă asupra ei cu armamentul greu. Gândurile noastre s-au îndreptat la acel tânăr care a rămas singur acolo. Pentru ce a trebuit să moară - pentru acea moşie nemţească?

La începutul retragerii noastre am mers în marş, apoi am grăbit pasul, iar în final am alergat fiecare cât ne-au ţinut picioarele. Cu cât ne apropiam mai mult de marginea de vest a încercuirii, cu atât masa soldaţilor care se retrăgeau a devenit mai compactă. Ruşii trăgeau asupra noastră din ambele părţi, cu mitralierele şi cu grenade. Cele mai mari pierderi le-am avut la retragerea printr-o vale. Mulţi dintre noi şi-au dat viaţa în acel loc, care a devenit o adevărată vale a morţii.

Pentru mine, rucsacul a devenit tot mai greu, ca de plumb. În cele din urmă, l-am aruncat pe ogorul unui ţăran german. Acolo au rămas şi tacâmurile de argint ale scumpei mele bunici. Am lăsat în urmă chiar şi centura, căci n-am mai putut s-o port. În final nu am mai avut alt bagaj decât puşca mea neîncărcată - un soldat fără armă ar fi fost o ruşine mult prea mare!

Seara următoare am dat peste o adunare de estoni pe un deal. Acesta a fost singurul loc unde, în tot acel haos, mai domnea încă ordinea. Aici, legendarul comandant de regiment Rebane a adunat toate forţele disponibile pentru a străpunge încercuirea.

La lăsarea întunericului a început operaţiunea. În frunte mărşăluia însuşi comandantul Rebane, crucea de cavaler legănându-i-se pe piept încolo şi încoace în timp

ce păşea. Şi într-adevăr: cu cel de-al şaselea simţ al său a descoperit spărtura prin care puteam scăpa din încercuire. Am mers cât se poate de încet. Numai pământul noroios plescăia sub picioarele noastre. Alături de mine încerca să ţină pasul un neamţ rănit. Reuşea acest lucru numai pentru că era sprijinit de camarazi, dar şi aceştia erau extenuaţi. M-am trezit astfel într-o dilemă: pe cine să car după mine, arma mea sau pe neamţul acela rănit. Am ales omul. Să fiu sincer: cu mare plăcere am găsit ocazia de a-mi arunca în noroi arma nefolositoare. Aşa am mărşăluit mai departe, dezarmat, dar cu un camarad la braţ. Când, în sfârşit, au mijit zorile, am constat că am reuşit: cazanul în care fuseserăm încercuiţi se afla în urma noastră. Obosiţi morţi ne-am aruncat în fânul dintr-un hambar.

Când m-am trezit, mă dureau picioarele. Piciorul meu drept era împodobit cu o umflătură de aproape zece centimetri, atât de mare, că nu am mai putut să-mi încalţ cizma. În timp ce căutam un ajutor în curtea acelei gospodării ţărăneşti părăsite, am dat peste o pereche de cizme de cauciuc pe care le-am luat şi le-am încălţat.

Am dat peste oameni din unitatea mea, chiar şi comandantul meu era acolo. Împreună ne-am continuat drumul spre sud, în munţi. Am urcat spre munţii Sudet. Acolo domnea o pace deplină. Jos în vale se vedea un sat cu o biserică - şi pe tot întinsul muntelui soarele încălzea ca şi vara. M-am culcat în iarbă şi am respirat cu toată fiinţa mea primăvara, soarele şi pacea din acel loc. Comandantul găsise o vioară într-o casă şi cânta acum la ea. Era de parcă pentru noi războiul nu ar mai fi existat.

Dar idila nu a durat prea mult. Nemţii mai încercau încă să pună pe picioare unităţi gata de luptă. Am coborât de pe munte pentru a căuta locul de adunare a diviziei. Pe drum am întâlnit tineri încă cruzi, aproape nişte copii, care mărşăluiau spre iadul din care noi tocmai scăpaserăm.

În unitatea noastră domnea o atmosferă ciudată. Pe de o parte nemţii erau atât de suspicioşi pe noi estonii,

încât ne-au luat toate armele automate. Pe de altă parte, a trebuit să învăţăm cântece: "Deutschland, Deutschland über alles" şi "Die Fahne hoch". La începutul lui mai a ajuns la noi vestea morţii "eroice" a lui Hitler. Murise ca simplu soldat - aşa ni s-a spus - la apărarea cancelariei Reich-ului. A început atunci un film absurd, resturile diviziei noastre trebuind să participe la o defilare de doliu. În cadrul acesteia, soldaţii germani au purtat banderole negre la braţ.

Dar pentru unii, aceasta nu a fost suficient. Comandantul nostru a dat ordinul să luptăm până la ultimul om. Se vedea că dorea să prelungească războiul cu încă cinci minute după ora 12. Astfel s-au adunat şi rămăşiţele jalnice ale estonilor pentru a începe marşul în direcţia armatelor ruseşti. Dar curând, ofiţerii noştri estoni au avut o iluminare şi ne-au dat ordinul să ne îndreptăm spre vest. În acea direcţie viermuia o avalanşă de oameni dezrădăcinaţi. Refugiaţi nemţi din Sudet erau alături de prizonierii de război aliaţi care fuseseră eliberaţi de paznicii lor nemţi. Ei fluturau mici steguleţe în culorile naţiunilor lor pentru a nu fi confundaţi cu nemţii.

Eu am fost norocos, pentru că am putut călători o vreme pe acoperişul unui camion. După aceea am găsit un loc la fel de aerisit pe acuplajul dintre un camion şi o remorcă. Acel loc nu a fost chiar neprimejdios, pentru că eram complet extenuat şi într-un permanent pericol să adorm. Dar de fiecare dată m-am trezit la timp, înainte să cad. Mă găseam în mijlocul unei grupe de estoni, care a încercat să încheie un târg cu cehii: noi le-am dat armele noastre şi ei ne-au promis să ne ducă în vest. Şi într-adevăr, ne-au ascuns într-un camion care mergea în direcţia cea bună. Ne-am uitat atenţi pe sub prelata camionului. Am văzut cum au intrat tancurile sovietice în Praga şi cum i-a salutat populaţia cu urale. Dar am fost dezamăgiţi aşteptând ca de acolo călătoria noastră să continue spre vest. Ni s-a ordonat să coborâm şi să mergem după un ceh. Acesta ne-a dus într-un beci - visul despre vest a luat sfârşit.

Din acel beci am fost duşi la un loc de adunare în mijlocul oraşului Praga. În spatele unui gard de sârmă ghimpată erau închişi prizonieri de război şi câţiva germani civili. Noi, estonii am rămas toţi laolaltă la intrare, unde am fost martorii sosirii a noi şi noi convoaie de oameni. Cehii au dat frâu liber urii lor acumulate atâţia ani împotriva nemţilor.

Un reprezentant tipic al acestor îngeri răzbunători cehi şi-a dovedit "măiestria" chiar în faţa noastră. Înfăţişarea lui era ca cea a bravului soldat Şveik, o statură scundă, pântecoasă, îmbrăcată într-o uniformă oarecare de soldat şi înarmat cu o armă cu baionetă. Tocmai se scălda în sudoarea muncii sale grele şi importante. Cu apucături brutale îi percheziţiona pe noii veniţi, îi înjura şi îi lovea. O dată, acestui om crud i-a căzut în mâini un tânăr neamţ. La trântit la pământ şi cu cizmele sale de soldat l-a călcat în faţă. Nici în ziua de azi nu pot să uit gemetele acelui copil. Când, în sfârşit, l-a lăsat pe băiat în pace, s-a apucat să prelucreze o nouă victimă.

În acest lagăr au fost aduşi şi civili nemţi. Au adus pe targă o pereche, soţ şi soţie. În disperarea lor, îşi tăiaseră venele. Lor am putut măcar să le fiu de un oarecare ajutor. Luasem asupra mea o Evanghelie în limba germană care căzuse pe jos la percheziţie. Am dat-o acestei perechi, spunându-le că Dumnezeu are ultimul cuvânt.

Într-o dimineaţă am avut parte de un spectacol deosebit. Un ceh se distra ordonând mai multor nemţi să meargă prin faţa lui cu paşi mărunţi, cu picioarele în lanţuri. Şi în primul rând nu ţopăia nimeni altul decât "sabia" mea, cu toate decoraţiile şi tresele rupte. Sic transit gloria mundi! Ceea ce semeni, aceea şi culegi.

Mulţi au încercat să-şi pună capăt zilelor în lagăr. Un german a aprins o grenadă de mână nu departe de noi. Au murit mai mulţi în această explozie. Unui soldat i-au intrat schije în ochi şi a orbit. Un ceh care a venit repede acolo l-a luat cu grijă de mână. Am fost foarte surprinşi de grija lui faţă de un duşman. Dar după ce au dispărut după colţul unei clădiri am auzit o împuşcătură...

Cehoaicele care priveau de după sârma ghimpată scoteau strigăte de bucurie la toate aceste orori. Tot timpul îi încurajau pe bărbaţi la noi brutalităţi. Erau "răsplătite" pentru aceasta cu lucrurile luate de la soldaţii germani.

Mie nu au mai avut ce să-mi ia cehii, pentru că aproape toate lucrurile mele zăceau abandonate pe câmpiile Sileziei. Dar când a venit noaptea şi ne-am culcat fiecare sub cerul liber, un ceh mi-a smuls pătura de soldat.

Ascultă Dumnezeu rugăciunile?

În mijlocul acestui iad am avut o întâlnire deosebită cu Dumnezeu. Într-o dimineaţă, probabil în data de 11 mai, m-am aşezat mai la o parte lângă sârma ghimpată şi mi-am scos cărticica cu citate pentru fiecare zi din an şi am început să citesc. Citatul acelei zile a fost: "Şi Domnul a ascultat rugăciunea pe care I-o făceam!" (1 Samuel 1:27)

Cât timp am fost pe front, m-am rugat neîncetat: Doamne, nu mă lăsa să ajung prizonier! Acum eram prizonier - şi încă la cehi! Ascultă Dumnezeu rugăciunile? Dumnezeu mi-a dat exact contrariul a ceea ce I-am cerut! În această situaţie disperară, Dumnezeu a început să-mi vorbească. A fost aceasta cumva singura rugăciune pe care o făcusem? Nu. M-am rugat şi pentru părtăşia şi apropierea Domnului Isus Cristos. Dar, în realitate, în acea situaţie deosebită de război m-am rugat pentru lucruri care cel puţin în acel moment se excludeau reciproc: pentru o viaţă liniştită - şi în acelaşi timp pentru părtăşia cu Domnul. Dumnezeu nu putea să-mi împlinească ambele cereri în acelaşi timp, trebuia să aleagă. Şi El a ales lucrul cel mai important - părtăşia cu Domnul. Pacea şi bucuria mi-au inundat inima când am recunoscut acest lucru. Mă aflam pe drumul pe care Domnul meu îl pregătise pentru mine.

Într-un târziu, am ajuns în Brünn. Făcuserăm 230 de kilometri în opt zile. Coloana noastră s-a oprit în fața unui lagăr de prizonieri. Atunci a venit ordinul ca ofițerii să pășească în față. Unii dintre noi au intrat în lagăr. Când au ajuns la rând soldații simpli, un soldat rus ne-a întrebat de unde suntem. Am răspuns:

- Suntem estoni!

A trebuit să ne așezăm la o parte. Am așteptat încordați să vedem ce se va întâmpla cu noi, pentru că toți ceilalți erau deja în lagăr - chiar și letonii. Am fost duși într-o casă unde ofițerii ruși ne-au întrebat cum ne cheamă. Atunci s-a întâmplat lucrul la care nu s-ar fi gândit nimeni: am fost eliberați.

Surpriza, bucuria și mulțumirea noastră n-au avut limite! Rușii au zâmbit doar și au dispărut. A rămas o enigmă de ce am fost eliberați tocmai noi. Poate din același motiv din care, la un moment dat în Praga, unii dintre noi au trebuit să fie împușcați. Erau deja aliniați pentru execuție, când un ofițer rus a trecut pe acolo și s-a interesat la cehi de numele noastre. Aceștia au răspuns:

- Sunt estoni - soldați voluntari în SS!

Rusul a povestit apoi că a fost rănit la începutul războiului și că a zăcut într-un spital din Estonia. Acolo s-a vindecat și personalul nu l-a trădat nemților.

- Estonii mi-au salvat viața - acum vreau să salvez eu viața acestor estoni!

Așa a fost oprită execuția. Ce semeni, aceea vei secera! Aceasta este valabil și în relațiile dintre popoare. Poate că ofițerul care nu ne-a lăsat să intrăm în lagăr a trăit la rândul lui a astfel de experiență!

Posibilitatea de a te mișca liber și fără pază a fost neobișnuită pentru noi. Estonii au stat adunați în grupe pentru a hotărî ce să facă mai departe. La rândul meu am mers la o parte, lângă drum și m-am rugat. Atâtea gânduri îmi treceau prin minte. În buzunar mai aveam încă o scrisoare a mamei, care îmi cerea să plec în Suedia după război. Apoi m-am gândit dacă nu ar trebui să-mi

procur haine civile ca să călătoresc prin Europa. Această posibilitate m-a atras foarte mult. În mod deosebit, mă atrăgeau Grecia şi Franţa. Pe deasupra, Veronica mă aştepta în Estonia. Gândurile care-mi treceau prin cap au fost foarte normale. Şi eu ştiam exact că trebuie să mă feresc tocmai de propriile mele dorinţe. De aceea m-am rugat lui Dumnezeu să-mi dea El ordinul de pornire. Încă pe când mă rugam, a venit la mine un ţăran din Elwa, din sudul Estoniei şi mi-a spus:

- Noi am hotărât să mergem acasă. Avem acolo soţiile, copiii şi gospodăriile noastre. Dar avem nevoie de cineva care să ne călăuzească şi care să vorbească mai multe limbi - vino cu noi!

Acesta a fost răspunsul la rugăciunea mea. M-am întors la bărbaţii estoni, care între timp se aliniaseră deja, aproximativ 50 de oameni. I-am întrebat din prevedere încă o dată dacă fiecare din ei pleacă de bună voie, ca să nu-mi reproşeze ceva mai târziu. Fiecare a promis că-şi asumă singur răspunderea întoarcerii în patrie. Cu această condiţie am fost de acord să preiau conducerea trupei. Când ceilalţi au observat că suntem ferm hotărâţi să ne întoarcem în patrie, ni s-au mai alăturat dintr-o dată încă 100 de estoni. Dar mulţi au rămas încă nehotărâţi.

După aceea, l-am căutat pe ofiţerul rus, pentru a-i cere sfatul. El ne-a recomandat să mergem în direcţia Pressburg. Când i-am sugerat că s-ar putea să fim opriţi pe drum şi poate chiar să fim luaţi prizonieri, el a mâzgălit ceva pe o bucată de hârtie pe care mi-a dat-o apoi. Şi într-adevăr, această hârtie a avut efect. Când am fost opriţi în drum spre gară de un post de control militar, am arătat foarte serios hârtia şi ni s-a permis să ne continuăm drumul.

Ajunşi în Pressburg, am început să căutăm autorităţile militare sovietice, dar ne-am rătăcit prin oraş. Dar aceasta a fost spre norocul nostru, cum s-a constat ulterior. Dintr-o casă cu două etaje pe lângă care am trecut, de la etajul de sus se uitau la noi câteva fete. Oamenii

mei au arătat cu degetele spre gură, în semn că sunt flămânzi. Fetele au dispărut, pentru a se întoarce curând în număr mai mare. Dintr-o dată a început să plouă cu pâine de la etajul al doilea. Am aflat după aceea că era vorba de fete din Rusia şi Ucraina, pe care Hitler le-a adus în acel loc. Căutaseră toată pâinea din casă pentru a o arunca acum asupra noastră. A fost ca o mană din cer. Fetele acestea ştiau ce înseamnă foamea. În ciuda uniformelor noastre nemţeşti, ne-au dat cu plăcere pâinea lor şi s-au bucurat foarte mult. Aceasta a fost una din cele mai frumoase experienţe din viaţa mea.

Dar acum a apărut o altă problemă: unii strânseseră atâta pâine, că nu o puteau duce, iar alţii, mai modeşti, au rămas fără nimic. Am ordonat atunci să se întindă pe caldarâm puţinele foi de cort care le mai aveam şi să se pună toată grămada de pâine pe ele. După ce s-a împărţit toată pâinea între noi, fiecare a primit cam trei kilograme. Deci plouase cu aproape jumătate de tonă de mană.

Autorităţile sovietice peste care am dat în cele din urmă ne-au ordonat înainte de toate odihnă. În acest scop am fost trimişi la nord de Bratislava, la Malacky. În drum spre gară am mai întâlnit alţi 100 de compatrioţi, astfel că din cei 300 de estoni câţi am fost iniţial, doar 50 au ales drumul spre vest.

În Malacky, soldaţii sovietici ne-au întâmpinat într-un han cu o supă de fasole de neuitat. Când am dormit în noaptea care a urmat pe podele, totul ni s-a părut ca un hotel de lux în comparaţie cu felul în care am dormit nopţile dinainte.

În Malacky am fost îngrijiţi regeşte timp de trei zile. Dar într-o dimineaţă, cu totul pe neaşteptate, un nor ne-a umbrit buna dispoziţie. Proprietarul hanului a venit foarte agitat la mine şi a pretins că s-a intrat în cămara lui de alimente şi că s-ar fi furat mâncare. Doar unul dintre estoni putea să fie făptaşul. Dar tot atât de repede cum a venit acest nor, tot atât de repede a şi dispărut. Le-am ordonat tuturor celor 250 de oameni să vină în curte şi i-am rugat pe făptaşi să iasă în faţă. Nici o reacţie. Mi-am

pus în joc toate calitățile mele de vorbitor, am amenințat și m-am rugat de ei - și am avut succes. Dar nu la făptași, ci la proprietarul hanului. M-a chemat la el și ne-a iertat pe toți. Ca semn al împăcării a umplut două pahare cu vin. De când mă convertisem nu mai băusem nici un pahar cu vin. Dar acest pahar l-am golit în onoarea lui Dumnezeu, pentru că ne-a facilitat împăcarea.

În Malacky am fost cercetați mai atent cu privire la originea noastră. Fiecare a trebuit să declare cum a ajuns în Wehrmacht-ul german și ce a făcut acolo. Totul a fost trecut la protocol. În cele din urmă, rușii mi-au dat un document care valora cât aurul. În acest document scria că Arpad Arder și alți 249 de estoni trebuie să primească hrană de la fiecare punct de aprovizionare al armatei sovietice. Cel mai important era că nu eram prezentați drept prizonieri de război, ci drept deportați în drum spre patrie. Primele provizii le-am primit chiar în Malacky și acest lucru a ridicat moralul oamenilor.

Ruta călătoriei ne-am stabilit-o singuri. Nici unul nu a vrut să meargă pe drumul pe care am venit, toți am vrut mai bine să-i evităm pe cehi. Am decis atunci să mergem prin Budapesta. Am sperat ca rudele noastre - ungurii sunt, asemenea estonilor, un popor fino-ugric - să ne fie de ajutor. Pentru că drumul spre casă era foarte lung.

Drumul de la Pressburg până în nordul Ungariei l-am parcurs mai ales pe jos, pe lângă linia ferată. Am făcut multe popasuri, pentru că mulți dintre noi erau foarte slăbiți. Într-o seară, în nordul Ungariei, am făcut un foc de tabără și le-am povestit oamenilor mei cum L-am găsit eu pe Mântuitorul meu. Dintre cei 250 de estoni, eu eram singurul credincios.

Disciplina trupei noastre era la înălțime - aceasta ne-a ținut laolaltă și a impresionat peste tot pe unde ajungeam.

Dar din planul nostru de a ne continua drumul prin Budapesta nu s-a ales nimic, pentru că am aflat că acolo evreii se răzbună pe foștii soldați germani. Astfel am hotărât să ne continuăm drumul spre nord prin Slovacia.

Această posibilitate ni s-a oferit în Galanta, de unde pleca o linie ferată în Slovacia. În Galanta am fost aprovizionați foarte bine și din belșug - am primit proviziile bucuroși, ca niște copii. Și tocmai când am terminat de mâncat, a venit un tren de marfă cu grâu unguresc, care mergea spre nord. Am urcat în acest tren și ne-am culcat pe grâul unguresc. Deasupra noastră se întindea bolta cerească, iar noi călătoream direct spre Steaua Polară. Ne îndreptam spre patria de care ne era atât de dor.

Curând însă călătoria noastră cu trenul a ajuns la capăt și a trebuit să ne continuăm drumul pe jos. Ne aflam acum în zona de ocupație a armatei române și nu am mai primit nici un fel de provizii. Dar, de cele mai multe ori, ne-a ajutat Crucea Roșie slovacă. Slovacii au fost întotdeauna prietenoși cu noi, dar cea mai bună experiență cu acest popor am avut-o la Țilina.

De fiecare dată când ajungeam într-un oraș, îi lăsam pe oamenii mei la marginea orașului și încercam să găsesc singur hrană și un loc de înnoptat. Eram singurul dintre noi care purtam haine civile - o căciulă de schi albastru închis, o haină neagră și pantalonii albi ai unui bucătar. Toți ceilalți purtau încă uniforme germane.

Hitler alungase milioane de oameni din patriile lor și acum aceștia se revărsau ca un potop înapoi. Pentru acești alungați erau rezervate adăposturi speciale. La fel la Țilina. Cel mai bun hotel al orașului era destinat unor astfel de oameni. Am mers deci la hotel și mi-am prezentat hârtiile. Curând mi s-a cerut să-mi aduc toată trupa. Când mulțimea de soldați nemți a intrat în șir indian în hotel, șocul produs nu a fost deloc mic. Totuși, slovacii ne-au întâmpinat cu ospitalitate. Cele patru zile pe care le-am petrecut în Țilina au fost dintre cele mai frumoase din călătoria noastră.

Partidul comunist, care conducea hotelul, ne-a pus la dispoziție un atașat: pe Jan Hunyadi. Acesta mi s-a prezentat și mi-a șoptit:

- Noi suntem comuniști culți!

Acest lucru s-a adeverit. Pentru început s-a îngrijit să

avem ocazia să ne spălăm şi să avem fiecare un săpun. Ce lucru de preţ! Apoi au fost îngrijiţi bolnavii; unde era cazul am primit şi haine. Şi în bucătărie, de dimineaţa până seara, s-a făcut totul pentru a potoli foamea de lup a estonilor.

Eram nespus de recunoscători acestor oameni şi am vrut să ne arătăm recunoştinţa. Dar cum poate să mulţumească un drumeţ foarte sărac? În cele din urmă, mi-a venit o idee: prin cântat. Unul dintre noi era dirijor de cor. În mansarda hotelului ne-a învăţat opt cântece. Când a fost întocmit programul, le-am spus tuturor binefăcătorilor că doream să dăm un concert de mulţumire.

În seara concertului, bucătăria hotelului a pregătit un munte uriaş de mâncare de cartofi. Sala de mese a hotelului era atât de mare, că aveam loc toţi laolaltă. Exact în locul unde se împreunau şirurile de mese se afla o poză de-a lui Stalin, mare până în tavan. În faţa pozei era aşternută o masă rotundă pentru invitaţii noştri de onoare. Când a fost totul gata, au venit invitaţii noştri: reprezentanţii partidului comunist şi al administraţiei oraşului cu soţiile lor şi jurnalistul local. Oamenii mei s-au ridicat în picioare în onoarea lor, iar eu i-am întâmpinat. Toate acestea în costumul meu de gală: nişte pantaloni albi mult prea mari, ai unui bucătar din fostul Wehrmacht şi, în picioarele care erau numai răni, nişte pantofi de pânză uriaşi, care i-ar fi făcut cinste şi lui Micky Mouse. După saluturi a început masa festivă care a fost întreruptă de cântecele pe care le explicam pe scurt. În final, am cântat "Steagul eston", timp în care comuniştii au stat în linişte şi serioşi în faţa pozei lui Stalin, cel care interzisese acest cântec în Estonia.

S-au ţinut mai multe discursuri şi tinerele comuniste mi-au dăruit trandafiri de culoare roşu închis. La sfârşitul serii, ziaristul mi-a luat un interviu. Nu am citit niciodată articolul lui, în schimb am citit raportul despre munca socială a partidului comunist din Ţilina. Raportul spunea:

"În aceste zile, o trupă de estoni a poposit în oraşul nostru, în drumul lor spre patrie. 250 de oameni pe care

ororile războiului i-au despărţit de familiile lor. Al căror conducător a vorbit cu cuvinte mişcătoare despre ţelul lor de a construi o viaţă nouă, fericită. Noi am fost impresionaţi de inteligenţa şi dragostea lor pentru patrie."

A doua zi de dimineaţă am fost trezit devreme. Un băiat mi-a spus că sunt aşteptat de cineva la intrarea hotelului. Acolo l-am întâlnit pe jurnalistul pe care îl cunoşteam deja. M-a rugat să-l scuz pentru deranjul matinal. Fusese delegat de către partid să-mi înmâneze un cadou. Spunând aceste cuvinte, mi-a pus în braţe un pachet împachetat cu grijă în hârtie şi a dispărut. După ce am dat la o parte hârtia, am văzut o pereche de pantaloni gri foarte frumoşi! Probabil că sunt singurul pastor din lume, care a primit cadou de la partidul comunist o pereche de pantaloni! Am îmbrăcat pantalonii imediat - cu adânc respect pentru atenţia acestor oameni.

Dar cu aceasta încă nu s-au terminat toate surprizele. Nu după mult timp a venit la mine loialul Hunyadi, care mi-a spus foarte serios că sunt aşteptat la securitate. Fără prea mult curaj m-am dus la ei. Hunyadi s-a comportat foarte tăcut. Multe gânduri mi-au trecut prin minte. Tot marşul nostru de până atunci a fost parcă o minune - pentru noi şi pentru cei care ne-au observat în tot acest timp. Eram probabil singura unitate de foşti soldaţi nemţi care se putea mişca atât de liber. Era ca într-o poveste. Avea să se sfârşească povestea acum? Sau a mâncat din nou unul din oamenii mei ceva nepermis - şi eu trebuie să dau acum socoteală pentru fapta lui?

Am fost lăsaţi să intrăm nestingheriţi în clădirea securităţii. Se părea că eram aşteptaţi. Am fost conduşi într-o încăpere mai mare care era împodobită cu covoare şi cu picturi. Eram aşteptaţi acolo de comandantul adjunct al securităţii. Dar în locul oricăror reproşuri la care mă aşteptam, bărbatul mi-a întins mâna şi mi-a spus:

- Cu ce vă pot fi de folos?

A trecut un timp până mi-am revenit. Hunyadi a zâmbit. Cu siguranţă că era implicat în această poveste. Apoi mintea mea a început să judece şi l-am rugat într-un

târziu să certifice o listă cu numele oamenilor mei, listă care să adeverească că aceştia nu au făcut nimic demn de reproş. După cunoştinţa mea, acest lucru era adevărat.

Când m-am întors la hotel, am cerut secretarului meu - tot un fost elev al şcolii de comerţ pentru băieţi din Tallinn - să întocmească lista. Securitatea a certificat această listă cu o ştampilă şi cu explicaţia cuvenită.

Oamenii mei care se refăcuseră şi erau din nou odihniţi doreau acum să continue cât mai repede drumul spre casă. Într-o dimineaţă, am pornit din nou la drum. Înainte de aceasta mi-am luat rămas bun de la Jan Hunyadi - unul din cei mai buni oameni pe care i-am cunoscut vreodată. Am mers, de asemenea, şi la bucătărie şi am strâns mâna fiecărei fete slovace şi le-am binecuvântat. Am dus cu noi acasă cele mai bune amintiri despre poporul slovac.

Am călătorit cu un tren în direcţia graniţei cu Polonia. Dar acolo a apărut un obstacol neaşteptat: căpitanul care supraveghea traficul de frontieră nu a vrut să ne lase să trecem. I-am arătat hârtiile pe care le aveam de la armata sovietică şi de la securitatea slovacă, dar fără nici un rezultat. Nu am mai avut de ales şi a trebuit să înnoptăm la graniţă, în pădure. Dimineaţa următoare am mers din nou la căpitan şi după lungi tratative diplomatice acesta a deschis bariera. Ne aflam acum în Polonia.

În două zile am reuşit să parcurgem aproape 50 de kilometri, până când am dat în Biala peste un comandant local absolut trăsnit. Pentru început ne-a băgat pentru o noapte în închisoare: câteva încăperi cu gratii, pline de gunoi şi de excremente. Singurul lucru bun a fost faptul că uşa închisorii a rămas deschisă.

A doua zi dimineaţă l-am rugat să ne dea câţiva căruţaşi cu căruţe şi cai pentru a-i putea transporta pe cei slăbiţi şi bolnavi. El mi-a îndeplinit cererea, dar ne-a dat şi câţiva soldaţi înarmaţi. Aceştia au primit ordinul să ne ducă la lagărul de exterminare de la Auschwitz. Această întorsătură nu promitea nimic bun. Pentru că acum nu mai stabileam noi drumul şi nu mai poposeam

acolo unde doream noi, ci unde hotărau soldații ruși. Subofițerul lor era acum Napoleon-ul nostru. Pe deasupra, nu mai dispuneam nici de provizii. Comandantul din Biala nu ne-a dat cu noi nici măcar cele necesare. Singurul lucru bun a fost că cei slăbiți și bolnavi au fost transportați cu căruțele. Moralul oamenilor era la nivelul zero și în curând a coborât și mai mult.

Două zile mai târziu am ajuns la Auschwitz. Ce am văzut acolo a întrecut așteptările noastre cele mai rele. Am mers de-a lungul gardurilor de sârmă ghimpată, în spatele cărora se aflau prizonierii de război. Napoleonul nostru a mers înaintea noastră, pentru a ne "oferi" în diferite locuri, dar peste tot a primit același răspuns:

- Deja plin!

M-am rugat pentru ocrotire și Dumnezeu a ascultat rugăciunile mele: singura ușă care ni s-a deschis în final a fost aceea a lagărului pentru cei care se întorceau în patrie. Dar și acolo am fost primiți doar pentru scurt timp. Foarte curând a trebuit să părăsim din nou lagărul, din păcate trebuind să-i lăsăm pe cei bolnavi și slăbiți în grija conducătorului rus al lagărului.

Napoleonul nostru nu mai știa efectiv ce să facă. Ne-a dus până la gară, apoi a dispărut în noaptea neagră cu cei doi soldați ai lui. Eram din nou liberi și nu am avut decât o singură dorință: să părăsim cât se poate de repede acel loc al groazei. De aceea ne-am cățărat în primul tren și ne-am îndreptat spre Sosnowitz, spre nord. De acolo am mers mai departe până la Varșovia.

În capitala polonă, foarte distrusă de război, am găsit adăpost pentru înnoptare într-o hală goală a depoului. Am pornit-o în căutarea hranei. Chiar dacă am fost înșelat - rația trebuia să fie pentru trei zile - oamenii mei flămânzi s-au bucurat. Pentru ei a fost un dar ceresc.

Cu toate acestea, am ajuns într-o situație foarte neplăcută în drumul nostru prin Varșovia. Am dat peste un soldat polonez beat, care a început să ne amenințe. Apoi a afirmat că a recunoscut printre noi un om care ar fi omorât mai mulți polonezi în Cracovia. Astfel situația

a devenit incendiară pentru noi toţi. M-am îndreptat spre el pentru a-l linişti pe acest guraliv. Dar zbieretele lui au devenit tot mai puternice, mai ales când i-am spus că omul de stat Josef Pilsudski a fost un prieten al Estoniei. În cele din urmă nu am mai ştiut ce să fac: am ordonat oamenilor mei să se alinieze şi am început să mărşăluim, lăsându-l pe polonezul beat în urma noastră. El nu a putut să ţină pasul cu noi.

Marşul a fost foarte apăsător. În Ungaria şi Slovacia am mers uneori cântând pe străzi. În Varşovia a amuţit orice vorbă de pe buzele noastre. Zone întregi ale oraşului erau făcute una cu pământul. De aceea nu trebuia să ne mire că nu auzeam de la oamenii pe care îi întâlneam cuvinte tocmai măgulitoare, de vreme ce unii dintre noi încă mai purtau uniformele germane.

Dar am mai avut o experienţă în Varşovia. Aceasta ne-a demonstrat că Dumnezeu Îşi are peste tot şi în orice popor slujitorii Săi de care se foloseşte. Se înserase, când am întâlnit doi oameni în haine de lucru. Ne-au întrebat miraţi cine suntem şi ce avem de gând. După ce le-am explicat situaţia noastră, au vrut să ne conducă. Tot drumul lung prin Varşovia au mers cu zece paşi în faţa noastră, strigând:

- Aceştia sunt estoni, prietenii noştri!

Şi minunea s-a produs: oamenii dintre ruine ne-au făcut prieteneşte cu mâna şi ne-au condus cu unele cuvinte bune. Îngerii noştri păzitori polonezi ne-au părăsit numai când am ajuns la gara de est a Varşoviei.

După ce ne-am odihnit în timpul nopţii pe caldarâmul de piatră din gară, ne-am urcat în trenul spre Bialystock. Peronul era plin de oameni care voiau toţi să călătorească în acea direcţie. Am găsit locuri până la ultimul om în trenul supraaglomerat - având în vedere oamenii care au rămas pe peronul gării şi aceasta a fost o minune.

În Bialystok am înnoptat şi ne-am continuat apoi călătoria spre Uniunea Sovietică într-un tren de marfă. Moralul oamenilor era foarte bun. Casele noastre, copiii, părinţii, soţiile, logodnicele, prietenii - îi aveam pe toţi în

fața ochilor noştri. Mi-am imaginat cum vom ajunge la Tallinn, pe care străzi vom mărşălui, cui va trebui să-i dau ultimul raport. Când am ajuns în sfârşit la graniță, ne-a întâmpinat un soldat grănicer cu o armă automată. Ne-a ordonat să părăsim trenul şi ne-a spus prieteneşte:

- Veniți să mâncați prânzul!

Masa de prânz

Această masă de prânz ne-a fost oferită timp de patru luni în lagărul de cercetare al NKWD-ului (ulterior se va numi KGB. N.tr.), în fostul oraş polonez Grodno. Acolo am fost triați foarte strict. Câțiva nu au rezistat - a trebuit să îngropăm trei oameni în acel loc. Poliția secretă încerca să descopere între noi aşa numiți duşmani ai poporului, fascişti, pentru a-i pedepsi.

Pentru că ştiam ruseşte, am fost prezent la unele interogatorii ca traducător. Le-am pus oamenilor mei o condiție: cine dorea să vină cu mine, trebuia sau să spună adevărul, sau să spună că nu poate să dea un răspuns dacă i se pun întrebări dificile. De multe ori înainte de interogatoriu îi ceream lui Dumnezeu ajutorul şi am primit acest ajutor.

Un exemplu în acest sens a fost Kalew Maramaa. A venit ca un schelet viu în lagărul nostru. Îl cunoscusem ca fiind unul din cei mai înzestrați studenți ai facultății de economie a Universității din Tartu. În vârtejul războiului a ajuns în Germania fiind foarte grav bolnav cu plămânii. Foamea l-a ros atât de tare, încât acum se afla cu un picior în groapă.

Mi-a cerut să fiu traducătorul lui. După ce i-am expus condițiile mele, mi-a spus că nu va spune prea multe lucruri despre locul lui natal şi despre funcția tatălui lui. Tatăl lui a fost deportat în Siberia pentru că fusese primarul oraşului Wiljandi. A recunoaşte acest lucru în timpul interogatoriului ar fi însemnat cu siguranță ares-

tarea şi moartea. De aceea dorea ca la întrebările despre tatăl lui să inventeze o poveste oarecare. Dar nu am putut să mă declar mulţumit cu aceasta, pentru că eu nu doream să traduc minciuni. Kalew nu era un creştin convins. Dar în noaptea dinaintea interogatoriului şi-a amintit de Dumnezeu, despre care auzise de la sora lui şi de la soţul acesteia. A venit astfel la mine a doua zi şi mi-a spus:

- Merg cu tine şi cu Dumnezeu!

Ne-am rugat din toată inima pentru sprijinul lui Dumnezeu. şi atunci am trăit împreună un interogatoriu cum nu mi-a mai fost dat să văd nici înainte şi nici după această întâmplare. Ofiţerul care a condus interogatoriul îşi tăiase dinainte bucăţele mici de hârtie pe care le-a lipit în completare la chestionarul dinainte tipărit. Întrebările despre familie erau la sfârşitul celei de-a treia pagini a chestionarului. Eu m-am rugat tot timpul. şi când a urmat la rând întrebarea despre tată, s-a întâmplat ceva foarte ciudat: ofiţerul rus s-a roşit dintr-o dată. S-a aplecat peste hârtii şi s-a apucat cu ambele mâini de cap, de parcă ar fi avut dureri foarte mari. După câteva momente şi-a lăsat mâinile jos şi a început să tragă linii pe chestionar: tata - linie, mama - linie, fraţi şi surori - linie. Apoi a întors pagina şi a poruncit:

- Semnează - şi plecaţi de aici!

Kalew a putut să se reîntoarcă în oraşul lui natal, Wiljandi şi a murit acolo câţiva ani mai târziu, pe genunchi, în casa tatălui său.

Îngerul deţinuţilor

În acea vreme a nesiguranţei şi a fricii, am simţit multă afecţiune şi anume din partea doctoriţei lagărului. Era evreică şi soţul ei fusese omorât de fascişti. Un motiv suficient de mare, de fapt, ca să-i urască pe toţi foştii soldaţi germani ai Wehrmacht-ului. Dar în locul urii, ea ne-a îngrijit cu o atenţie aproape părintească. A reuşit

chiar să trimită mai devreme acasă nouă estoni care s-au îmbolnăvit de gălbenare. Mie mi-a propus să lucrez împreună cu ea la infirmerie. Am fost colegi de lucru timp de două luni. Odată, când am fost numai noi doi singuri în infirmerie, a scos de sub gulerul halatului alb o cruce şi mi-a arătat-o. O evreică, căpitan al NKWD-ului - şi o cruce! şi nu era doar o podoabă exterioară, ci credinţa era vie în viaţa ei şi în slujirea ei plină de dragoste. Era îngerul deţinuţilor din lagăr.

Sarcina mea consta în a aduce bolnavilor mâncarea de la bucătărie. Una din fetele de acolo mi-a dat voie să mănânc atâta supă, câtă pot. Am mâncat 13 porţii de supă de linte cu carne de porc americană - un deliciu!

Dar lucrul la infirmerie a avut şi părţile sale mai triste. Am fost martor la moartea negustorului Einulo din Wastseliina. La început, el a avut o atitudine foarte critică la adresa credinţei sau a credincioşilor, dar între timp atitudinea lui s-a schimbat. L-a primit chiar şi pe Isus ca Mântuitor personal. El a fost primul dintre sutele de oameni pe care i-am înmormântat. Am ales textul din 1 Petru 1:24-25: "Căci orice făptură este ca iarba şi toată slava ei ca floarea ierbii. Iarba se usucă şi floarea cade jos, dar Cuvântul Domnului rămâne în veac. Şi acesta este Cuvântul care v-a fost propovăduit prin Evanghelie."

Intermezzo

Prin lagărul din Grodno treceau mii de oameni care se întorceau din vest înapoi în est. Majoritatea erau trimişi după o scurtă şedere mai departe. Cu mare grijă erau luaţi sub colimator oamenii cu mai multă educaţie. În lagăr s-a aflat şi o profesoară de la Universitatea din Tartu, o femeie de vârsta mamei mele. Într-o zi, a venit la mine să-mi spună noutatea că a făcut rost de pesmeţi şi m-a invitat la o ceaşcă de ceai. Ceaiul era îndulcit cu zahăr - o raritate pe atunci - şi pesmeţi erau din belşug.

Discuţia cu ea a fost foarte plăcută. I-am povestit chiar şi faptul că o colegă a ei de la Universitatea din Tartu, Wera Poska-Grunthal, este mătuşa mea. Ea a fost singura căreia i-am spus acest secret. După câteva zile a venit şi mi-a povestit radiind de bucurie că a primit permisiunea să plece acasă. Am condus-o până la ieşirea din lagăr şi am binecuvântat-o pentru călătoria ei spre casă...

Interogatoriul meu

După ce au fost interogaţi toţi oamenii din batalionul meu, mi-a venit rândul şi mie. În realitate, nu eram neliniştit pentru că între timp ştiam toate întrebările şi ştiam ce trebuie să răspund. Dar în timpul interogatoriului meu a căzut bomba: pe neaşteptate mi s-a pus o întrebare nouă:

- Îi cunoşti pe trădătorii patriei? La care eu am răspuns imediat:

- Da!

Comandantul nu s-a aşteptat la aceasta. A luat pana în mână şi a ascuţit-o cu cuţitul de buzunar, în speranţa că va putea să scrie multe nume. Dar a trebuit să-l dezamăgesc:

- Îi cunosc pe trădătorii patriei, dar nu le voi spune numele.

- De ce nu?

- Pentru că m-aş putea înşela.

- Vom verifica!

I-am spus că el nu este Papa care nu se înşeală. Atunci a scris pe chestionarul meu: "Îi cunoaşte pe trădătorii patriei, dar nu vrea să le spună numele datorită vederilor lui religioase". Apoi, întregul eveniment a fost raportat superiorilor. Acest căpitan, care avea o anumită asemănare cu un buldog, a strigat cu o voce înfiorătoare la mine şi m-a ameninţat. Dar nu a ajutat la nimic, eu am

rămas tăcut şi cazul meu a fost raportat mai departe conducătorului lagărului.

Era vorba despre un locotenent-colonel al serviciului de securitate. Pe deasupra era evreu. El a abordat problema din cu totul alt punct de vedere:

- Eşti credincios?

- Da!

- Crezi în Biblie?

- Da.

- Cum este scris în Biblie: "Daţi Cezarului ce este al Cezarului şi lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu!"

Dar eu nu m-am lăsat păcălit atât de uşor. I-am răspuns că am dat deja totul pentru Dumnezeu şi că nu a mai rămas nimic pentru Cezar. Evreul a râs din toată inima de acest răspuns şi astfel s-a încheiat interogatoriul.

Finalul

În toamnă a venit şi prăbuşirea mea. Corpul meu a cedat pe toate fronturile. M-am îmbolnăvit de aprindere de plămâni, în acelaşi timp mi s-au infectat şi urechile şi am făcut şi gălbenare. Doctoriţa noastră m-a îngrijit ca o mamă şi s-a luptat pentru mine ca o leoaică. S-a dus chiar şi la comandantul evreu şi l-a rugat să mă trimită acasă, ca pe toţi bolnavii de gălbenare. Din păcate, nu a avut succes.

În această perioadă întunecată m-am întâlnit cu un om care a devenit îngerul meu. Într-o dimineaţă de octombrie, a apărut lângă patul meu: un locotenent al NKWD-ului, conducătorul administrativ al lagărului. Originar era din Asia centrală şi trebuia să-mi aducă o veste zdrobitoare: urma să fac parte dintr-un transport de prizonieri. şi anume, spre nordul îndepărtat, unde te puteai aştepta la temperaturi de minus 25 grade Celsius. Când mi-a văzut îmbrăcămintea uşoară de vară, a oftat şi m-a luat cu el în beciul lagărului unde se aflau

camerele cu provizii. M-a lăsat în mijlocul camerei şi mi-a spus:

- Alege ce vrei!

Aceasta a fost o propunere regească. Întotdeauna am fost foarte sensibil la frig; de aceea mi-am căutat o manta lungă rusească de soldat. Se poate ca tocmai această manta să-mi fi salvat viaţa când a trebuit să plec, bolnav de febră, în acel ţinut îngheţat.

Apoi m-a dus la percheziţie. Pentru că am cunoscut inima lui bună, mi-am luat inima în dinţi şi l-am întrebat, bazându-mă pe originea lui mahomedană:

- Am cărţi sfinte - poţi să le iei asupra ta, până trec de percheziţie?

El a fost de acord şi astfel vreo zece cărţi au trecut din raniţa mea în mâinile lui. Apoi m-a predat oamenilor care m-au percheziţionat foarte serios şi m-au împins apoi într-o sală alăturată. Au urmat minute pline de încordare. Îmi va da oare Bibliile înapoi? într-un sfârşit, a venit şi administratorul înăuntru, s-a uitat cu o căutătură serioasă împrejur şi m-a atins cu grijă. Când mi-am deschis mantaua de soldat, mi-a pus înăuntru toate cărţile mele sfinte! Cât îi sunt de recunoscător acestui ofiţer al NKWD-ului. Dumnezeu să-l binecuvinteze pe el şi pe urmaşii lui.

Călătoria într-o ţară rece

Nu după mult timp am început marşul spre gară. Eram însoţiţi de soldaţi înarmaţi şi de un câine lup. Unii trecători de pe marginea străzii ne înjurau; uniformele nemţeşti pe care le mai purtam încă majoritatea dintre noi, ne trădau originea. Eu încă mai aveam boala în oase şi capul meu era bandajat datorită infecţiei la urechi, asemenea unei verze mari. Mă simţeam groaznic şi părăsit. Până când am observat în dreapta drumului, lângă o biserică catolică o statuie în mărime naturală: Cristos,

care se frângea sub cruce. În acel moment, am fost cuprins de o putere divină. Acesta a fost răspunsul la rugăciunea mea - părtăşia cu Isus Cristos. Când m-am urcat în vagonul pentru animale, pe care era scris în batjocură: "Bun pentru oameni", m-am simţit de parcă aş fi intrat într-o sală festivă. În mine totul jubila.

În ce consta acest "bun pentru oameni", a fost greu de ghicit. Nu au existat nici ferestre, nici cuptor, cu toate că drumul ducea spre nordul îndepărtat. Nici măcar nu a existat fân sau paie pentru a ne face culcuşuri. Zile întregi am rămas fără apă. Setea a fost mult mai rea decât foamea.

În timpul drumului, trenul a fost oprit şi soldaţii de pază au percheziţionat vagoanele. Au adunat în saci mari de cartofi tot ceea ce a fost interesant pentru ei. Cel mai rău a fost pentru unii când li s-a luat ultima haină călduroasă pe care o aveau.

Când am ajuns în sfârşit complet îngheţaţi în gara de destinaţie, am văzut un şir întreg de camioane americane noi nouţe care ne aşteptau. Am fost transportaţi pe platformele neacoperite ale acestor camioane aproape 20 kilometri, până la destinaţie. Cât de recunoscător i-am fost în vântul acela tăios îngerului meu musulman, datorită căruia am primit mantaua aceea călduroasă.

Canalul lui Stalin

Am aflat că eram duşi la canalul lui Stalin, cel care uneşte Marea Albă cu Marea Baltică. Acest canal a fost săpat în anii 30 pe spinarea a sute de mii de oameni condamnaţi la muncă silnică. Iar acum erau din nou mii de deţinuţi pe seama cărora urma să fie refăcut canalul avariat în timpul războiului.

Locul unde am ajuns se numeşte Powenetz. Un nume, care le permite ruşilor un joc de cuvinte: "Powenetz - mira konetz" - "Powenetz - sfârşitul lumii".

Primul lucru cu care am fost întâmpinaţi a fost ca şi până atunci o percheziţie corporală. În acest scop am fost duşi într-o baracă. Dintr-o experienţă îndelungată ştiam că este mai bine să stai retras în spate şi să observi cum se desfăşoară percheziţia. Am observat că cizmele nu erau percheziţionate. Deci, mi-am descălţat o cizmă şi am băgat în ea un mic Testament, cel în franceză. Deci acesta era salvat.

Imediat după aceea a venit un bătrân locuitor al lagărului şi a strigat:

- Sunt estoni aici?

Eu am sperat că acest om, care nu urma să fie percheziţionat, va fi din nou un înger trimis de Dumnezeu; de aceea i-am făcut un semn:

- Am nişte cărţi, poţi să le iei la tine până trec de percheziţie? El a întrebat imediat:

- Ce fel de cărţi sunt acestea? Dar când i-am răspuns că sunt cărţi spirituale, m-a înjurat în estonă cu un torent de cuvinte obscene şi a plecat.

M-am gândit cu durere la acel NKWD-ist asiatic. Deşi a fost musulman, pentru mine a fost ca un frate. Iar acum am întâlnit un compatriot şi un tovarăş de suferinţă care a refuzat să mă ajute.

Din afară nu mai era de aşteptat nici un ajutor, de aceea am făcut ceea ce ar fi trebuit să fac de mult ca şi creştin: am pus Bibliile mele în mâinile lui Dumnezeu, El este doar cel care a promis că va fi alături chiar şi de mine. Imediat am primit o linişte lăuntric. Dar cum rămâne cu Testamentul în franceză? Am fost consecvent, mi-am dat jos cizma şi am pus Testamentul din nou în buzunar. Acum totul era încredinţat în mâna Domnului.

Am ajuns la rând ultimul şi am fost percheziţionat de un tânăr rus. Când a dat peste cărţile mele, a fost foarte mirat. Pentru el am fost ca şi căzut din lună, pentru că un comerciant ambulant de Biblii nu putea veni dintr-un alt lagăr. După ce a răsfoit primele cărţi, le-a aruncat pe toate într-o ladă de lemn de pe podea. I-am sugerat că erau cărţi bune. El mi-a răspuns:

- Le vom verifica. Dacă sunt bune, le primeşti înapoi! (Mai aştept şi astăzi după ele.)

După ce a terminat cu această muncă, s-a dat un pas înapoi şi m-a măsurat din cap până la picioare. şi pentru că era şcolat, nu a trecut cu vederea că se ascundea ceva în buzunarul meu stâng de la piept. Acolo aveam Noul Testament în estonă, pâinea mea spirituală de fiecare zi. Celelalte Biblii şi Testamente le aveam la mine numai pentru a învăţa limbi străine. Deja începusem să-i mulţumesc lui Dumnezeu că rămăsese la mine pâinea mea zilnică. Dar acum băiatul m-a întrebat:

- Dar acolo, ce ai? M-am rugat încet lui Dumnezeu. Băiatul şi-a băgat mâna în buzunarul meu de la piept. Mi s-a părut că îmi scoate sufletul. Ultimele cărţi nici nu le-a mai verificat, ci le-a aruncat în ladă fără să le deschidă. Acum, însă, a deschis Testamentul în estonă şi a început să râdă.

Dar de ce râdea? Mie îmi venea mai degrabă să plâng. Dar curând a ieşit la iveală motivul veseliei lui: probabil că m-a considerat un fel de călugăr sau un oarecare om sfânt şi exact într-una din cărţile mele a găsit poza unei fete frumoase. Acest lucru l-a amuzat foarte mult.

- Cine este fata? a întrebat el. Eu i-am răspuns:

- Este soţia mea, care mi-a dăruit această carte. (Era vorba de Noul Testament pe care Sonderführer-ul Hamster mi-l introdusese ilegal în lagăr.) Acum băiatul s-a uitat din nou la poza fetei şi apoi la mine şi din nou la fată şi apoi la mine, a devenit foarte serios şi mi-a băgat cartea cu mâna lui înapoi în buzunarul de la piept.

Şi acestui rus îi doresc binecuvântarea lui Dumnezeu. Prin el, Dumnezeu m-a eliberat de învăţatul limbilor străine, pentru că în zilele care au urmat, a avut să-mi spună lucruri mai importante. şi mi le-a spus în limba maternă. Uneori trebuie să renunţăm la lucrurile bune, ca să le primim pe cele mai bune.

Munca

Fără a se ţine cont de cele trei boli ale mele, de care nu am fost încă deplin vindecat, la vizita medicală s-a constatat că sunt întru totul sănătos şi apt de muncă. Am fost trimis la muncile cele mai grele. Pe deasupra, am ajuns să fiu singurul eston într-o brigadă de letoni. Trebuia să reconstruim un stăvilar al canalului lui Stalin.

Când nu bătea vântul, trebuia să mergem la lucru la temperaturi de până la minus 35 grade Celsius. Dacă bătea vântul, eram scutiţi şi trebuia să ieşim doar la temperaturi de până la minus 30 grade Celsius. Am îmbrăcat toată îmbrăcămintea pe care am avut-o la îndemână, pe deasupra şi mantaua salvatoare. Apoi am legat totul cu o sârmă, pentru a opri frigul să se strecoare înăuntru. Munca dura de dimineaţa devreme până seara târziu.

Ca şi raţie zilnică de mâncare primeam o jumătate de kilogram de pâine şi un litru de supă de peşte. Mai întâi a trebuit să curăţăm digul îngheţat al canalului. Fiecăruia i s-a măsurat un perimetru pe care trebuia să-l cureţe. Pentru aceasta am primit o rangă de fier şi o lopată. Pământul îngheţat trebuia dislocat cu ranga şi apoi pământul de dedesubt trebuia luat cu lopata. Mă simţeam atât de cumplit de slăbit. Singurul lucru pe care îl puteam face era să ridic ranga câţiva centimetri şi să o las apoi să cadă. Rezultatul muncii mele de o zi a fost o gaură de lăţimea palmei. Letonii, dimpotrivă, erau tari ca urşii. Ei au străpuns pământul îngheţat şi au săpat apoi o grămadă imensă de pământ. Astfel, brigada şi-a făcut norma şi i s-a dat un premiu - mâncare de linte.

Când ne-au adus mâncarea de linte, eu m-am tras la o parte. ştiam că nu merit această mâncare, pentru că am fost un obstacol pentru brigadă la împlinirea normei. Dar în mine, am sperat ca letonii să se îndure de mine. şi s-au îndurat! Am primit o porţie la fel de mare de

mâncare ca şi puternicul Wolfs, care săpase un adevărat munte de pământ. În timp ce am mâncat lintea, mi-am înghiţit şi tot dispreţul faţă de letoni, caracteristic estonilor. Am găsit mulţi prieteni buni în rândul letonilor, mai cu seamă în timpul şederii mele în spital.

Duminica era ziua de odihnă pentru deţinuţi, dar paznicii găseau mereu alte modalităţi de a ne strica liniştea. Într-o astfel de zi am fost trimişi pe o câmpie înzăpezită ca să strângem rădăcini pentru încălzitul barăcilor. Fiecare trebuia să i-a un lemn pe umăr şi să-l ducă în lagăr. Dar rădăcina era atât de grea, zăpada atât de adâncă şi câmpia atât de imensă, încât pentru prima dată în viaţă m-am rugat rugăciunea lui Ilie:

- Mi-e de-ajuns, ia-mi sufletul!

Dumnezeu nu mi-a ascultat rugăciunea, aşa cum nu a ascultat nici rugăciunea lui Ilie. În schimb, m-a băgat în spital. În acel loc mi-am petrecut la 6 decembrie 1945 cea de-a 23-a aniversare. În acea zi am primit din nou un cadou ciudat. Un om din batalionul meu, Linnar Suurkaev, membru al corului de operă al teatrului "Estonia", mi-a adus o bucăţică de zahăr. Acesta a fost primul zahăr care a fost împărţit deţinuţilor după mult timp - şi el mi l-a adus mie, compatriotului lui bolnav. Acesta a fost unul din cele mai valoroase cadouri din viaţa mea.

În acea perioadă, în lagărul de deţinuţi se aştepta o delegaţie oarecare din străinătate, de aceea au început să se îngrijească ceva mai mult de noi. Printre altele, s-a dat şi ordinul de a se pune cruci pe mormintele celor decedaţi. Primul care a fost înmormântat în Powenetz sub o cruce s-a nimerit să fie tocmai un mahomedan...

În lagăr au fost şi câţiva doctori. O perlă printre ei a fost un doctor, maior în armata sovietică; fusese prizonier de război la nemţi. Stalin îi considera pe toţi soldaţii ruşi care au fost prizonieri de război la nemţi drept trădători de ţară şi, după eliberarea lor, i-a pus din nou după gratii. Aşa a ajuns acest maior să fie doctorul meu. Studiase în Ufa şi susţinuse un examen. Am avut cu el o discuţie importantă: cât face o mie ori o mie? El şi-a dat

cu părerea că face zece mii. În final, a fost gata să admită că putea face cel mult o sută de mii. Dar sub nici o formă nu m-a crezut că ar fi un milion...

Boala mea făcea progrese dar nu spre însănătoşire: temperatura oscila în timpul zilei cu cinci grade, între 35 şi 40 grade Celsius. De aceea am fost trimis la spitalul central din Medwezhegorsk.

În Medwezhegorsk

În Medwezhegorsk, a fost amenajată ca şi spital fosta fabrică de piele. Aici existau două săli mari şi înalte în care se aflau aproape o sută de paturi pentru bolnavi. Am fost consultat în amănunţime şi tratat cu mare grijă. Toţi doctorii erau ofiţeri ai NKWD-ului.

Am avut timp să-mi studiez Noul Testament de dimineaţa până seara. L-am citit cu atâta zel, că aproape s-a distrus. Atunci mi-am dat seama că acest Testament putea fi citit nu numai de mine, ci de mai mulţi oameni în acelaşi timp.

Am avut tot timpul în jurul meu tot felul de oameni, printre care şi un rus, care se dădea drept creştin. Odată, pe când citeam în patul meu din Noul Testament, a trecut pe acolo acest rus. A atins cu degetul cartea deschisă şi a întrebat:

- Ce este aceasta? Apoi a plecat mai departe, fără să aştepte vreun răspuns. Acolo unde a pus degetul era scris cuvântul “Iuda”. Am înţeles că aceasta nu a fost o întâmplare. Când l-am întâlnit a doua oară, l-am tras de o parte şi l-am întrebat direct:

- Eşti trădător?

El s-a speriat tare şi a recunoscut:

- Da...

Am primit de la un leton un Testament în letonă. Am putut să le citesc din acest Testament camarazilor mei letoni, pentru că, lucrând în brigada letonă, mi-a rămas în urechi melodia limbii letone.

Unul din letoni, un fiu de ţăran de vreo 20 de ani, pe nume Swaigsnietis ("Steluţa" pe letonă) s-a ataşat foarte mult de mine. A ascultat cu o încredere copilărească Cuvântul lui Dumnezeu şi L-a primit în inima lui. Într-o zi, a venit din nou la patul meu, rugându-mă să-i citesc ceva. I-am citit capitolul patru din prima epistolă a lui Ioan: Dumnezeu este dragoste. Mi-a mulţumit şi s-a întors la patul lui. Peste câteva minute a început agitaţia: Swaigsnietis este pe moarte! M-am grăbit la patul lui şi l-am găsit pe prietenul meu trăindu-şi ultimele clipe. La căpătâiul băiatului stătea un doctor, un căpitan al NKWD-ului şi la picioare se afla un felcer leton. Amândoi i-au dat băiatului oxigen. Mie nu mi-a venit o idee mai bună decât să îngenunchez la marginea patului şi să mă rog. Atunci s-a întâmplat ceva neaşteptat: felcerul, care îmi spusese că ar fi conducătorul unei biserici apostolice oarecare, a început să mă ocărească şi m-a alungat de acolo. Dimpotrivă, căpitanul NKWD m-a privit cu prietenie. Un apostol batjocoritor şi un om al NKWD-ului prietenos - ce combinaţie ciudată. M-am retras şi m-am rugat la patul meu până când prietenului meu a murit.

A doua zi a venit la mine căpitanul NKWD care se luptase pentru viaţa prietenului meu şi mi-a dăruit o culegere cu cele mai frumoase poezii ruseşti.

Moartea mea

Moartea lui Swaigsnietis m-a tulburat atât de mult, încât am hotărât să postesc. În cea de-a treia zi de post m-am trezit de dimineaţă şi am auzit în lăuntrul meu o voce clară:

- Aceasta este ziua morţii tale!

Cuvintele au fost atât de uşor de auzit, încât nu m-am îndoit de natura lor divină.

Mai întâi mi-a venit în minte mama mea. Am început

să plâng cu amar când m-am gândit că va primi vestea morţii unicului ei fiu. Atunci, Dumnezeu m-a întrebat:

- Dacă mama ta nu ar veni la credinţă decât prin vestea morţii tale - ai fi tu gata să mori? Eu am răspuns:

- Da, Doamne! şi lacrimile mi-au fost şterse.

Apoi mi-a venit în minte logodnica mea, Veronica mea. Aici nu era nici o problemă, pentru că ea credea în Dumnezeu şi aveam să ne întâlnim în împărăţia Lui.

Dar atunci mi-am amintit de lucrarea pentru împărăţia lui Dumnezeu, de care mi-era atât de dor şi pe care de abia am putut să o îndeplinesc până în acel moment. Din nou ochii, mi s-au umplut de lacrimi, pentru că aveam impresia că am trăit o viaţă fără roade. Şi Dumnezeu m-a întrebat din nou:

- Dacă prin moartea ta, cineva ar primi o nouă viziune şi ar putea face lucrarea pentru împărăţie mai bine decât tine - ai fi atunci gata să mori? Iar eu am răspuns:

- Da!

Am împărţit diferite părţi din Noul Testament printre deţinuţi şi am păstrat numai ultimele trei capitole ale Evangheliei după Matei. Cu aceasta m-am pregătit pentru moarte. Mi-am împreunat mâinile pe piept şi am rămas în aşteptarea sfârşitului.

În acel moment, unul din sanitari, letonul Jekabs Lusis, a avut un gând ciudat. A ieşit afară, a rupt a creangă de pin şi mi-a pus-o în mână. Când am simţit această crenguţă în mână - semăna cu o creangă de laur - m-a cuprins puterea lui Dumnezeu. Şi imediat am înţeles că toată întâmplarea nu a fost decât un examen. Dumnezeu a vrut să ştie dacă sunt pregătit să mor, pentru ca puterea Sa minunată să se poată manifesta prin mine.

M-am dat jos din pat şi mi se părea că plutesc deasupra pământului şi că n-am corp. Când am intrat în sala alăturată, m-a cuprins dintr-o dată un gând: Poate aceasta este moartea! M-am grăbit la patul meu pentru a mă convinge că totuşi nu zac acolo mort. Dar patul era gol. M-am apucat de mână - şi atunci mi-a fost clar că sunt trup, nu duh.

Seara am ieşit afară şi am văzut pe bolta cerului minunata Stea a Nordului. A fost ca o măreaţă cuvântare cerească pentru mine. Era ziua de 25 martie 1946. Încă ceva s-a întâmplat în acea zi: am fost umplut cu o putere deosebită a Duhului Sfânt. În timp ce stăteam în patul meu în liniştea nopţii, m-am aflat în mijlocul unei mişcări a Duhului Sfânt. Era de parcă se rostogoleau peste mine talazuri, unul după altul, inundându-mă până în adâncurile fiinţei mele. Şi Duhul lui Dumnezeu m-a umplut până în vârful picioarelor. A trebuit să-mi strâng buzele, pentru a nu-i trezi pe ceilalţi bolnavi cu un strigăt puternic.

De această umplere cu Duhul Sfânt a fost legat un dar anume: pentru un timp, am putut citi în ochii oamenilor bunătatea sau răutatea lor. Prin ochii lor puteam privi până în adâncul fiinţei lor. Cred că acesta a fost darul cunoaşterii duhurilor.

Nu după mult timp am mai avut o experienţă minunată. În mijlocul zilei am stat întins pe pat, cu ochii închişi şi m-am gândit la Dumnezeu. Deodată am simţit un mângâiat deosebit de gingaş pe faţă. Am deschis ochii - nimeni nu era în apropiere. A fost o mângâiere din cer. Se poate să fi fost îngerul meu.

Ultimele interogatorii

Prin aceste experienţe puternice, Dumnezeu m-a pregătit pentru luptele care-mi stăteau înainte. Pur şi simplu, mintea forţelor de securitate nu putea să priceapă că un om care vorbeşte mai multe limbi şi care s-a întors în Uniunea Sovietică în fruntea unui batalion este un om obişnuit. Pentru ei, trebuia să fie ceva ascuns în spatele acestor fapte. Poate, aşa presupuneau ei, eram un şarpe fascist deosebit de periculos. De aceea veneau tot mereu unii la mine, pentru a afla o informaţie cât de mică. Şi cine caută, acela şi găseşte.

A început o ultimă serie de interogatorii. La primul, m-au dus într-o cameră unde se afla o bancă specială pentru acuzat. Am afirmat că nu mă voi aşeza pe banca celor acuzaţi. Dimpotrivă, m-am aşezat pe un scaun lângă anchetator. Săracul de el, a fost atât de încurcat, încât nu a ştiut ce să facă. În tulburarea lui a început să-mi răsfoiască actele care între timp au ajuns să formeze un pachet gros. Rezultatul marii strădanii a multor turnători. Toate rapoartele acestor oameni erau aşternute pe acea cumplită hârtie rusească. În mijlocul pachetului se afla o foaie A4 albă ca neaua, pe care era scris ceva cu un scris frumos. Dar foaia a fost întoarsă atât de repede, încât nu am putut citi semnătura. Când a terminat cu hârtiile, acest om a spus că el se va retrage din interogatoriul meu.

Au mai încercat o singură dată. Am fost dat pe mâna unei femei cumsecade, care măcar avea un dram de omenie. Am încercat cu grijă să-i fac să vibreze această coardă a sufletului - şi ea a întrerupt interogatoriul.

Atunci au mers pe calea cea mai scurtă. Am fost dat direct pe mâna judecătorului, un leton care avea multe în comun cu o gorilă. Acesta a început imediat interogatoriul cu întrebarea despre tatăl meu. Am mormăit câteva cuvinte despre tatăl meu şi gorila m-a întrerupt din nou şi a urlat la mine cu o voce înfiorătoare:

- Dar despre mamă, dar despre mamă!

Dintr-o dată am ştiut de unde provenea acea hârtie albă din actele mele. Anume, de la singurul om căruia îi povestisem despre mama mea. Cu siguranţă, această persoană a vorbit despre lucrurile noi pe care le-a aflat şi a primit aşa permisiunea să plece acasă. şi eu am mai binecuvântat-o la plecare...

Doar acestei persoane îi povestisem că mama mea este fiica lui Jaan Poska, primul ministru de externe al Republicii Estone. El semnase la 2 februarie 1920 tratatul de pace cu Uniunea Sovietică. Conform acestui tratat, Rusia a renunţat pentru totdeauna la drepturile ei asupra Estoniei. Aceasta a fost, desigur, o bomboană amară

pentru ruşi şi îmi mai influenţa încă şi acum situaţia. Pe vremea lui Stalin, faptele strămoşilor erau un motiv de a-i urmări pe urmaşi.

M-am aplecat peste masă şi am început să mă rog, ca să ştiu cum să mă port în această situaţie nouă. Dar nu am primit nici o călăuzire. Gorila era înfuriată. Eu am continuat să mă rog. Gorila m-a ameninţat, dar nu m-a lovit. Am continuat să mă rog. În cele din urmă, gorila a chemat încă doi oameni din personalul spitalului. Ei urmau să fie martori că nu sunt în stare să semnez singur protocolul interogatoriului. Aşa a răspuns Dumnezeu rugăciunilor mele.

Bineînţeles că nu am ştiut cât adevăr şi câtă minciună apar în actele mele. Pe vremea lui Stalin, pentru a ucide un om era suficient dacă un alt om îl denunţa. Acum, Dumnezeu m-a eliberat dintr-o dată de tot acest chin. Aceasta a fost o soluţie regească! Am fost consultat privitor la starea mea psihică. Sub privirea experţilor - veniseră toţi în halate de medici - a fost pus înaintea mea un tânăr soldat al NKWD-ului, în uniformă completă. M-au întrebat ce cred despre el. Am tras cu bucurie aer în piept şi am spus tot ceea ce credeam eu despre NKDW. În final, mi-am mai dat cu părerea că Waska - aşa îl chema pe soldat - şi-a ales probabil o profesie foarte rea. Toate acestea au fost trecute în procesul verbal. După aceea, comisia a hotărât că probabil mi-am pierdut judecata sănătoasă. Dar pentru că eram considerat un nebun liniştit, nu a mai existat nici un motiv să nu fiu lăsat acasă.

În sfârşit acasă!

În aprilie 1946, când s-au deschis porţile lagărului de deţinuţi din Medwezhegorsk, din lagăr a ieşit o arătare foarte ciudată: chipiu nemţesc al Wehrmacht-ului pe cap, neuitata manta de soldat pe corp şi în picioare pantofi făcuţi din cauciucuri de maşină.

Prin călăuzirea deosebită a lui Dumnezeu, eliberarea mea a avut loc exact în primăvara în care, potrivit planului meu de viaţă, ar fi trebuit să părăsesc Universitatea din Tartu cu diploma de economist în buzunar. Dar Dumnezeu mă luase în şcoala Sa. Şi chiar dacă drumul pe care l-am parcurs nu a fost uşor, totuşi a fost cel mai bun. "Gândurile Mele nu sunt gândurile voastre şi căile voastre nu sunt căile mele, zice Domnul. Ci, cât sunt de sus cerurile faţă de pământ, atât sunt de sus căile mele faţă de căile voastre şi gândurile Mele faţă de gândurile voastre" (Isaia 55:8-9).

Călătoria spre casă m-a dus prin Leningrad. Acolo a trebuit să schimb trenul spre Tallinn. Aveam o zi întreagă între sosire şi plecare. Pentru că erau Paştele, am căutat o biserică. Într-o biserică ortodoxă cu două etaje am auzit minunata veste a învierii. După slujbă, am mai stat o vreme în faţa bisericii pentru a mă gândi ce să fac mai departe. Unii sau gândit probabil că sunt un cerşetor. O rusoaică mi-a dat chiar câteva copeici cu care am putut merge cu tramvaiul. O alta mi-a dat două bomboane - cât au fost de dulci!

M-am hotărât să merg la Ermitaj. A fi în Leningrad şi a nu vizita Ermitajul este aproape un păcat. În drum spre Ermitaj, trecătorii mă măsurau cu priviri lungi. Chipiul meu din Wehrmacht se poate să fi fost de vină. M-au oprit patru miliţieni - dar m-au lăsat repede să merg mai departe, pentru că hârtiile mele erau în regulă. Dar al cincilea m-a ridicat cu tot cu hârtiile mele şi m-a îndepărtat din panorama Leningradului. Cu îndemnul să mă bucur că mă întorc acasă, m-a dus din nou la gară.

Cu sentimente deosebite m-am urcat în trenul spre Tallinn. Mi-am părăsit patria încrezându-mă în Dumnezeul meu şi acum mă întorceam sub paza mâinii Lui bune şi a braţului Lui întins. Când am primit înştiinţarea despre călăuzirea lui Dumnezeu în biserica fraţilor Herrnhut (Isaia 37:13), în Biblia deschisă era scris cu litere îngroşate pe partea stângă: "Cei izbăviţi de Domnul se vor întoarce şi vor merge spre Sion cu cântece de

biruinţă. O bucurie veşnică le va încununa capul, veselia şi bucuria îi vor apuca, iar durerea şi gemetele vor fugi!" (Isaia 35:10) şi acest cuvânt s-a adeverit.

Din nou acasă

De asemenea, s-a adeverit cuvântul din Psalmul 91:1-3: "Cel ce stă sub ocrotirea Celui Prea înalt şi se odihneşte la umbra Celui Atotputernic zice despre Domnul: 'El este locul meu de scăpare şi cetăţuia mea, Dumnezeul meu în care mă încred!' Da, El te scapă din laţul vânătorului..." Aceste laţuri mi-au fost întinse mult timp, dar intervenţia împăratului le-a rupt pe toate. Acum pasărea era liberă şi zbura spre casă. Ce minunat este să-I slujeşti unui Dumnezeu atât de credincios!

Cu inima plină de mulţumire am păşit în gara din Tallinn pe pământ eston. Primul meu drum a fost în strada Louis 11 - la casa de rugăciune. Era într-o zi de luni şi casa de rugăciune era închisă. Dar mi-a fost suficient să ating clanţa uşii. Apoi am mers la Veronica. Ea nu era acasă. Camera ei era atât de sărbătorească şi de sfântă. Am admirat un creion lung pe masa ei. La aşa ceva am visat eu în lagăr...

Şi atunci a venit, Solveig a mea. Ce bucurie să revăd o inimă atât de credincioasă şi plină de dragoste!

Una din primele sarcini pe care le-am avut în patrie, a fost să-i scriu tatălui lui Kalju şi să-l întreb despre soarta prietenului meu. Răspunsul a venit prompt: "Kalju este în Anglia şi învaţă acolo meseria de croitor".

Acomodarea

În fosta mea locuinţă din strada Poska din Katharinental se instalaseră între timp patru familii. Nu mai rămă-

sese nimic din hainele mele. Viitorul meu diacon, pastorul protestant Olwik, m-a îmbrăcat din cap până în picioare. El însuşi provenea dintr-o familie nevoiaşă şi ştia foarte bine ce înseamnă să fii la strâmtorare. El mă vizitase încă în lagărul de concentrare nemţesc şi îmi adusese atunci un sac mare cu pesmeţi.

Am petrecut o zi şi o noapte şi în casa tatălui meu. Exact cu 20 de ani în urmă ne despărţise divorţul părinţilor mei. Mama mea vitregă m-a primit cu prietenie. Ea păstrase pentru mine o pereche de pantofi buni şi un pulover călduros. Aceste lucruri erau o mare comoară în vremea de după război. Trebuie să spun spre onoarea mamei mele vitrege că ea a făcut din tatăl meu omul care era - cel mai bun profesor de canto al Estoniei. După divorţul de mama mea, el a decăzut foarte repede. Curând a trebuit să părăsească teatrul din cauza dragostei lui pentru sticlă. Atunci a intrat Marta în viaţa lui. Ea a fost o femeie de fier. L-a strunit pe tata în aşa fel, încât curând a fost capabil să predea ore de canto. În final, s-a ridicat prin muncă la poziţia de profesor de conservator.

Marta a fost probabil persoana cu caracterul cel mai puternic pe care am întâlnit-o în viaţa mea. Curând am ajuns să simt eu însumi acest caracter puternic. Era o comunistă şi o ateistă convinsă. Ea a spus despre credinţa mea:

- În timpul războiului chiar şi comuniştii au strigat către Dumnezeu. Dar dacă te trimitem la un sanatoriu şi îţi dăm să mănânci cum se cuvinte, atunci acest duh va ieşi din tine.

Dar nu a ieşit... De aceea uşa casei tatălui meu a rămas pentru mine închisă până la moartea lui. Nu am putut să-l vizitez decât la conservator sau în spital, pe patul de moarte.

Că nu i-a fost uşor cu tatăl meu, am aflat în acea singură noapte pe care am petrecut-o la ei. Tata nu a venit acasă decât spre ziuă, după ce se uitase din nou prea mult în sticlă. Fiind flămând, a început să-şi fiarbă nişte

mămăligă. Dar nu reuşea nicicum. Cu cât mesteca mai mult, cu atât se făcea mai moale. Atunci a mai pus mălai în oală - tot fără rezultat. Abia apoi a gustat mămăliga şi a constatat că a risipit aproape întreaga rezervă de zahăr din casă...

Mi-am găsit un nou cămin în biserica copiilor lui Dumnezeu. Devotatul pastor Olwik m-a trimis să mă refac într-o mică comună rurală în Alawere. Acolo mi-am petrecut toată vara. Oamenii de acolo m-au hrănit cu cele mai bune bucate, iar eu le-am slujit duminica cu Cuvântul lui Dumnezeu.

Toamna m-am întors la Tallinn şi am încercat să-mi caut o locuinţă. Aceasta s-a dovedit o problemă foarte greu de rezolvat într-un oraş distrus de război. Dar şi în această problemă Dumnezeu a avut deja pregătită o soluţie. La 3 septembrie am fost invitat într-o familie de creştini de religie protestantă, la serbarea unei zile de naştere. Am fost prezentat şi s-a menţionat că nu aveam locuinţă. Acest lucru l-a auzit o soră din camera alăturată. M-a chemat la ea şi mi-a spus că tocmai se eliberase la ea o cameră mare şi ar trebui să vin să o văd. O doua zi am vizitat acea cameră mare - 20 de metri pătraţi şi pe deasupra şi un palmier. Am primit propunerea cu bucurie şi am găsit astfel nu numai un acoperiş deasupra capului, ci şi o inimă de mamă - mătuşa Frieda era exact de vârsta mamei mele.

Am găsit de lucru la biblioteca oraşului, în castelul von Domberg. Am putut să fac munca mea preferată - să sortez cărţi. Dar această bucurie nu a durat decât două luni. O femeie credincioasă m-a rugat să o invit pe fiica ei, care era colega mea de lucru, la o întâlnire creştină. Am făcut acest lucru, fără să mă gândesc că în timpul discuţiei noastre lângă noi a stat una din cele două directoare a bibliotecii orăşeneşti. După câteva minute am fost chemat la ea. Ea a început discuţia cu un reproş:

- Ne-aţi trădat!

- Cum?

- După înfăţişarea dumneavoastră am crezut că sunteţi

un tânăr comunist. Dar ce aud acum: sunteţi un credincios! Vă rog să vă daţi imediat demisia! Aşa am ajuns din nou în stradă. Mi-a trimis şi miliţia pe cap, să mă ancheteze.

În aceeaşi toamnă mi-am continuat studiile la Facultatea de ştiinţe economice, care între timp s-a mutat de la Tartu la Tallinn. În ziua când au început cursurile am intrat intenţionat ultimul în sala de curs. Eram aproximativ o sută de studenţi. Înainte de a intra, L-am rugat pe Dumnezeu să-mi arate cel mai bun loc din sală. Nu mai era decât un singur loc liber, lângă un tânăr din Lihula (vestul Estoniei). Din acel moment am rămas colegi de bancă. Dumnezeu mi-a spus în mod clar să-i spun acestui tânăr despre credinţă mea. De aceea mi-am propus să-l vizitez în camera lui. Dar tocmai când am vrut să fac acest lucru, am fost scos la tablă pentru a rezolva o problemă la un curs de matematică superioară. Nu a mers prea bine, pentru că în război şi în închisori uitasem multe din cunoştinţele de matematică, de acea nu am ştiut de unde să apuc problema. Mi-a fost ruşine să stau atât de neştiutor şi de prost în faţa tuturor. Când m-am întors la locul meu, îmi pierdusem curajul să-i mai vorbesc acestui tânăr despre credinţă. M-am gândit că ar trebui mai întâi să dau dovadă de mai multe cunoştinţe de matematică, pentru ca să nu creadă că credinţa este doar pentru cei proşti. Am vorbit deci cu el despre studiile noastre, dar nu am spus nimic despre lucrul esenţial, cu toate că Duhul Domnului mă îndemna să vorbesc.

Cam în acelaşi timp am fost invitat la o evanghelizare la Paernu. A fost acesta un indiciu că era timpul să mă implic în totalitate în lucrarea lui Dumnezeu? Am încheiat cu Dumnezeu o înţelegere: dacă aceasta este voia Lui, atunci să facă o trezire la această evanghelizare. Dar înainte să pot începe lucrarea, am fost descoperit cu tuberculoză. Am fost clasificat ca invalid de gradul doi şi nu am mai avut voie să particip la cursuri, din cauza pericolului de contaminare. După puţin timp m-am întâlnit cu un colegi şi l-am întrebat cum le mai merge

celorlalţi. Mi-a răspuns că nu este nimic nou, doar unul dintre ei nu mai este în viaţă:

- Acel băiat din Lihula - s-a sinucis...

Dumnezeu m-a aşezat lângă el pentru că băiatul a avut nevoie de ajutor. Şi eu am ratat ocazia! Mi-am văzut prostia şi slăbiciunea şi nu m-am încrezut în înţelepciunea şi puterea lui Dumnezeu. Eu însumi L-am lăsat pe Dumnezeu să-mi arate locul liber lângă el şi apoi nu m-a interesat soarta lui veşnică. Am avut remuşcări. Aceasta a fost una din întâmplările cele mai rele din viaţa mea. De ce nu am putut să-i spun acelui tânăr că sunt slab din anumite motive, dar că am un Dumnezeu atotputernic, care mă poate ajuta? Poate chiar şi acest lucru i-ar fi fost de ajutor.

În acel timp, am găsit copii ale planului vieţii mele (originalul a căzut pradă unui bombardament asupra Tallinnului). Cât de mici sunt gândurile omului şi, comparativ, cât de măreţe sunt gândurile lui Dumnezeu. M-am aşezat în faţa căminului şi am aruncat pagină după pagină în foc. Doar o singură pagină din planul vieţii mele s-a dovedit a fi valabilă, conform experienţelor ultimilor ani: şi anume prima pagină, o pagină albă. Am pus-o înaintea mea pe fierul căminului şi am spus:

- Doamne, tu le ştii pe toate - ceea ce a fost, ceea ce este şi ceea ce va fi. Scrie Tu planul vieţii mele!

Tuberculoza îmi dădea tot mai mult de furcă şi ameninţa să mă distrugă. În primăvara anului 1948, m-am plimbat cu gânduri tulburi pe străzile Tallinnului, când m-am întâlnit cu Valeria Kipper, o colegă de şcoală a mamei mele. Ea a văzut imediat în ce situaţie sunt şi şi-a oferit ajutorul:

- Ca s-o pot privi pe mama ta în ochi - vino la vară la mine şi te voi hrăni până te vei însănătoşi!

Ea era învăţătoare într-o şcoală de sat. Tot ce a putut să adune mai bun din sat mi-a adus mie. Şi într-adevăr, până în primăvara următoare, tuberculoza mea s-a vindecat şi m-am putut gândi la întemeierea unei familii.

Căsătoria

Cununia mea cu Veronica a avut loc la 4 iunie 1949 într-o biserică protestantă din Karmel. Era sâmbăta Rusaliilor. Fratele Olwik ne-a citit textul din 1 Corinteni 3:16: "Nu ştiţi voi că sunteţi templul lui Dumnezeu şi că Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi?"

La cununie i-am invitat şi pe tatăl meu şi pe mama mea vitregă. Datorită apartenenţei ei politice, nu au vrut să ia parte decât la masa festivă, nu şi la cununie. Dar în cele din urmă a sosit numai o telegramă: "Noroc şi succes în construirea comunismului". A fost clar că nu vor veni nici măcar la masă. Ce era de făcut? Tatălui meu îi fusese rezervat locul de onoare de lângă mireasă. Am invitat un alt membru de partid: pe colonelul rus Nicolai Petrovici. Venise la nuntă din întâmplare. Când am vrut să-l invităm la nuntă pe profesorul de vioară al Veronicăi, Nicolai Petrovici s-a nimerit să fie în vizită la acesta, pentru că ei împărţiseră o cameră în sanatoriu. S-au împrietenit atunci şi colonelul frecventa chiar şi serviciile bisericii baptiste din Paernu. Când a auzit că ne pregătim de nuntă, a spus:

- N-am fost niciodată la o nuntă de-a credincioşilor - vă rog să mă invitaţi şi pe mine!

Astfel a venit la nuntă şi a avut chiar locul de onoare. În carnetul lui de membru de partid ţinea o cruciuliţă pe care mama lui i-o pusese după gât când a plecat la război. Această cruciuliţă şi influenţa ei erau vizibile în viaţa lui. A devenit prietenul familiei, ne era ca un tată şi vizitele lui au fost pentru noi adevărate sărbători.

Şi eu am pus la gâtul soţiei mele o cruce. Pe ea era gravat textul familiei noastre, Matei 6:33: "Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi neprihănirea Lui şi toate aceste lucruri vi se vor da pe deasupra".

La câteva zile după nuntă, Veronica a fost dată afară de la şcoala de muzică, cu două săptămâni înainte de

terminarea cursului. Motivul a fost cununia religioasă. La fel i se întâmplase cu puțin timp în urmă, când a lucrat la ministerul industriei alimentare. Au încercat politicos să facă din ea un ateu şi pentru că nu au reuşit, au dat-o afară.

Aşa am început viața împreună de la zero. Între timp am ajuns atât de săraci, că trebuia să numărăm copeicile înainte să ne urcăm în tramvai - aveam destule sau trebuia să mergem pe jos?

Copiii

Dumnezeu ne-a dăruit patru copii. Primul fiu, Ott a venit pe lume la 26 februarie 1950. Ca şi cadou de ziua lui de naştere, doi ani mai târziu s-a născut Jaan. Când Ott a avut aproape trei ani, ne-a vizitat un om care avea o maşină. Pe atunci, maşinile erau o raritate şi pentru Ott, un nenea care să aibă maşină a fost ceva deosebit. Ott avea obiceiul să păstreze mult timp animalele de marțipan pe care le primea cadou. În acea vreme, a avut în colecția lui o pasăre de marțipan. Am vrut să-l pun la încercare, de aceea i-am spus:

- El este nenea Robert şi are o maşină. Eşti dispus să-i dai lui pasărea ta de marțipan? Răspunsul a venit imediat:

- Da - dar pasărea doarme...

Se spune că toți oamenii sunt geniali - în a găsi scuze.

A treia s-a născut fiica noastră, Madli. Naşterea ei a fost legată de o mare spaimă. Tocmai ne aflam împreună cu familia la Wosu. Când s-a apropiat termenul, Veronica s-a întors singură la Tallinn. După câteva zile au venit două telefoniste de la oficiul poştal să mă cheme la telefon. Aveau fețele foarte serioase şi m-au pregătit pentru un anunț de deces. M-am speriat. A murit cumva Veronica la naştere, sau copilul - sau poate amândoi? Nici unul dintre ei, cum a reieşit după câteva minute de

spaimă. Murise Valeria Kipper, cea care pusese bazele însănătoşirii mele. A plecat în veşnicie în timp ce se ruga pe genunchi în casa ei. Acolo o poate privi pe mama mea în ochi.

Madli s-a născut de ziua mamei ei, la 24 august 1955. Când Jaan, în vârstă de trei ani, a aflat despre naşterea sorei sale, prima lui reacţie a fost:

- O s-o apăr de lupi!

Acum, în afară de mine, fiecare membru al familiei avea un partener de ziua lui de naştere. Nu degeaba a studiat Veronica mea ştiinţe economice! Dar nu am rămas pentru multă vreme singur. Pentru că în 1960 a venit pe lume micuţa noastră - Aade. Pentru a înţelege de ce este ea partenerul meu în ceea ce priveşte ziua de naştere, trebuie să foloseşti matematica superioară. Ea s-a născut în 12.06, iar eu în 6.12. Când Madli a auzit despre acest eveniment îmbucurător, prima întrebare a fost:

- Dar mama ştie deja?

Cea mai frumoasă convertire din viaţa mea

De fapt, e vorba despre o dublă convertire. A avut loc pe vremea când comunitatea noastră se aduna încă în vechea, scumpa noastră casă de rugăciune Karmel, cu puţin înainte de a ne muta în marea biserică Oleviste. A trebuit să dau la legat nişte cărţi, de aceea m-am dus la casa legătorului. Pentru că el nu era acasă, m-a primit soţia lui. M-a invitat înăuntru şi cu toate că ne-am văzut atunci pentru prima dată, a început să-mi povestească istoria vieţii ei. Era clar că trecea printr-un mare necaz. Dorea să divorţeze de soţul ei pentru că era beţiv. După ce femeia şi-a descărcat inima, i-am spus că Dumnezeu o poate ajuta. Cu atât mai mult, cu cât era fiica unei mame credincioase, ale cărei rugăciuni i-au însoţit viaţa. Am luat o bucată de hârtie şi i-am scris adresa casei

noastre de rugăciune şi orarul serviciilor noastre. Amanda - aşa o chema - a promis să vină la biserică.

Duminica următoare, Amanda a venit la biserică. Dar când a observat că biserica este în curtea din spate, nu a mai vrut să intre. Un astfel de "bârlog" în curtea din spate nu se potrivea cu această doamnă. La capătul străzii se afla venerabila biserică Karlskirche - acolo a vrut să se ducă. Dar apoi s-a gândit că s-ar putea să revin şi să o întreb de ce nu a venit la casa de rugăciune. De aceea s-a hotărât să intre în casa de rugăciune, chiar dacă numai pentru o singură dată.

În acea dimineaţă, Oskar Olwik a predicat despre profetul Iona, al cărui vas a fost cuprins de furtună şi care s-a trezit în burta peştelui. Duhul lui Dumnezeu a lucrat atât de puternic, încât Amanda a ştiut: ea însăşi era Iona, din cauza ei s-a abătut furtuna peste casa ei.

La serviciul de seară, Amanda a venit din nou; şi când fratele Olwik i-a chemat în faţă pe cei care vor să se predea Domnului, ea s-a ridicat. Când a venit în faţă, a strigat cu voce tare:

- Rugaţi-vă să ies din burta peştelui!

După ce "a ieşit din burta peştelui", fratele Olwik a întrebat-o unde locuieşte. A constatat că locuia în vecinătatea iubitei sorei Rosalia, în etate de 80 de ani, care era bolnavă la pat. Fratele Olwik i-a dat Amandei adresa Rosaliei, cu rugămintea să o viziteze regulat. Cele două se rugau regulat împreună şi Rosalia a învăţat-o pe proaspăta convertită să studieze Noul Testament. Amanda a remarcat în mod deosebit o propoziţie din 1 Petru 3:6: "Ca Sara, care asculta pe Avraam şi-l numea 'domnul ei'." Ea însăşi fusese întotdeauna doamna în casă. De atunci s-a hotărât să devină servitoarea soţului ei beţiv.

Soţul ei, Eduard, mi-a povestit ulterior cum l-a surprins cu aceasta. A venit noaptea târziu acasă şi a găsit masa pusă. Soţia lui s-a sculat din pat şi i-a încălzit mâncarea, s-a pus în faţa lui la masă şi i-a zâmbit prietenos. Eduard a crezut că a băut atât de mult, încât are vedenii. Dar această vedenie s-a repetat. Atunci s-a decis

să descopere ce a determinat această schimbare în Amanda. Când a venit prima dată la casa noastră de rugăciune, a fost singur şi îşi făcuse înainte puţin curaj cu sticla. Dar deja data următoare a venit împreună cu Amanda. S-au aşezat în penultima bancă. Era un serviciu de evanghelizare de seară şi fratele Olwik a cerut tinerilor să depună scurte mărturii, fiecare nu mai mult de cinci minute.

Eu am vorbit atunci din Matei 23:27: “Voi sunteţi ca mormintele văruite, care, pe dinafară se arată frumoase, iar pe dinăuntru sunt pline de oasele morţilor şi de orice fel de necurăţie”. După serviciul divin, m-am dus la Eduard, să-l felicit că a venit la biserică. Atunci a început să plângă, s-a bătut cu pumnul în piept şi a spus:

- Eu sunt un astfel de mormânt!

Cu aceste cuvinte s-a lăsat pe genunchi şi s-a predat în întregime Domnului. Când s-a ridicat de pe genunchi, şi-a scos tabachera din buzunar şi mi-a dat-o mie. O mai păstrez încă şi astăzi, cu toate ţigările, ca pe un trofeu. Aşa cum mi-au mărturisit ulterior, Amanda şi Eduard au mers în acea zi acasă mai fericiţi decât în ziua nunţii lor.

Eduard nu a fost numai un simplu beţiv. Datorită umorului şi inteligenţei lui, a fost sarea şi piperul unui cerc întreg de beţivi. Aceşti colegi de beţie au încercat prin tot felul de mijloace să-l atragă din nou de partea lor. La început cu binele, apoi cu răul. Nimic nu a avut rezultatul dorit. În final, prietenii lui de beţie i-au trimis prin poştă anunţul morţii lui, o cruce mare şi cântece de înmormântare.

Au vrut să-l necăjească cu aceasta. Dar ce mărturie poate fi mai potrivită pentru un creştin devotat, decât ca lumea să anunţe că a murit!

Când îi întâlneam după aceea de mână pe stradă, mă opream uneori şi mă uitam lung după ei. Trebuia să mă gândesc la acea bucată de hârtie pe care mâzgălisem câteva cuvinte. Din acel început slab, Dumnezeu a făcut această transformare prin puterea şi dragostea Lui!

întotdeauna este hotărâtor ceea ce adaugă împăratul nostru la slăbiciunea noastră!

Biserica Oleviste

În toamna aceluiaşi an s-au fost unit şapte comunităţi din Tallinn, formându-se biserica Olewiste (în germană, St. Olaikirche). Patru curente diferite au trebuit acum să înveţe să convieţuiască împreună: baptiştii, alţi membrii ai bisericii independente, penticostalii şi aşa numiţii "fraţii libertăţii" (o grupare reprezentată numai în Estonia). Biserica Olewiste are cel mai înalt turn din Uniunea Sovietică - 124 de metri. Are o capacitate de 5000 de locuri. Fusese construită cu peste 700 de ani în urmă şi ultima dată servise ca biserică germană luterană. Dar pentru că, după război, din comunitatea luterană au mai rămas numai 200 de membrii, autorităţile au decis să ia diferitelor comunităţi toate casele de rugăciune şi să le unifice pe toate într-o biserică mare. Pentru mine a rămas de neuitat serviciul divin din biserica Olewiste din 12 septembrie 1950. Predica a fost ţinută de secretarul nostru general din Moscova, Alexander Karew: "Vrem să-L vedem pe Isus!" (Ioan 12:21)

Ca pastor al acestei biserici unite a fost ales în unanimitate fratele Oswald Taerk. El avea cea mai mare autoritate în fraţietatea estonă. Când trebuia rezolvată o problemă mai grea, se spunea:

- Această problemă nu o poate rezolva decât îngerul Gavril sau fratele Taerk!

Originar, era din insula Hiiumaa, unde fiecare al zecelea locuitor era baptist. A studiat în America, unde şi-a luat doctoratul şi este cunoscut drept un expert excelent în Noul Testament. Predicile lui au fost cele mai bune pe care le-am auzit vreodată în viaţa mea. Dar cel mai bun dar, a fost el însuşi - un om care a trăit în apropierea lui Dumnezeu.

Fratelui Taerk îi datorează frăţietatea estonă unirea paşnică cu frăţietatea rusă. În timp ce unirea Estoniei cu Rusia a avut loc în 1940 prin forţă şi viclenie, unirea cu creştinii ruşi a avut loc în dragoste. A decurs astfel: după cel de-al doilea război mondial, o delegaţie de la Moscova a venit în ţările baltice, pentru a negocia unirea. Delegaţia a mers mai întâi la Riga, unde a trebuit să negocieze timp de două săptămâni cu fraţii letoni. Dar în Tallinn, unirea s-a realizat în două ore, cu toate că noi, estonii, eram consideraţi mai duri. Când fratele Taerk l-a văzut pe fratele Karew, o voce lăuntrică i-a spus:

- Poţi să colaborezi cu acest om!

Şi el a spus acest lucru şi celorlalţi fraţi. Şi pentru că ceea ce spunea el, era asemenea Amin-ului din biserică, unirea s-a realizat în două ore. Şi nu am regretat-o niciodată. Pe fratele Karew l-am îndrăgit foarte mult. El era o combinaţie rară - un suflet autentic rus cu înfăţişare nemţească.

Comunitatea noastră l-a mai ales ca al doilea pastor pe teologul protestant Oskar Olwik. El a fost un exemplu de ceea ce este un îngrijitor de suflete şi animator al evanghelizării tinerilor. Eu am devenit funcţionar al secretariatului comunităţii unite şi Veronica a preluat orchestra de mandoline. Astfel am ajuns să fim amândoi activi în împărăţia lui Dumnezeu, mulţumită acelor oameni care ne-au dat afară din slujba pentru stat.

În cadrul uniunii am avut unele experienţe foarte interesante. Unul din cazuri a fost acela care ar putea fi numit “cele trei Biblii ale lui Grişa”. În primele zile ale bisericii unite Olewiste a existat regula ca fiecare din cei cinci pastori ai bisericilor de odinioară să facă o zi pe săptămână de serviciu la secretariat. Chiar în ziua când a fost de serviciu Johannes Laks, de la biserica independentă “Emanuel”, a venit Grişa, un soldat ucrainian şi a cerut o Biblie rusească. Nimerise foarte bine, pentru că fratele Laks era cel mai bun din tot ţinutul care putea să-i împlinească rugămintea. Cu puţin înainte

de izbucnirea celui de-al doilea război mondial, primise din Varşovia, de la fratele Goetze, o ladă întreagă de Biblii ruseşti. Fratele Laks mai avea o singură Biblie în ladă. Pentru că tânărul a făcut o impresie bună, i s-a promis această Biblie. După o săptămână s-a întors înapoi în audienţă la fratele Laks şi a primit mult râvnita Biblie. Foarte fericit a sărutat Biblia, având lacrimi în ochi. Apoi s-a prăbuşit în genunchi şi I-a mulţumit lui Dumnezeu pentru acest cadou. În cele din urmă l-a îmbrăţişat şi pe fratele Larks şi i-a mulţumit şi lui.

Dar acum a apărut problema: Grişa nu putea să ia Biblia cu el la unitate, pentru că i-ar fi fost luată imediat de ateiştii zeloşi. M-a rugat să iau eu Biblia în îngrijire, ca el să poată să o citească oricând. Aşa s-a şi întâmplat.

Când a primit Grişa concediu, a luat comoara lui cu el şi s-a întors fără ea. Acasă întâlnise un frate care se întorsese înapoi din captivitate fără Biblia sa. S-a rugat atât de mult de el, până când Grişa i-a dat Biblia lui. El era convins că Dumnezeu îi va dărui pentru această faptă bună o Biblie nouă - şi anume din nou o Biblie ediţia Goetze. I-am spus că aceasta fusese ultima Biblie din lada lui Laks şi că foarte greu ar mai găsi în Estonia pe cineva care să dăruiască o Biblie ediţia Goetze. Nu după mult timp am fost invitat la o evanghelizare la Tartu. Casa de rugăciune avea două uşi - o uşă în spate, pentru cei care urcau la amvon şi opusă ei, intrarea principală. Când am intrat pe uşa din dos, a venit spre mine din sens opus o persoană. Ne-am întâlnit în mijlocul sălii. În acel moment, acea persoană a strigat:

- Cine vrea să cumpere o Biblie rusească?

Eu am luat imediat pachetul din mâna persoanei şi am cumpărat Biblia la un preţ accesibil. Când am deschis pachetul, a ieşit la iveală o Biblie nouă - ediţia Goetze.

Credinţa lui Grişa a fost întărită prin acest nou cadou. Dar nici această Biblie nu a păstrat-o mult timp, ci a dat-o cadou. Când a venit la mine pentru a cere a treia Biblie, i-am spus că prin purtarea lui îl ispiteşte pe Dumnezeu. Dar el era încredinţat că a procedat corect.

La scurt timp după aceasta am fost ales pastorul bisericii baptiste din Rakwere. Temporar am locuit într-o mansardă care avea forma şi mărimea unui sicriu. Într-o seară, când am urcat în camera mea, am auzit un beţiv bătând şi strigând la uşa casei. Nu i-am dat atenţie. Dar atunci am văzut o lumină pe fereastră. Abia atunci am observat că la uşă se striga mereu "Foc"! în vecini ardea o lemnărie. Nu după mult timp au venit pompierii şi miliţienii. Au venit chiar şi în camera mea şi şi-au oferit serviciile, întrebând dacă nu aveam ceva preţios de dus afară. Le-am spus că proprietara mansardei avea într-un dulap o cutie închisă, în care se aflau cu siguranţă obiecte de preţ. Un miliţian puternic n-a stat prea mult pe gânduri şi a spart cutia. Deasupra a găsit o Biblie nouă - ediţia Goetze!

Focul a fost stins şi pericolul îndepărtat. Apoi proprietara mansardei m-a lămurit cu privire la Biblia ediţia Goetze. Biblia aparţinea proprietarului acelei case, care trăia în occident. I-am spus atunci că el putea cu siguranţă să-şi procure câteva duzini de Biblii ruseşti în vest. În schimb, aici, în Estonia există un om care-şi doreşte foarte mult această Biblie! şi pe răspunderea mea mi-a fost înmânată Biblia. Aceasta a fost cea de-a treia şi ultima Biblie pentru Grişa - pe aceasta nu a mai făcut-o cadou.

Biserica din Rakwere - prima mea dragoste

Prima biserică în care am slujit ca pastor a fost cea din Rakwere. Am început slujba la 1 ianuarie 1955 şi am slujit aproape 15 ani în biserica aceea. Am multe amintiri frumoase din vremea aceea. Marele meu noroc a fost că fratele Richard Tallermaa, preşedintele comitetului acelei biserici, a fost de partea mea. El a purtat grija problemelor administrative ale bisericii şi ale familiei

mele. El avea un simţ deosebit pentru problemele care trebuiau rezolvate şi le ducea la îndeplinire cu grijă. De asemenea, muncea ca mecanic într-o mare rafinărie de stat. Când s-a pensionat, au trebuit să angajeze trei oameni în locul lui - un mecanic, un electrician şi un sudor. Richard făcuse toate cele trei munci pentru un singur salar.

Noi am locuit în casa de rugăciune a bisericii, de aceea la noi a fost întotdeauna mult de lucru. Veronica avea mult de lucru cu cei patru copii, la care se adăuga şi conducerea orchestrei pentru care trebuia să scrie şi partiturile. Dar i-au venit în ajutor surorile din biserică. În frunte cu Kristiina, în vârstă de 80 de ani. Ea peticea mereu ciorapii copiilor noştri. Mătuşa Auguste cosea haine şi surorile Aino şi Elli făceau curat. Şi sora medicală Linda era întotdeauna prezentă când era vorba de boală. Eram înconjuraţi de dragostea surorilor din Rakwere.

Trebuie să amintesc aici în mod deosebit un om şi anume Moş Crăciun al bisericii, Nikolaus. Era bunătatea întruchipată, un bătrân de profesie brutar. De Crăciun el pregătea cozonaci pentru toţi, cu mic, cu mare. Pentru zilele de naştere şi sărbători făcea covrigi şi torturi - mai mari ca ale lui nu am văzut în viaţa mea. Şi toate le făcea pe cheltuiala lui.

Dumnezeu s-a folosit de acest om în mod deosebit. Una din cunoştinţele lui, un notar pensionat, a primit o invitaţie de la prietenul lui din tinereţe, arhiepiscopul Roman al Lituaniei. Şi pentru că notarul nu ştia ruseşte, l-a luat cu el pe Nikolaus ca traducător. În timpul întâlnirii, cei doi au constat curând că prietenia lor din tinereţe s-a răcit între timp, mai ales pentru că arhiepiscopul era un credincios convins. În schimb, arhiepiscopul şi Nikolaus au devenit prieteni. A fost o dragoste la prima vedere. De fiecare când bătrânului îi mergea rău cu sănătatea, îl chema pe Nikolaus la el. Când, în cele din urmă s-a aflat pe patul de moarte, a mai dorit să-l ţină de mână pe brutarul baptist Nikolaus, în timp ce înalţii prelaţi ai bisericii ortodoxe se aflau în jurul lui.

Podul finlandez

Încă de pe vremea când am locuit în Tallinn, am început contactele cu Finlanda şi anume, printr-un radio. Am cumpărat de la un frate un aparat pentru numai trei ruble. Când l-am adus acasă şi l-am aprins, a răsunat cântecul “Isus iubit”. Am fost mişcat până la lacrimi. Ascultam acum în fiecare zi serviciile divine de dimineaţă şi de seară, cât şi ştirile în limba finlandeză. Reţineam cuvintele noi şi le repetam pe tramvai, în drum spre biserică şi înapoi. Limbile finlandeză şi estonă sunt atât de asemănătoare, încât poţi înţelege jumătate fără a cunoaşte cealaltă limbă - a doua jumătate trebuie învăţată.

În vremea când am locuit în Rakwere, s-a mutat acolo familia finlandeză Raski din Karelia. Cu ei am început servicii divine în limba finlandeză. Dumnezeu a binecuvântat această lucrare şi a adăugat mereu alţi oameni, astfel că la un moment dat, comunitatea finlandeză a numărat 85 de membri. De Rusalii am organizat o întâlnire de trei zile, la care au venit aproape 300 de finlandezi de pretutindeni. Unii au venit chiar şi din Siberia. Pentru mulţi, după zeci de ani, a fost primul serviciu divin în limba maternă. Unii nu şi-au putut ascunde lacrimile de bucurie.

În primăvara anului 1964 am găsit în ziarul “Ristin Woitto” adresele misionarilor finlandezi din lumea întreagă. M-am gândit că ar fi bine pentru finlandezii din Rakwere dacă ar coresponda cu misionari din lumea largă. De aceea am scris la mai multe adrese, printre care şi misionarei Sylvi Moemmoe din Tansania. Răspunsul a venit din Helsinki - Sylvi tocmai era în concediu în patrie. Exact în vremea aceea au început să circule primele vapoare între Helsinki şi Tallinn. I-am transmis deci Sylviei că ar fi aproape un păcat dacă nu ar folosi ocazia ca să vină până la Tallinn. Răspunsul ei

a fost prompt: “Vin - şi mai aduc încă 18 fraţi cu mine!” Acesta a fost primul grup de credincioşi din Finlanda care au vizitat Tallinnul. Au fost primiţi cu mare bucurie. După aceasta, mii de alţi creştini finlandezi au vizitat Estonia. Dar pionier poate fi considerată misionara în Africa, Sylvi Moemmoe. Din contactul cu ea s-au dezvoltat multe întâlniri, ca de exemplu cu părintele mişcării penticostale finlandeze, Eino Manninen, sau cu Werner Hellsten, un simplu membru al bisericii. Numai Dumnezeu ştie cât îi datorăm acestui om. Ultimii săi ani pe pământ i-a trăit numai pentru noi.

Mai trebuie să amintesc încă o prietenie deosebită prin radio. Mulţi din pastorii luterani finlandezi care au ţinut servicii divine la radio sunt creştini devotaţi. Cea mai bună predică radio pe care am auzit-o vreodată a fost cea a unui pastor luteran, Jusi Kuoppala. El a vorbit despre singurătate. A fost atât de copleşitoare, încât am îngenuncheat şi am ascultat predica printre lacrimi. După aceea am întâlnit în catedrala din Tallinn un grup de studente finlandeze. Le-am întrebat dacă-l cunoşteau cumva pe pastorul Jusi Kuoppala. Şi într-adevăr, îl cunoşteau. Mai mult: în acel grup se afla şi fiica acestuia, Katri! Astfel s-a dezvoltat o prietenie cu acest om al lui Dumnezeu şi cu familia lui, o prietenie care mai rodeşte şi astăzi.

În anul 1965 am primit pe neaşteptate o moştenire, care a apărut din prietenia fino-estonă. Este vorba de casa de vară a renumitei scriitoare finlandeze, Aino Kallas. Ea fusese măritată cu ambasadorul eston la Londra, dr. Oskar Kallas. Viaţa în metropolă a fost atât de stresantă, încât a râvnit după linişte, pe care a găsit-o pe micuţa insulă Kassari, lângă Hiiumaa. Fiica ei, Laine Kallas, a fost măritată cu unchiul meu, Jaan Poska. Deci, am fost rude şi pe această cale am devenit moştenitorul unei frumoase case ţărăneşti, într-o regiune şi mai frumoasă. A fost un cadou deosebit de la împăratul nostru, prin care El s-a îngrijit pentru liniştea noastră. Când am fost în concediu pentru prima dată pe insulă, în

ultima zi înainte de plecare, poşta mi-a adus un pacheţel din Ungaria cu cartea lui Watchman Nee, "Viaţa normală de creştin". Cu această carte, Dumnezeu s-a îngrijit şi de liniştea mea lăuntrică.

Lucrarea în limba germană

În 1966, s-a deschis pe neaşteptate un nou câmp de lucru. În timpul verii, am primit o telegramă urgentă pe insula Kassari. Mi se transmitea că eram aşteptat în Munkacsi, în Ungaria, de un frate din Budapesta, oraşul în care m-am născut. Am zburat deci la Budapesta şi mi-am salutat gazda, care se numea Timar Laszlo, conform obiceiului acelei ţări cu un sărut frăţesc. Dar el s-a ferit şi a spus:

- Dar eu sunt evreu! Eu i-am răspuns:

- Atunci mai primeşti un sărut frăţesc!

Am devenit prieteni din prima clipă. Biserica lui, compusă în mare parte din evrei creştini, aflase că există în Estonia un Arpad din Ungaria şi au vrut să aibă contact nemijlocit cu mine. Am vorbit trei zile despre lucruri spirituale şi am descoperit astfel că suntem copiii unui singur Duh. La despărţire, Laszlo mi-a spus:

- Vreau să fiu pentru tine fereastra către Europa!

Nu a trebuit să aştept prea mult deschiderea acestei ferestre. Curând am primit o scrisoare de la rectorul şcolii biblice din Burgstädt din RDG (Rep. Dem. Germană), care îmi oferea literatură spirituală în limba germană. Astfel am ţinut în mâini primele Biblii şi cărţi religioase.

În aceeaşi toamnă, la Moscova, a avut loc congresul Uniunii Reunite a Creştinilor Baptişti Evanghelici. Până atunci, mica Estonie fusese reprezentată în Uniunea Reunită doar de un singur frate. De data aceasta, reprezentantul etnicilor germani a propus să fiu şi eu votat în acest for conducător. Se dorea începerea unor cursuri biblice şi la Moscova şi pentru aceasta era nevoie de

estoni, care la rândul lor oferiseră deja cursuri biblice. Astfel am fost ales ca membru în consiliul de conducere al Uniunii Reunite.

La acest congres au fost prezenţi aproximativ 35 de reprezentanţi ai bisericilor germane. Ei au discutat cu mine preocuparea lor cea mai mare care se referea la literatura spirituală în limba germană. În ultimii zeci de ani li se luase totul, în mod sistematic. Pentru că acum aveam relaţii cu RDG-ul prin Hermann, am fost de acord să mă ocup de această problemă. Am făcut schimb de adrese şi astfel a început lucrarea mea cea mai mare pentru următorii ani. În urma unei invitaţii în RDG, am călătorit în străinătate pentru prima dată după cel de-al doilea război mondial. Am stat numai şase zile - dintre care şi la Herrnhut -, dar am folosit acest timp vorbind în multe biserici despre începutul lucrării în limba germană în Uniunea Sovietică. Şi de fiecare dată am adăugat că există o mare lipsă de literatură spirituală. Astfel s-a pus în mişcare o întreagă maşinărie. În decursul unui an am primit 800 de Biblii în limba germană şi câteva mii de alte cărţi.

În scurt timp a năvălit peste noi o avalanşă de cereri - am primit aproape 5000 de scrisori care ne cereau literatură. Veronica a avut sarcina principală să poarte uriaşa corespondenţă cu RDG-ul. De-a lungul anilor, peste 700 de oameni ne-au trimis cărţi - uneori sute pe an. Majoritatea celor care ne-au slujit cu atâta devotament au fost fraţi luterani sau protestanţi. Iar noi am împărţit cărţile tuturor confesiunilor din Uniunea Sovietică, chiar şi fraţilor noştri din ilegalitate. Numai Dumnezeu ştie câtă binecuvântare au adus aceste cărţi. Evreul Laszlo este deja în veşnicie - dar fereastra lui spre Europa mai este încă deschisă.

În ilegalitate

Mi să atribuit încă o sarcină la congresul de la Moscova. La acest congres a fost aleasă o comisie de reconciliere, formată din aşa-numiţii fraţi neutri, pentru a lua contact cu creştinii din ilegalitate. Această mişcare subterană a luat fiinţă datorită măsurilor satanice ale guvernului, care dorea prin orice mijloace exterminarea religiei. Cea mai rea a fost prevederea care interzicea copiilor să ia parte la serviciul divin. În Estonia, autorităţile nu au pus în aplicare această măsură - şi Estonia a fost singura republică sovietică în care nu a luat naştere o mişcare subterană. Dar în alte locuri s-a urmărit cu stricteţe punerea în aplicare a acestei prevederi. În unele biserici au apărut astfel situaţii groteşti. Au existat pastori care, cu mâna lor au dat afară copiii de la serviciile divine, în ciuda protestelor mamelor lor. Dar dacă nu ar fi făcut acest lucru, biserica lor ar fi fost închisă.

Dar mulţi creştini nu au acceptat aceste măsuri şi astfel s-a format mişcarea subterană. La început, această mişcare a avut succese mari. Şi frăţietatea estonă a fost, de fapt, de partea ei. Secretarul nostru general Karew a spus odată în acest context:

- Şi noi luptăm pentru aceeaşi cauză - noi suntem armata regulată - şi cei din subteran sunt partizanii!

Dar, când partizanilor le-a mers atât de bine, încât au fost la un pas să atragă majoritatea creştinilor de partea lor, ei au devenit mândri şi au început să lupte împotriva fraţilor care rămăseseră în lucrarea legală.

Atacul lor principal s-a îndreptat împotriva omului nostru cel mai bun - secretarul general Alexander Karew. A fost calomniat ca fiind agent al ateilor şi a fost exclus din biserică. Acest atac împotriva fratelui Karew şi a altora a dus la o înstrăinare între frăţietatea estonă şi mişcarea din subteran. În acest context, congresul a hotărât să întindă mâna fraţilor din ilegalitate. Au fost

aleşi aproape o duzină de oameni în acest comitet de reconciliere, dintre care o pătrime erau din ţările baltice. Din Estonia am fost aleşi Oswald Taerk şi cu mine, eu având rolul de traducător.

Timp de trei ani am încercat să realizăm contactul cu fraţii - în Rusia, în Ucraina, în Cazahstan şi Uzbechistan - aproape fără nici un rezultat. Nu ni s-a acordat încredere şi în unele locuri am fost consideraţi drept agenţi foarte periculoşi.

Doar într-un singur loc am avut succes în munca de reconciliere - în Semipalatinsk, în Cazahstan. Aici, cele două biserici s-au unit din nou. Conducătorul mişcării ilegale a devenit conducătorul comunităţii reunite şi face parte acum dintre fraţii conducători din Cazahstan.

Obişnuiam să-i vizităm noi pe fraţii din ilegalitate. Dar de două ori au venit ei la noi. Secretarul general al mişcării din subteran, Georg Wiens - de origine germană - m-a vizitat în Rakwere. Mi-a povestit despre tatăl lui care o vrut să vestească Evanghelia în vremurile grele ale stalinismului. Fiind german, autorităţile i-au propus să părăsească ţara. Altfel ar fi trebuit să-l aresteze. El a replicat că nu poate să părăsească câmpul de lucrare fără acordul lui Dumnezeu. După aceasta a fost arestat şi nimeni nu l-a mai văzut de atunci.

- Eu continui munca tatălui meu, a spus Georg.

Atenuarea măsurilor satanice propuse de guvern o datorăm curajuluimişcării ilegale. Unii şi-au dat viaţa pentru aceasta.

Al doilea pas în apropierea mişcării din subteran s-a realizat după acea întâlnire. Se părea că reconcilierea va reuşi. Căci ilegaliştii au trimis doi fraţi pentru a pregăti reconcilierea finală, pe fraţii Antonov şi Punk. Ne-am întâlnit la fratele Taerk, într-o atmosferă cu adevărat sfântă. Încă de la începutul negocierilor am stabilit ca tot ceea ce se va discuta să rămână secret. În schimb, rezultatele dorite şi hotărâte urmau să fie făcute publice.

Am discutat mult şi deschis unii cu alţii. Drept rezultat al acestei deschideri şi al spiritului frăţesc au fost stabilite

şi semnate de ambele părţi condiţiile reconcilierii. Convorbirile s-au terminat cu o părtăşie în rugăciune. Se părea că bătuse în sfârşit ceasul mult doritei reconcilieri. Am mers cu fratele Taerk la Moscova. Acolo am adus la cunoştinţa fraţilor din conducere această veste îmbucurătoare. Şi propunerea de reconciliere a fost făcută public în presa noastră, aşa cum am hotărât la întâlnirea noastră. Mulţi au răsuflat uşuraţi. În sfârşit se ajunsese la capătul războiului fraticid!

Dar apoi a urmat duşul rece: ni s-a trimis o circulară din partea mişcării ilegale, semnată de Antonov şi Punk. Se spunea că semnatarii au citit cu groază propunerea de reconciliere. Se spunea în continuare că Taerk şi Arder ar fi nişte nemernici. Se părea că noi hotărâserăm că puteam face public ceea ce am discutat, dar ceea ce s-a semnat trebuia să rămână secret.

Situaţia a devenit din nou încordată. Am călătorit cu fratele Taerk în Ucraina la fratele Antonov, care trăia în legalitate; fratele Punk nu a fost de găsit. Am găsit un om complet zdrobit. A repetat mereu aceeaşi propoziţie:

- Fraţilor, înţelegeţi-mă! Fraţilor, înţelegeţi-mă!

Am înţeles. Între timp, aripa extremistă a mişcării din subteran preluase conducerea. Şi aceştia nu vroiau să recunoască că, la rândul lor, trebuiau să-şi ceară iertare pentru calomniile afirmate. Totul a fost apoi dat peste cap prin declaraţiile forţate ale celor doi fraţi. Ei au fost constrânşi să semneze o minciună. Aceasta a fost marea problemă a mişcării ilegale, că a început în Duhul şi s-a sfârşit în fire.

Din nou copil

În toamna anului 1967 s-a realizat visul meu de ani de zile - am putut să călătoresc la mama mea, în Suedia. În septembrie 1944 ea a emigrat legal împreună cu cele două fiice în Suedia. Mama ei, Constance Ekstroem a fost suedeză. Încă înainte de a mă naşte eu, mama a trăit

pentru un timp în Suedia, unde tatăl meu a urmat şcoala renumitului profesor de canto, Karl Nygren. Astfel, mama mea a vorbit suedeza din tinereţe şi, după război, s-a descurcat în această ţară mult mai uşor decât alţi refugiaţi.

Mult timp nu am mai auzit nimic unul despre altul. Până când cineva i-a arătat din întâmplare poze cu copiii mei. Aşa a aflat că eram căsătorit şi aveam copii - dar nu o cunoştea pe mama copiilor mei. Abia în anul 1956 s-a încumetat să-mi trimită prima scrisoare la Rakwere.

Acesta a fost un eveniment familial hotărâtor. Tocmai mă întorceam din oraş când mi-a venit în întâmpinare Veronica, cu căruciorul în care se afla fetiţa noastră Madli, de şase luni. Veronica avea o figură după care mi-am dat seama că probabil a sosit o scrisoare de la mama mea. Am mers acasă, am îngenucheat şi i-am mulţumit lui Dumnezeu. Apoi am deschis scrisoarea. Începând cu această scrisoare am corespondat regulat cu mama mea, iar acum, după 11 ani de la prima scrisoare, o puteam vizita.

În dimineaţa zilei de 28 august 1967, pe puntea superioară a vasului "Nadejda Krupskaja" se afla un grup de estoni care, după ani lungi de despărţire, doreau să-şi întâlnească neamurile. Vasul s-a apropiat de Stockholm. Norii au dispărut şi soarele a început să strălucească. În acest soare am văzut la început doar conturul portului Stockholm. Apoi au început să se distingă diferite punct de pe mal. Mama îmi scrisese că va veni înaintea noastră împreună cu maiorul Lilly Luther, din Armata Salvării. Brusc, unul din punctuleţele din port, pe care l-am crezut a fi mama împreună cu maiorul, a început să fugă încoace şi încolo. Să fie oare mama mea de 66 de ani? şi-a pierdut ea minţile de bucurie? Când ne-am mai apropiat, am desluşit că într-adevăr era vorba de mama mea. Atunci am aflat şi motivul agitaţiei ei: avea atârnate de gât două aparate - un aparat de fotografiat şi o cameră de filmat - şi era în căutarea celui mai bun unghi din care să poată filma vasul care îl aducea pe mult iubitul ei fiu...

Mama m-a dus la Uppsala. Acasă m-a condus în camera mea. Pe pat se aflau două perini - una mai mică şi una mai mare. Pe perina mică m-a adus mama din Ungaria, când am avut o lună. În 1944, când a plecat în Suedia, a trebuit să renunţe la multe lucruri de preţ. Dar această perină mică a dorit să o ia cu ea, dacă tot nu-l putea lua pe fiul ei. Cu bucuria unui copil, mi-am pus în noaptea aceea perina sub cap şi am simţit fericirea unui copil. Seara, mama venea la patul meu şi-mi aranja pătura ca unui copil.

Am mers împreună cu mama peste tot unde a mers ea împreună cu tatăl meu înainte de a mă naşte. Ea avusese pe atunci 21 de ani şi era proaspăt căsătorită. Acum se întorcea în acele locuri împreună cu fiul ei de 44 de ani. Am vizitat şi Alvesta în Smaland, acolo unde a trăit cu tata în timpul studiilor lui de canto. Încă mai exista casa în care au locuit. Am cerut voie actualilor locatari să intrăm în camera pe care o închiriaseră mama şi tata. Cufundat în rugăciune, am admirat camera în care a început misterul vieţii mele.

Prietenul suedez nr. 1

După convertirea mea am întâlnit-o pe mama doar de câteva ori şi pentru scurt timp. De aceea m-am rugat în toţi aceşti ani lungi, ca Dumnezeu să-i scoată în cale creştini exemplari. Dumnezeu mi-a ascultat această rugăciune!

Când mama a călcat pe pământ suedez în 1944, ea a înnoptat în casa de rugăciune a unor fraţi protestanţi. Acolo, pe pereţi era atârnată o cruce având scrise cuvintele: Sub acest semn vei învinge! Credincioşii din biserica aceea au purtat de grijă refugiaţilor. După aceea, mama s-a întâlnit printre altele cu maiorul din Armata Salvării, Lilly Luther, care la rândul ei era un creştin exemplar.

Despre o a treia întâlnire mi-a povestit mult mai târziu. Într-o dimineață, m-a întrebat:

- Știi tu cine este cel mai bun prieten al meu în Suedia?

- Nu. Nu mi-ai scris niciodată despre asta!

- Nu aveam voie să-ți scriu acest lucru - este pastorul bisericii independente Einar Rimmerfors!

- De ce nu mi-ai spus mai devreme? Aș fi putut să mă bucur de acest lucru cu mult timp înainte!

Mama a răpuns misterios:

- El este politician! Ar fi fost periculos pentru tine să ai de a face cu un om politic!

- Dar mamă, Stalin a murit de mult - nu mai este ca înainte.

Dar ea a fost de părere că sunt prea optimist și credul. A durat o perioadă de timp până a fost de acord să iau legătura cu Rimmerfors.

Ne-am întâlnit în clădirea parlamentului suedez. Am fost surprins de faptul că această clădire nu era păzită de soldați sau polițiști. Nimeni nu mi-a cerut pașaportul, mai mult, am fost condus prietenos în camera de lucru a domnului Einar Rimmerfors. În timpul convorbirii - ne-am împrietenit foarte repede - mi-a povestit cum a întâlnit-o pe mama mea. La sfârșitul războiului el a coordonat ajutorul suedez pentru Hamburg. Acolo a ajuns și consilierul sufletului meu, Hans Brandenburg. S-au cunoscut și au descoperit curând că amândoi sunt pastori. Atunci, Hans Brandenburg și-a amintit că îl rugasem să-i povestească mamei mele, dacă va avea posibilitatea, despre pacea din sufletul meu și - dacă va fi cu putință - să se îngrijească și de sufletul ei. Pentru a realiza aceste lucruri, a cerut ajutorul colegului său. După multe căutări, acesta a reușit să dea de mama. Astfel a devenit Rimmerfors consilierul sufletului ei și un ajutor efectiv în primii ani de refugiu. Și fratele Brandenburg a avut contact personal și prin scrisori cu mama mea.

Au venit la credință și soția unchiului meu și fiica ei, Maria. Împreună cu acest unchi am fost prizonier în Germania și din Testamentul lui am luat acel verset pro-

fetic. După moartea pastorului Rimmerfors aceste două persoane din urmă au menţinut contactul cu mama mea. Au fost ultimii creştini care au vizitat-o pe mama cu câteva zile înainte de moartea ei.

Cât de minunat a răspuns Dumnezeu la rugăciunile mele! Unde nu a ajuns mâna mea, acolo a ajuns mâna puternică a Împăratului meu.

Ne-am întâlnit cu Einar Rimmerfors de mai multe ori, în majoritatea cazurilor în clădirea parlamentului. Luam masa de prânz acolo şi el mi-a găsit companii foarte interesante la masă. Într-o zi, am luat masa alături de un frate din biserica independentă, directorul adjunct al tuturor închisorilor din Suedia. I-am atras atenţia că este un teoretician al închisorii, pe când eu cunoşteam închisorile din experienţă. Din acest motiv am vrut să cunosc îndeaproape închisorile suedeze. Auzisem deja foarte multe despre ele; de exemplu, după o vizită în închisoare, nişte turişti ruşi au spus:

- Cine vrea să părăsească o astfel de casă!

Wiklund, aşa se numea acest om, a fost de acord să se gândească la posibilitatea să vizitez o închisoare. După un timp, am primit înştiinţarea că am voie să vizitez închisoarea din Langholmen, în calitate de pastor. Am călătorit acolo într-o duminică, împreună cu Einar Rimmerfors. La intrare l-am întrebat pe paznic dacă sunt închişi acolo şi estoni. Răspunsul a fost negativ. Am mers împreună cu Rimmerfors în biserica închisorii, unde se adunaseră de bunăvoie aproximativ 30 de oameni. Am predicat în germană şi fratele Rimmerfors a tradus în suedeză. Le-am predicat în felul următor:

- Astăzi este ziua Domnului. Într-o zi ca aceasta, Ioan a primit o revelaţie specială. Pe atunci, era prizonier în insula Patmos. L-a văzut acolo pe Isus în toată splendoarea Sa. Şi despre aceasta a scris el în Apocalipsa, în care ni se spune de şapte ori: „Cine are urechi, să asculte ce zice Bisericilor Duhul“ (Apocalipsa 2:7). De multe ori ne gândim la ceea ce nu avem. Dar aici ni se cere să ne gândim la ceea ce avem. Avem chiar şi două urechi.

Şi cu ele trebuie să auzim. Ce înseamnă să auzi, am înţeles mai cu seamă în închisoare. În celula noastră am avut un om pe nume Adler. El avea o capacitate auditivă apropiată de clarviziune. În momentele critice, când aveam nevoie de informaţii despre ceea ce se întâmplă în afara celulei, îl trimiteam pe Adler la uşă. El îşi lipea urechea de uşă, iar noi amuţeam. Pentru că uneori era vorba de viaţă sau de moarte: ne duc la execuţie sau la interogatoriu. Adler ne spunea de fiecare dată din care celulă şi câţi oameni sunt duşi. Era deosebit de important să ştim dinainte despre percheziţionarea celulelor sau a deţinuţilor. Dacă eram anunţaţi din timp, puteam să ascundem obiectele interzise (cuţite, creioane, ceasuri etc.). De obicei, noi, deţinuţii eram mai bine informaţi decât paznicii. Când venea masa, Adler ne anunţa dinainte: "Acum vin cartofii, carnea, supa sau pâinea".

Cu această povestire am trezit interesul deţinuţilor. Au simţit că sunt unul de-al lor. Nu am încercat să le ascund cât de vital este pentru fiecare dintre ei ceea ce aude despre Isus. Şi că in închisoare este linişte şi în linişte poţi asculta Duhul lui Dumnezeu. În final, le-am povestit cum L-am găsit eu pe Isus în închisoare, prin citirea Bibliei.

Când am terminat predica, Rimmerfors mi-a şoptit în ureche:

- Acum, roagă-te în estonă!

Nu prea am înţeles la ce ar folosi aceasta, de vreme ce nu erau prezenţi estoni, dar m-am conformat fratelui mai în vârstă. Şi pentru că am ştiut că numai Dumnezeu mă înţelege, m-am rugat foarte deschis pentru toate lucrurile care-mi stăteau pe inimă aici, în închisoare.

Când adunarea a luat sfârşit, am mers la uşa bisericii pentru a strânge mâna fiecărui deţinut şi a le adresa câteva cuvinte personale. Unui om din Iordania i-am amintit că este fiul lui Avraam. Ultimul a venit la mine un om masiv, care tremura de emoţie şi mi-a spus într-o estonă curată:

- Salută-l pe fratele meu!

Şi a menţionat un nume care-mi era cunoscut. Acest om era condamnat la mulţi ani de închisoare, pentru că a scufundat un vas împreună cu echipajul, folosindu-se de două bombe; a vrut să pună mâna pe banii de asigurare. Ulterior a scris că aceasta a fost cea mai luminoasă zi din timpul detenţiei sale lungi. Aşa m-a trimis Dumnezeu prin multe uşi închise la acest mare păcătos şi ucigaş de multe suflete, pentru ca el să poată auzi cuvintele vieţii veşnice în limba lui maternă.

Împreună cu Einar Rimmerfors am vizitat şi unul din cele mai bune sanatorii pentru bolnavii mintal. Medicul şef al acestui spital era creştin. Ceva m-a uimit în acel loc: nu se vedea nici un halat alb de medic - întregul personal purta aceleaşi haine ca şi bolnavii. Astfel era greu să deosebeşti care sunt doctorii sau asistentele şi care bolnavii. Toţi munceau sau se jucau împreună. Aceasta mi-a amintit de Isus, care a renunţat şi El la poziţia Lui dumnezeiască, pentru a deveni un om ca şi noi. El a fost Împăratul care a îmbrăcat haine de cerşetor, pentru a se apropia de noi.

Împăratul

Când s-au împlinit deja aproape trei luni de când mă aflam în Suedia, a mai rămas o dorinţă ascunsă neîmplinită - încă nu-l văzusem pe împăratul Suediei. Dar într-una din ultimele zile ale şederii mele în Suedia, mama mi-a spus:

- Hai să mergem să vizităm castelul regelui!

În faţa castelului am aşteptat după ghid. Chiar în acel moment a ieşit pe poarta castelului regele Gustav al VI-lea în persoană. A fost la o depărtare de patru metri de mine. Acest moment îl aşteptase o bătrânică suedeză. S-a dus repede la rege, a făcut două plecăciuni şi a început să-i povestească istoria ei. Împăratul era înalt şi bătrânica scundă - de aceea regele s-a plecat mult în jos

şi a cuprins-o cu o mână pe bătrână. Această imagine mi-a amintit de ceea ce a scris David: “Şi El s-a plecat spre mine, mi-a ascultat strigătele” (Psalmul 40:1). Această ființă micuță părea foarte umilă - dar omul cel mare era împăratul ei şi ea putea să-i încredinţeze lui soarta ei.

Finlanda la cea de-a 50-a aniversare

M-am întors acasă prin Finlanda. Era ajunul celei de-a 50-a aniversări a independenței Finlandei. Am ajuns tocmai la timp la înmormântarea unui mare finlandez - Eino Manninen. Toate cercurile creştine - în frunte cu episcopul luteran - veniseră pentru a-l conduce pe ultimul drum. Mie mi s-a acordat permisiunea să aduc la sicriul acestui frate mulțumirea creştinilor estoni.

Ziua aniversării independenței Finlandei a căzut tocmai de ziua mea, pe care am sărbătorit-o pe pământ finlandez. Ziua independenței s-a sărbătorit printr-un grandios foc de artificii. Dar cea mai mare bucurie şi lumină am găsit-o în părtăşia celor credincioşi. În acea seară am fost adunaţi sub conducerea lui Weikko Manninen, fiul lui Einar. În timpul acelei aniversări am simţit cu toţii că Dumnezeu avea să ne spună ceva. Am îngenuncheat şi am ascultat cu toţii cuvântul profetic rostit de soţia lui Weikko. Printre altele s-a spus că acasă mă vor aştepta încercări, dar că va urma binecuvântarea dacă voi rămâne credincios.

Încunoştinţat astfel, mi-am continuat călătoria spre patrie. Îmi cumpărasem în Suedia o mică maşină de scris, care intra în diplomatul meu. Dată fiind natura slujbei, călătoream mult prin Uniunea Sovietică şi trebuia să-mi rezolv o parte din corespondență pe drum. Şi de data aceasta maşina de scris se afla pe măsuţa din compartimentul de tren. În Wiipuri au intrat în compartiment trei ruşi, lucrători ai vămii. Au observat maşina de scris şi

m-au întrebat mai întâi ce fel de slujbă aveam. Când le-am răspuns, mi-au spus:

- Un popă poate să-şi scrie predicile cu mâna!

Şi dusă a fost draga mea maşină de scris.

Se adună norii

Înaintea Rusaliilor, a venit la mine în biroul din Rakwere împuternicitul cu probleme religioase şi mi-a spus:

- Interzic sărbătorirea Rusaliilor finlandeze! Câmpul vostru de lucrare este judeţul Rakwere - cine va însărcinat să organizaţi sărbătorirea Rusaliilor finlandeze cu invitaţi din întreaga Uniune Sovietică?

- Nevoia m-a însărcinat - finlandezii nu au alt loc unde să poată auzi Cuvântul lui Dumnezeu în limba lor Chiar este prea mult o dată în an o astfel de sărbătoare?

- Interzic această sărbătoare de Rusalii! Eu i-am replicat:

- Deschideţi în Leningrad sau în împrejurimi o biserică finlandeză şi atunci nu voi organiza întâlnirea de Rusalii.

- Interzic această sărbătoare! Împuternicitul regimului a rămas pe poziţie. Dar la fel şi eu.

- I-am invitat pe oameni la această sărbătoare cu un an înainte - nu mai pot să retrag invitaţia!

Întâlnirea de trei zile a avut loc, dar relaţia mea cu împuternicitul s-a înrăutăţit şi mai mult prin aceasta. Însă atacul principal a urmat abia în toamnă.

Am fost chemat la comitetul executiv al judeţului Rakwere. Acolo am fost întâmpinat de reprezentanţii comitetului din Moscova care se ocupa cu treburile credincioşilor, împuternicitul cu problemele religioase în Estonia, reprezentantul comitetului executiv al judeţului Rakwere şi reprezentantul serviciului de securitate. Feţele lor erau întunecate. Mai întâi a vorbit domnul din Moscova. Se numea Igor şi a avut un ton foarte binevoitor. A fost singurul care a rămas amabil până la sfârşit. Dar cei din Estonia s-au enervat tot mai tare. În principal,

a fost vorba de două probleme: corespondenţa mea voluminoasă cu Germania şi relaţiile mele cu creştinii din ilegalitate. La prima problemă ridicată, i-am rugat să-mi spună dacă există vreo lege care să reglementeze câte scrisori poate primi un cetăţean sovietic. Bineînţeles că această întrebare era retorică, pentru că nu exista o astfel de lege în Uniunea Sovietică.

Atunci mi-au cerut să raportez autorităţilor despre activitatea mea cu mişcarea din subteran. Am răspuns că acest lucru nu este posibil, pentru că altfel, mişcarea ilegală ar fi avut dreptate să ne acuze că am fi colaboratori ai ateiştilor. Deci nu am putut să raportez din motive de conştiinţă. Atunci, reprezentantul serviciului de securitate a spus:

- Tu nu ai încredere în noi, nici noi nu avem încredere în tine!

Aşa s-a încheiat duelul verbal care a durat aproape două ore. Singura apariţie pozitivă la această întâlnire a fost rusul Igor.

După aceea, au încercat prin orice mijloace să scape de mine din Rakwere. I-au cerut superiorului meu pe linie bisericească, preşedintelui Alexander Sildos, să-mi retragă autorizaţia. În Uniunea Sovietică, fiecare pastor are nevoie de două aprobări - de la conducerea clericală şi de la autorităţile sovietice. Superiorul meu a avut un atac de cord şi a trebuit să se interneze - dar nu mi-a retras autorizaţia. Atunci, împuternicitul a încercat printr-un vicleşug. M-a chemat la el şi m-a întrebat dacă am autorizaţia la mine. Când i-am arătat-o, a apucat-o repede, a dus-o la spate şi a spus:

- O iau la mine!

Aşa am rămas câteva luni fără loc de muncă şi autorităţile au susţinut că nu voi mai putea activa ca pastor.

Pentru mine a fost o consolare faptul că în acea perioadă de criză am fost încurajat de secretarul nostru general, Alexander Karew.

- Viitorul tău este Cristos! mi-a scris el. În cele din urmă a intervenit pentru mine fratele şi prietenul mai în

vârstă, Oswald Taerk. S-a dus la împuternicit şi i-a atras atenţia că nu avea nici un drept să-mi reţină autorizaţia. Şi cuvântul lui a avut efect - împuternicitul a cedat. Am primit aprobarea lui ca să lucrez ca pastor în mica biserică din Suure-Jaani, în judeţul Wiljandi.

Pe urmele lui Castren

În mijlocul acestui perioade de hărţuială a apărut o pauză de refacere, aşa cum asigură întotdeauna Dumnezeu slujitorilor Săi. Pentru variaţie, Dumnezeu m-a trimis pe urmele ştiinţei.

În secolul trecut, cercetătorul lingvist finlandez Matias Aleksanteri Castren (1813-1852) a descoperit o mică populaţie de samoizi - camaşii, nişte rude foarte îndepărtate ale finlandezilor şi estonilor. În secolul nostru, ei au fost studiaţi de un alt finlandez, Kai Donner (1888-1935). După cel de-al doilea război mondial, s-a emis ipoteza că acest popor - camaşii - a dispărut. În timpul călătoriei mele în Suedia, marele specialist în limbi fino-ugrice, Bjorn Collinder, mi-a arătat în timpul călătoriei mele în Suedia ultimul cântec al ultimului camas - o capodoperă a poeziei.

Cercetătorii lingvişti ai limbilor fino-ugrice (din care fac parte limbile maghiară, finlandeză, estonă şi încă o duzină de alte limbi care se vorbesc în Uniunea Sovietică) s-au interesat întotdeauna care a fost patria străveche comună a tuturor acestor popoare. Au dezvoltat şi o metodă prin care s-a presupus că vor găsi această patrie străveche. Această metodă se bazează pe faptul că denumirile geografice au o viaţă foarte lungă. Când un popor denumeşte, de exemplu, un munte într-un fel şi apoi vine un alt popor pe acel teritoriu, noul popor preia, de obicei, vechiul nume şi-l păstrează, chiar dacă primul popor a dispărut sau a migrat mai departe. Deci, denumirile localităţilor au o viaţă mai lungă decât cea a popoarelor. Plecând de la această constatare, cercetătorii

au început să studieze denumirile localităților din Uniunea Sovietică și să treacă pe hartă denumirile de origine fino-ugrică. Așa au putut să reconstituie rutele popoarelor migratoare. Și în locul unde se întâlneau aceste rute - dacă teoria era adevărată - trebuia să fie patria noastră străveche.

Un astfel de grup de cercetători ai denumirilor finougrice a localităților a venit și în satul Abalakowo, la picioarele munților Saiani, la granița cu Mongolia. Toate erau femei tinere. Pe drum și-au consumat toată rezerva de unt. În magazin nu se găsea de vânzare, așa că au întrebat pe locuitori unde se găsea unt de cumpărat. Li s-a spus că la capătul satului ar locui o tătăroaică. Ea ar avea o vacă albă. De la ea se putea cumpăra unt. Femeia le-a întrebat pe tinerele doamne cine sunt. Când i-au spus că sunt lingviste, femeia le-a spus ceva pe limba ei. Lingvista Elina era studenta profesorului Ariste. Ea și-a dat imediat seama că femeia nu vorbea limba tătară. Mai mult, a presupus că ar fi limba camașă. Și într-adevăr: o descoperiseră pe ultima camașă!

Aceasta a fost o mare descoperire pentru știință. Mai mulți cercetători au zburat spre acel loc și urmașul profesorului Ariste, Agu Kuennap, și-a scris lucrarea de docto rat pe această temă. Și, prin această femeie, Klaudia Plotnikova, numită Baba Clava, s-a descoperit încă o femeie camașă, în vârstă de 90 de ani. Ea a fost însă de puțin folos pentru știință, pentru că își uitase aproape limba, neavând pe nimeni cu cine să vorbească. Dar Baba Clava a avut totuși un partener de discuții. Ea era creștină și vorbea cu Dumnezeu în limba ei maternă.

Când l-am întâlnit pentru prima dată pe profesorul Ariste, el m-a întrebat:

- Cunoști un popor format 50% din baptiști?

I-am răspuns că nu știu să existe un astfel de popor. Atunci, profesorul Ariste mi-a povestit întreaga istorie și a adăugat:

- Credința a salvat o limbă pentru știință!

Mi-a dat adresa Babei Clava și eu am verificat cele

auzite. Pastorul Babei Clava a confirmat totul. După câtva timp, cealaltă camaşă a murit şi acum exista un popor care era 100" baptist. Şi acest popor nu se află în America, ci în Uniunea Sovietică!

Prin mai multe surse, Baba Clava fusese deja invitată în Estonia. Ea a refuzat însă de fiecare dată, datorită vacii ei albe. În vara anului 1970, am primit o scrisoare de la ea: "Am vândut vaca. Vă rog ca Agafon Ivanovici (Agu Kuennap) să mă ducă în Estonia." Dar Kuennap ţinea tocmai atunci nişte cursuri în Helsinki. De aceea l-am sunat imediat pe profesorul Ariste în Tartu şi el a fost foarte încântat. Căci în vara aceea avea loc la Tallinn congresul internaţional al lingviştilor limbilor fino-ugrice, la care participau aproape 500 de invitaţi. Am hotărât ca Baba Clava să fie adusă de creştini şi dusă înapoi de cercetători.

Aşa am făcut cea mai lungă călătorie de până atunci. Avionul s-a îndreptat spre Crasnoiarsk, capitala regiunii unde locuia Baba Clava. Am vrut să folosesc această ocazie ca să vizitez biserica baptistă locală. Am trăit acolo o experienţă deosebită. Am ajuns la casa de rugăciune în cursul zilei, la o oră când nu era nici un serviciu divin. Uşa era încuiată. Clădirea era înconjurată de un gard înalt de peste doi metri. Am bătut la poartă. După puţin timp a venit la gard o femeie bătrână. S-a uitat la mine printr-o gaură din poartă şi m-a întrebat cine sunt. I-am răspuns că sunt un frate din Estonia. A rămas tăcută un moment, apoi a spus:

- Ce fel de frate eşti tu - tu ai un diplomat! I-am explicat de ce purtam diplomatul.

- Ce fel de frate eşti tu - tu ai un inel!

M-a costat mult timp şi răbdare până a ajuns să-mi deschidă şovăind poarta. Abia după adunarea de seară, la care am predicat, i-a dispărut neîncrederea şi m-a tratat ca pe un frate, cu ceai şi gem de fructe siberiene.

De la Crasnoiarsk am mai avut de străbătut aproape 300 de kilometri cu trenul, autobuzul şi, în final, cu un camion. În cele din urmă m-am aflat în faţa acestei femei

pline de viaţă şi umor, în vârstă de 70 de ani. Această femeie era destul de deşteaptă, în ciuda faptului că a mers doar o singură zi la şcoală! Când campania de alfabetizare a ajuns până la Abalakowo, întregul sat a fost convocat pentru a învăţa să scrie şi să citească. Într-o singură zi, Clava a învăţat toate literele ruseşti. Primarul satului a bătut-o pe umăr şi i-a spus:

- Clava, acum eşti un om educat, i-aţi rămas bun de la Dumnezeu!

Clava s-a ridicat şi a spus:

- Pentru aceasta m-aţi chemat aici? Atunci îmi voi lua rămas bun de la voi! A plecat de acolo şi nu s-a mai întors. De aceea Baba Clava ştia numai să citească, nu şi să scrie.

Baba Clava a venit la credinţă printr-un negustor de păcură. Ziua, omul vindea vaselină pentru roţile căruţelor, iar seara ţinea studii biblice. Aşa a ajuns Clava la prima adunare din viaţa ei. Negustorul de păcură a vorbit în acea seară din versetul: "Pentru că cinci bărbaţi ai avut; şi acela, pe care-l ai acum, nu-ţi este bărbat" (Ioan 4:18). A fost exact povestea Clavei. Ea trăia necăsătorită cu cel de-al şaselea bărbat. Clava s-a simţit copleşită de un Dumnezeu care cunoaşte totul şi îi iubeşte pe toţi!

Am plecat la drum cu această femeie interesantă. Şi-a pus toate lucrurile necesare într-un sac de cartofi, l-a luat pe umăr şi a pornit în călătorie la congresul mondial. Pentru prima dată în viaţa ei s-a urcat într-un avion şi pentru prima dată a mers cu metroul în Moscova.

Găzduită fiind de "rudele" ei din Estonia, primul drum la făcut la profesorul Ariste. El era preşedintele congresului fino-ugric şi a dorit să se convingă singur asupra modului în care Baba Clava putea fi folosită la congres. Ariste şi-a invitat colegii şi câţiva prieteni la această întâlnire unică. Când am fost invitaţi să luăm loc la masă, Baba a rămas în picioare. Profesorul Ariste a invitat-o a doua oară să se aşeze - dar fără rezultat. Când a întrebat-o de ce nu se aşează, ea a răspuns amabil, dar cu hotărâre:

- Nu sunt obişnuită să mă aşez la o masă înainte de a se face rugăciunea. Atunci cercetătorul i-a ridicat pe ceilalţi oameni de ştiinţă în picioare şi m-a provocat:

- Sunteţi pastor, vă rog să rostiţi rugăciunea care se spune la masă!

La masă, în timp ce beam cafeaua, s-a înfiripat o discuţie interesantă. Baba s-a dovedit a fi foarte glumeaţă şi plină de duh. Când eram aproape pe sfârşite, o tânără filologă, care locuia în apropiere, şi-a amintit că a uitat cartofii pe foc. S-a ridicat repede şi a vrut să fugă acasă. Dar profesorul Ariste a chemat-o înapoi:

- De la această masă nu se ridică nimeni, până nu ne rugăm!

Tânăra femeie a stat ca pe jar până s-au ridicat toţi şi s-a rostit rugăciunea.

Gazda i-a cerut acum oaspetelui venit de departe să semneze în cartea oaspeţilor. I s-a rezervat o pagină întreagă. Dar pentru că Baba nu ştia să scrie, a fost întrebată ce urează familiei Ariste. Ea a răspuns: "Sănătate şi binecuvântarea lui Dumnezeu!" Eu am scris propoziţia în cartea oaspeţilor şi cu puterile reunite am reuşit să o facem să-şi scrie numele dedesubt. Martorii prezenţi au atestat aceasta cu semnăturile lor.

Convins de întreaga ei personalitate, profesorul Ariste a fost de părere să i se încredinţeze Babei Clava deschiderea serii samoide la congres. Într-adevăr, a ţinut o cuvântare de aproape trei minute pe care însă nu au înţeles-o decât doi oameni. Ceilalţi nu cunoşteau limba camaşă. După aceea, fiecare participant la congres a încercat măcar să o atingă pe ultima camaşă. Printre alţii, a venit şi profesoara Irene Sebestien-Nemeth din Ungaria. Eu am întrebat-o pe Baba ce-i urează acestei femei. Ea a răspuns: "Binecuvântarea lui Dumnezeu!" Eu am tradus în germană, adăugând că Baba este credincioasă. Atunci, unguroaica a exclamat:

- Şi eu sunt credincioasă - sunt de religie calvină.

Cu aceste cuvinte ea a îmbrăţişat-o pe Baba, înfiripându-se astfel o prietenie care a durat prin corespon-

dență până la moartea profesoarei. Baba Clava a fost ajutată la scris de învățătoarea satului Abalakowo, care alcătuia scrisorile și i le citea.

S-a ajuns și la o întâlnire deosebită cu cercetătorul suedez, profesorul Bjoern Collinder. Când l-am prezentat Babei Clava, am amintit că prenumele lui "Bjoern" înseamnă urs, dar că nu trebuia să se teamă de el. Baba a răspuns prompt:

- Eu nu mă tem de urși - eu îi mănânc!

În cele din urmă, s-a "trezit" și corespondentul nostru de radio de la Moscova și s-a interesat de ultima camașă. Au dorit mai cu seamă ca Baba să cânte cântece populare în limba ei maternă. Dar ea a refuzat, spunându-mi:

- Toate cântecele noastre populare au de-a face cu dansul și cu țuica. Nu vreau să interpretez astfel de cântece. Nu le pot oare cânta cântece religioase în limba camașă?

Ea tradusese singură aceste cântece în limba camașă. Eu am încurajat-o în acest sens. De altfel, eram și eu de părere că acestea erau cântecele de care aveau nevoie moscoviții.

Radioul și cercetătorii finlandezi au intervievat-o pe Baba a doua zi timp de patru ore. După ce a luat sfârșit această tortură, au întrebat-o:

- Ce cadou ai dori să-ți facem? Ea a răspuns imediat:

- Niște chiloți groși de lână! Dorința ei a fost împlinită și pe deasupra a mai primit o mulțime de alte lucruri, încât nu s-a întors înapoi numai cu sacul ei de cartofi, ci cu două cufere mari și grele pline cu cadouri. Ea însăși a mai luat 50 de pieptene cu ea, pentru a dărui fiecărei case din satul ei câte o amintire de la congresul mondial.

În Suure-Jaani

Timp de zece ani, din 1968 până în 1977, am slujit în mica biserică din Suure-Jaani. Curând și în acest loc s-au

ţinut servicii divine în trei limbi. În afara celor 60 de estoni, s-au mai adunat 30 de nemţi şi aproape o duzină de finlandezi.

Împuternicitul cu probleme religioase tot mai avea de gând să mă îndepărteze din slujbă. Reuşise deja de două ori să mă amendeze. A treia oară ar fi trebuit să fiu lovit de întreaga forţă a legii şi el şi-ar fi atins astfel scopul.

Prima amendă am primit-o pentru că am predicat în fosta mea biserică din Rakwere, în ciuda interdicţiei de a mai predica în afara satului Suure-Jaani. Dar mai eram încă membru al bisericii din Rakwere şi de aceea mi-am luat dreptul de a predica acolo. Însă această apartenenţă nu a fost recunoscută şi am fost pedepsit pentru predicare ilegală.

A doua amendă am primit-o cu ocazia unei sărbători nemţeşti. Casa noastră de rugăciune, veche de peste o sută de ani, era prea mică, de aceea am hotărât să împărţim sărbătoarea bisericii noastre în două părţi - în limba germană sâmbătă şi în limba estonă duminică. Brusc, sâmbătă, în timpul serbării nemţeşti, a apărut nimeni altul decât împuternicitul şi a dorit să stea de vorbă cu mine. Ne-am întărâtat amândoi destul de rău, astfel că rezultatul schimbului nostru de cuvinte a fost o pedeapsă pentru organizarea "unei întâlniri ilegale a credincioşilor germani". A trebuit să plătesc 50 de ruble amendă. Venitul meu lunar era de 60 de ruble.

Dar în ceea ce priveşte plata, Dumnezeu a rezolvat-o în felul Lui, În ziua când am plătit la poştă cele 50 de ruble, la alt ghişeu am încasat 50 de ruble. Expeditorul era o soră din Karaganda, pe care o cunoşteam foarte bine. Abia mai târziu s-a clarificat toată povestea. Un prieten de-al meu din Berlinul de Est, pastorul Walter Ludwig Ferdinand Fromke, a vrut să meargă la tratament la Marea Neagră. Când şi-a împachetat jeans-ii vechi, soţia lui a fost de părere că nu era potrivit să meargă în străinătate cu nişte jeansi vechi şi purtaţi. Dar el i-a răspuns că pantalonii erau foarte buni ca să meargă cu

ei în drumeţie, la munte. Pe când prietenul meu se plimba îmbrăcat cu aceşti pantaloni prin Soci, doi băieţi ruşi s-au luat după el. L-au rugat stăruitor să le vândă pantalonii pentru că erau foarte la modă! Pentru că au fost foarte stăruitori, Fromke i-a promis unuia din ei că va putea cumpăra pantalonii la sfârşitul tratamentului, În ziua stabilită, cel mai fericit om din împrejurimi a venit la hotel, şi-a primit comoara şi a lăsat 50 de ruble pe masă. Atunci Fromke şi-a amintit de mine şi mi-a trimis banii exact la timp şi exact suma necesară. Bineînţeles că nu a avut nici o idee despre nevoia mea. Dar Dumnezeu a ştiut. Şi El nu a trebuit să facă altceva decât să trimită o pereche de pantaloni vechi la Marea Neagră pentru a-mi rezolva problema.

În ciuda acestor lucruri, eram pedepsit deja de două ori şi împuternicitul aştepta cea de-a treia ocazie. Dar, înainte să reuşească să mă dea afară din serviciu, a fost lovit el însuşi de trăsnet. A fost dat jos din funcţie şi roata a început să se întoarcă.

Încă două vizite în RDG

Porţile către Europa au continuat să se deschidă - nu numai pentru mine, ci şi pentru ceilalţi creştini estoni. Astfel, trebuia să fie trimişi trei fraţi tineri să studieze teologia în RDG, Întrebarea era acum la care seminarii. Pentru că am avut cele mai bune relaţii cu RDG-ul, în primăvara anului 1977 am fost trimis acolo ca să caut cel mai bun seminar. Secretara mea particulară pentru corespondenţa cu RDG-ul, Veronica, a putut să mă însoţească, În timpul călătoriei noastre a fost tocmai vremea când se trăgeau la sorţi versetele pentru anul 1980 - pentru a 250 oară. De zeci de ani am urmărit aceste trageri. De aceea am întrebat dacă nu s-ar putea - dacă nu altfel, atunci măcar pe gaura cheii - să urmăresc tragerea la sorţi a versetelor. Şi într-adevăr, am primit

aprobarea comunităţi. Mi s-a permis chiar să merg cu întregul alai, care se încheia cu Timar Laszlo şi Hermann. Am urmărit tragerea la sorţi cu încordare în sala Vogtsaal, fiind singurii martori care nu făceau parte din comunitatea Herrnhut, din istoria de 250 de ani a tragerii la sorţi a versetelor. Am fost mai cu seamă impresionaţi de atmosfera spirituală a evenimentului. Lozul a fost extras din cele 1700 de versete posibile din Vechiul Testament după o rugăciune sinceră. Chiar de la primul loz - pentru 1 ianuarie 1980 - orizontul s-a deschis peste graniţe: "Atunci se vor teme de Numele Domnului cei de la apus şi de slava Lui cei de la răsăritul soarelui" (Isaia 59:19).

Preocuparea noastră principală, de a găsi seminarul cel mai potrivit, încă domina convorbirile noastre. Am vizitat Universităţile din Halle şi Leipzig, unde existau şi facultăţi teologice. Am cerut sfatul atât de la pastorii bisericilor protestante, cât şi de la cei ai bisericilor luterane. Un luteran ne-a dat atunci un sfat hotărâtor:

- Dacă doriţi ca aceşti fraţi să se întoarcă acasă credincioşi, atunci trimiteţi-i la seminarul baptist din Bukow.

Ne-am deplasat imediat la Bukow, o mică localitate din Elveţia. Tocmai când am ajuns noi acolo, avea loc serbarea de sfârşit de semestru şi ne-am putut face o părere despre atmosfera liberă şi voioasă din seminar. Am fost bine primiţi de director, Klaus Fuhrmann. Ne-a făcut o impresie deosebită fratele Adolf Pohl, şeful catedrei de Noul Testament, În cele din urmă am primit şi vestea că seminarul era gata să-i accepte pe fraţii noştri. Şi fraţii noştri estoni au fost de acord cu seminarul din Bukow, astfel că după doi ani am putut să-i însoţesc în RDG pe trei din cei mai buni fraţi pe care i-am găsit, la inaugurarea studiilor lor. Patru ani mai târziu şi-au absolvit pregătirea şi au început lucrarea în diferite biserici estone. Unul dintre ei, Joosep Tammo, este vicepreşedintele nostru şi speranţa pentru viitor a frăţietăţii noastre.

În această călătorie am fost însoţiţi şi de preşedintele frăţietăţii estone, Robert Wosu, care a ţinut discursul de deschidere a noului an şcolar la seminar. Apoi am plecat împreună cu el mai departe în sudul RDG-ului. Fratele Wosu este de formaţie istoric, tema lucrării lui de diplomă fusese: "Influenţa comunităţilor Halle şi Herrnhut în Estonia în secolul al XVIII-lea". Când am ajuns împreună cu el la Herrnhut am fost întâmpinaţi de o mare surpriză, În arhiva frăţietăţii ni s-a arătat raftul unde se aflau adunate materialele despre Estonia şi Lituania (Lituania este o denumire veche a Estoniei de sud şi Letoniei de nord). Erau păstrate peste 30000 de pagini despre istoria Estoniei, scrise de mână în cel mai fin scris nemţesc. Directoarea arhivei, Inge Baldauf, ne-a citi prima pagină: "În ziua lui Matei, 21 septembrie 1729, ajungem în Lituania..." Aşa a consemnat dulgherul Christian David. Exact după 250 de ani aveam în faţă acea pagină istorică. Ne aflam în acea arhivă ca o mărturie vie a faptului că focul pe care fraţii din Herrnhut l-au dus în Estonia şi Lituania mai arde încă.

Din nou în biserica Olewiste

Între ultimele mele două vizite în RDG am fost mutat la Tallinn. Până în ziua de azi locuiesc acolo şi lucrez ca pastor vicar al tuturor celor 80 de biserici din Estonia. Sarcina mea este să-i reprezint pe pastorii locali. Când sunt în Tallinn, ajut cu plăcere în biserica Olewiste.

În ultimii ani au venit la noi, la Tallinn, tot mai mulţi oaspeţi de peste hotare, cărora le-am slujit ca traducător, datorită cunoştinţelor mele de limbi străine. Aşa am putut să cunosc cele mai diferite personalităţi. Unul din cele mai mari evenimente a fost să mă aflu alături de secretarul general al Uniunii Mondiale Baptiste, Gerhard Claas şi să-l traduc în biserica Olewiste. El a fost o personalitate care l-a reflectat pe Cristos într-un mod

deosebit. Ceea ce a fost el, a comunicat mai mult decât ceea ce a spus el.

Am avut privilegiul să o traduc şi pe creştina olandeză Corrie ten Boom. Una din caracteristicile ei era explicarea de la amvon a adevărurilor spirituale prin mici experimente. De exemplu, avea la ea o lanternă care nu funcţiona. A desfăcut lanterna şi a scos bateriile. S-a văzut atunci că între cele două baterii era pusă o bucată de hârtie. Era, de fapt, o bancnotă. Fără această bancnotă, lanterna a funcţionat din nou. Acest experiment sublinia faptul că banii şi iubirea de bani pot fi un obstacol în calea părtăşiei cu Dumnezeu.

Între timp, au început să vină tot mai multe grupe de turişti, mai cu seamă din Republica Federală Germania, pentru a ne vizita biserica. În aceste grupe sunt adesea mulţi baltici şi, printre ei, chiar şi foşti membrii ai bisericii Olewiste. Uneori ascultăm împreună cu aceste grupuri recitaluri de orgă sau cântăm împreună cântări de cor. Le povestesc apoi întreaga istorie a bisericii, care este atât de strâns legată de germani. Şi ei sunt recunoscători că moştenirea strămoşilor lor este păstrată.

Cea mai mare parte a turiştilor este încă formată din ruşi şi alte naţionalităţi din Uniunea Sovietică. Pentru ei, avem pregătite într-un colţ al bisericii căşti, la care ei pot să ascute traducerea predicilor. Astfel, mii de oameni au avut ocazia să asculte pentru prima dată o predică evanghelică. Mulţi dintre ei au rămas şi după terminarea serviciului, astfel încât s-au putut înfiripa discuţii spirituale.

Biserica noastră le oferă în special turiştilor ruşi o experienţă deosebită: ei aud pentru prima dată în viaţă muzică de orgă, pentru că în bisericile ortodoxe nu există un astfel de instrument.

Din păcate, avem şi probleme cu orga bisericii Olewiste. Ea a fost construită de renumita firmă Walcker înainte de primul război mondial. Avem din când în când dereglări şi pentru că firma nu a ajuns niciodată să definitiveze orga, ea nu a răsunat niciodată la capacitatea

ei. A trebuit reparată şi completată. Profesorul Hugo Lepnurm, poate cel mai mare virtuoz al orgii din Uniunea Sovietică, a făcut între timp un plan pentru terminarea asamblării şi reparării orgii şi firma care a construit orga a fost de acord să preia proiectul. Dar până acum, planul a eşuat datorită preţului, mai ales pentru că urmează să plătim în valută. Nu am renunţat încă la acest plan şi sperăm în ajutoare din vest. Dumnezeu să facă acest plan să reuşească.

Hugo Lepnurm are şi el o istorie ieşită din comun. După cel de-al doilea război mondial a venit la credinţă prin pastorul din Herrnhut, Peter Sink. Pe atunci era profesor la conservator, şeful catedrei de muzică instrumentală. A ajuns să simtă curând urmările convertirii lui. A fost pus în faţa alegerii: ori rămâne în continuare profesor la conservator, ori ajunge organist la armoniul bisericii Herrnhut, În prima funcţie ar fi continuat să câştige mulţi bani, în cea de-a doua nu ar fi câştigat nici un ban. El s-a decis pentru credinţă şi armoniu. Pentru a se putea întreţine, şi-a construit o roată de tors şi a început să toarcă acasă. Soţia lui tricota şi aşa au reuşit să trăiască. Un profesor la roata de tors - aceasta se putea întâmpla numai în Uniunea Sovietică. Când a murit Stalin, s-a întors foaia. Oamenii care l-au aruncat pe profesor pe stradă au mers la el şi l-au rugat să-i ierte. Şi-a reluat postul la conservator. Şi i s-a acordat cel mai înalt titlu: artist al poporului. Hugo Lepnurm este un om care mai degrabă mănâncă pâine neagră cu inima albă, decât pâine albă cu inima neagră. Şi acum a ajuns să mănânce pâine albă cu inima albă...

Următoarele călătorii în Suedia

După o pauză de 14 ani am putut să o vizitez din nou pe mama în Suedia. Veronica nu a putut să vină cu mine nici de această dată, i s-a spus că soacra nu-i este rudă şi din acest motiv nu putea primi aprobarea.

Această călătorie a fost foarte diferită de prima. Mama nu m-a mai întâmpinat în port. Multe din cunoştinţele ei au murit între timp, printre care şi unchiul meu şi cel mai bun prieten suedez, Einar Rimmerfors. Le-am vizitat mormintele împreună cu mama.

În 1987 am primit permisiunea să călătoresc pentru a treia dată în Suedia. Această călătorie a avut deja loc sub semnul perestroicăi. Mulţumită lui Dumnezeu şi lui Gorbaciov a putut să mă însoţească şi Veronica. După o căsnicie de 38 de ani am avut prilejul să-i prezint mamei singura ei noră. Am vizitat-o la aniversarea celei de-a 87-a zile de naştere şi am avut ocazia să vedem cum se împlineşte dorinţa noastră cea mai mare: ne-a spus că nu ştie cum să se roage şi m-a rugat să-i spun eu o rugăciune pe care ea să o spună după mine. Am folos cu bucurie această ocazie şi m-am rugat împreună cu ea pentru iertarea păcatelor. Pentru noi, acesta a fost punctul culminant al călătoriei şi o consolare pentru ceea ce a urmat. Nu după mult timp după ce am plecat acasă, mama a căzut în cameră şi a fost dusă la spital, unde a decedat în martie 1988. La 25 aprilie a fost înmormântată în rit ortodox în cimitirul din pădure din Stockholm. Am putut să fiu de faţă împreună cu Veronica şi fiica noastră Madli. Mama a trăit cel mai mult dintre cei opt fraţi ai ei. Dumnezeu i-a răsplătit încrederea când şi-a pus viaţa în joc la naşterea mea.

"Dacă grăuntele de grâu care a căzut pe pământ, nu moare, rămâne singur; dar dacă moare, aduce multă roadă. Cine îşi iubeşte viaţa, o va pierde; şi cine îşi urăşte viaţa în lumea aceasta, o va păstra pentru viaţa veşnică" (Matei 12:24-25).

Vânturile de vară

În vara anului 1988 s-au petrecut lucruri grozave în Estonia. Perestroica a deschis uşi noi, mai ales pentru

creştini. Autorităţile orăşeneşti au propus credincioşilor ruşi din Tallinn să organizeze în marea sală a oraşului o mare adunare în cinstea bisericii ortodoxe, la aniversarea a 1000 de ani. Ucrainianul Iosif Bondarenco din Riga a fost invitat să conducă această mare adunare. El m-a rugat pe mine să deschid adunarea. Tema mea a fost: "Ce a dăruit biserica rusă de 1000 de ani poporului eston?" în faţa a 7500 de oameni, majoritatea ruşi, am spus:

- La începutul secolului de greu destin al XX-lea, biserica rusă ortodoxă a dăruit poporului eston o mie de oameni educaţi. Pe atunci, în Riga a funcţionat seminarul ortodox de preoţi, unde estonii şi letonii au primit o foarte temeinică educaţie umanistă. Au studiat greaca şi latina şi foarte intensiv filozofia şi istoria. Majoritatea absolvenţilor nu au ales preoţia ca şi profesia, ci au intrat în universităţi şi au studiat discipline seculare. Dintre aceşti o mie de seminarişti mai trăieşte doar unul, agronomul Jaan Kraaw, care în această lună a împlinit 90 de ani. Al doilea lucru pe care îl datorează poporul eston bisericii ruse ortodoxe este intervenţia preoţilor ortodocşi pentru salvarea estonilor în timpul revoluţiei din 1905. Atunci, au bântuit în oraş comandourile de pedeapsă ale generalului Besobrasov. Sute de estoni au fost ucişi - majoritatea oameni nevinovaţi, Împotriva acestui măcel orb au intervenit mulţi preoţi ortodocşi ruşi, În mod deosebit, s-a remarcat preotul Nicolai Beşaniţchi din Wiljandi, Într-o seară, a fost chemat la închisoare, unde un condamnat la moarte dorea să ia ultima împărtăşanie. Preotul i-a slujit cu plăcere acestui nefericit. Ceilalţi deţinuţi - luterani - au privit şi până la urmă au întrebat dacă nu pot lua şi ei împărtăşania. Credinciosul păstor de suflete le-a împărţit şi lor pâine şi vin - şi a plâns cu ei. Când a ieşit din celulă, s-a întâlnit cu ofiţerul care trebuia să-i execute pe aceşti oameni dimineaţa următoare. El l-a întrebat:

- Ce caută un preot noaptea în închisoare? şi acesta a răspuns:

- Îmi duc la îndeplinire datoria creştinească! Am dat împărtăşania!

- Cui?

- Tuturor!

În regatul ţarist, exista o lege care spunea că după împărtăşanie, pedeapsa cu moartea trebuie amânată atâta timp, până când materiile sfinte sunt eliminate din organism. Deci, preotul a ştiut că îi rămâne timp ca să negocieze. A telegrafiat arhiepiscopului din Riga şi acesta a intervenit pe lângă guvernatorul general - şi aceşti oameni au fost graţiaţi.

Prietenii se cunosc la nevoie - şi poporul eston nu va uita că preoţii ortodocşi ruşi ne-au fost prieteni la nevoie.

Cuvântarea principală la această adunare a avut-o germanul de origine rusă, Viktor Hamm, din Republica Federală Germania. Predica lui s-a adresat atât minţii, cât şi inimii ascultătorilor. Aproximativ 200 de oameni au urmat chemarea lui şi au dorit să înceapă viaţa cu Domnul.

În octombrie mi s-a mai deschis încă o uşă, În urmă cu 20 de ani fusesem alungat cu mare vâlvă din Rakwere. Acum, acelaşi comitet executiv din Rakwere a avut două rugăminţi: în primul rând, să vorbesc în casa de cultură a oraşului despre Biblia estonă, veche de 250 de ani. Apoi, am fost rugat să organizez în 25 decembrie o sărbătoare de Crăciun în Rakwere - pentru aceasta mi-a fost oferită chiar şi clădirea teatrului.

În noiembrie au fost invitaţi la radio reprezentanţii a cinci confesiuni, printre care şi eu, ca şi reprezentant al baptiştilor evanghelici. Am avut o emisiune de o oră şi jumătate şi la sfârşitul mesei rotunde am putut fiecare să adresăm un mesaj spiritual. Şi aceasta a fost o şansă nouă pentru noi, creştinii.

Câteva zile mai târziu, parlamentul eston a declarat ţara noastră ca suverană. Până în ziua de astăzi, acest proces de desprindere din Uniunea Sovietică nu a fost finalizat încă. Dar acest prim pas înseamnă totuşi că Estonia va recunoaşte legile şi ordonanţele Moscovei

doar în măsura în care ele sunt aprobate de parlamentul nostru.

Motivul acestei suveranități declarate unilateral este foarte simplu. Nu a trebuit să inventăm ceva nou, ci mai mult, ne-am bazat pe o veche declarație a Uniunii Sovietice. Pentru că în anul 1920, bunicul meu, Jaan Poska, a încheiat tratatul de pace cu Uniunea Sovietică, tratat în care se afirma că aceasta renunță pe veci la Estonia. Acest tratat a fost semnat de oameni de stat împuterniciți din partea Uniunii Sovietice și de aceea este valabil până și atăzi. Dimpotrivă, tratatul dintre cei doi criminali, Stalin și Hitler, așa numitul pact Ribbentrop-Molotov, este nul. Pe baza acestuia, Uniunea Sovietică și-a însușit țările baltice și jumătate din Polonia.

Estonia are convingerea că se va putea dezvolta cel mai bine ca și stat suveran. Prin aceasta are și șansa de a fi un mijlocitor pentru marele popor rus în fața vestului. O osie între două roți mari poate fi mică, dar trebuie să fie tare. "Ferice de cei blânzi, căci ei vor moșteni pământul" (Matei 5:5) a spus Isus.

Și autoritățile orașului Tallinn s-au deschis față de Evanghelie. Ele au cerut tineretului nostru din bisericile protestante să sărbătorească Crăciunul împreună cu populația orașului în fața primăriei. Pentru aceasta, a fost construită o scenă deosebită și s-a asigurat o amplificare foarte bună. Astfel s-a putut auzi peste tot mesajul meu pe care l-am rostit în două limbi.

La 25 decembrie a avut loc sărbătoarea de Crăciun la teatrul din Rakwere, Întregul program al acestei sărbători și predica au fost împodobite de corul nostru de cameră "Gloria". Am putut chiar să tipărim două broșuri în 2000 de exemplare fiecare: predici de Crăciun de Oswald Taerk și mesajul meu de Crăciun de la radioul finlandez, În acest mesaj, am istorisit următoarea poveste:

- Un bătrân finlandez a fost întrebat care este amintirea lui de Crăciun cea mai frumoasă. El a povestit: familia mea a fost foarte săracă și locuiam în pădurea Karel. Nici măcar nu știam ce sunt cadourile de Crăciun. Dar,

într-o noapte de Crăciun, m-am îmbolnăvit şi am zăcut în pat, În acel an, tata ne-a făcut un cadou de Crăciun - ne-a adus fiecăruia de la oraş un cozonac frumos, împodobit cu ornamente de zahăr. Acesta a fost pentru mine cel mai minunat cadou de Crăciun. Nu am putut să-l mănânc, ci l-am pus pe un raft lângă patul meu. Eram atât de entuziasmat de cadou, că nu am putut să adorm. Atunci, am auzit în mijlocul nopţii cum fratele meu s-a sculat şi încet, foarte încet s-a strecurat la cozonacul meu. Am îngheţat de spaimă - că fratele meu face aşa ceva! După ce s-a dus înapoi, am pipăit după cozonacul meu - şi am găsit doi cozonaci! Fratele meu a vrut ca eu să mănânc un cozonac şi să-l admir pe celălalt. Aceasta este cea mai frumoasă amintire de Crăciun pe care o am, a povestit bătrânul de 80 de ani.

Păstorii au vestit prima bucurie de Crăciun - şi acum, întreaga lume este plină de aceasta bucurie. Şi noi suntem provocaţi astăzi să dăm mai departe cozonacul nostru, mai ales fraţilor noştri în nevoie şi singurătate - spre bucuria lor şi a noastră.

Cu acest gând s-a terminat cea mai memorabilă piesă de teatru din Rakwere.

Una din cele mai mari minuni care a avut loc în urma sărbătoririi a o mie de ani a bisericii a fost invitarea creştinilor în şcoli. Tot mereu, directorii şcolilor au telefonat pastorilor, rugându-i:

- Veniţi la şcoală şi povestiţi-le copiilor şi chiar şi profesorilor din Biblie şi despre Isus!

Eu am fost în şase şcoli, În prima şcoală, am stabilit să vorbesc o oră. Dar copiii au mai cerut încă o oră.

Toate acestea s-au întâmplat în Estonia şi în mare parte în toată Uniunea Sovietică la aniversarea bisericii ortodoxe. Un răspuns măreţ al Regelui regilor la rugăciuni şi suspine care au durat zeci de ani. Dar acesta este doar începutul minunilor. Dostoievski a profeţit odată: “Rusia va învăţa întreaga lume un cuvânt - şi acest cuvânt este ‘frate’.” Şi va putea face acest lucru numai atunci când Cristos va trezi şi va înnoi Rusia.

La sfârşit este cântarea

În Apocalipsa este scris: "Cel ce şedea pe scaunul de domnie a zis: 'Iată, Eu fac toate lucrurile noi.' Şi a adăugat: 'Scrie, fiindcă aceste cuvinte sunt vrednice de crezut şi adevărate'" (Apocalipsa 21:5).

Isus va înnoi toate lucrurile - atât în viaţa personală, cât şi în cea socială. El poate să rezolve problemele sociale şi economice. Trezirea Rusiei va însemna pentru întreaga omenire mijirea zorilor. Este şi misiunea micului popor eston să pregătească drumul acestei mari treziri.

Ioan a scris: "Şi am văzut ca o mare de sticlă amestecată cu foc; şi pe marea de sticlă, cu alăutele lui Dumnezeu în mână, stăteau biruitorii fiarei, ai icoanei ei şi ai numărului numelui ei. Şi cântau cântarea lui Moise, robul lui Dumnezeu şi cântarea Mielului. Şi ziceau: 'Mari şi minunate sunt lucrările Tale, Doamne Dumnezeule, Atotputernice! Drepte şi adevărate sunt căile Tale, Împărate al Neamurilor!'"